

עוד כמה פרפראזות ממו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה זבי אטיק זלללה"ה – משנה א' – ע' תש"ו כ"ז וכן המשך הלכות והליכות ממה שהבנו ממו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה זבי זל"ל שנה ב' וג' ע' סוף הקונטרס.	
ביום חמישי ט"ז סיון חל היארצייט של ר' גדלי' ב"ר ראובן העשיל נדל – שאל את החזו"א אם יחבוש שטריימל לשבת אחר חתונתו כרצון חמיו, וענה לו – למה לא, מלבוש מכובד הוא לכבד את שבת קדשו (ונראה דהחזו"א רמו לנו שלעשות רצון השוער תמיד כדאי, ודו"ק). זכינו לתוכחתו (כששאלנו אותו הטעם שאינו טובל הבקבוקים של מיץ ענבים שלו), אשרינו! עוד דבר שהבנו ס"ל שהמיץ שלו איז בו דין מבושל (ושאלה להשתמש לקידוש ע' ס' ער"ב) אבל גם אין חשש אם גוי יגע בו (כמדומה על האחרון, ודו"ק), היינו אע"פ שפוסטרי! כל רגע ורגע לכל ימיו הי' מלא תורה ויראה עד שניכר על יוצאי חלציו באופן נפלא. מתי אקרינ את קרני הוד ידידי ואשפיע על כל סביבותי ועל כל יוצאי חלציו? ונשמע אך ורק בשורות טובות. תנצב"ה. נלב"ע תשס"ד.	
ביום ששי י"ח סיון חל היארצייט של ר' צבי הירש ב"ר לייבל ברוידא מקעלם – שמענו ממו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה זבי אטיק זל"ל שהנפטר אמר פעם שמי ששומע על הריגה ואינו בבהל ומלא צער וכאב, אין בינו לבין הרוצח כ"כ מרחק, דגם לו חסר בהכרת הבורא וברירה שלו, ופחד הוא. האם לא יותר כדאי להמנע מלשמוע? ואם, ח"ו, אשמע – מיד לקחת הצער ללב. האם לקחתי לקחו ללבי והרגשתי כל לב עמו! נלב"ע תרע"ג. תנצב"ה.	
ביום ששי י"ז סיון חל היארצייט של ר' יחזק' יוסף בן ר' חיים שלמה ליבוביץ – אמר וידוי <u>ב</u>ל לילה שמא לא יקום. וכך הוי שעלה מתוך השניה בדמי ימיו, לצערנו הגדול. חיזק כל העם באמירותם – מנה אבי – בקומם, דהא הוא ישן לא קם – ויחרדו כל העם במחנה! – בפרט שצער ת"ח מוטל על כל א' וא', ותרתי משמע, ונשמע בשורות טובות, וזכותו יגן על כולנו אמן. נלב"ע תשע"א.	
ביום שבת קודש י"ח סיון חל היארצייט של המשגיח דיישיבת מיר (ר' ירוחם ב"ר אברהם הלוי לייזוואוויץ) הי' עומד על עמקות כל תלמיד ותלמיד – הכל בא מלב המרגיש, וגם בי טמון הכול. (הגר"ח שמואלביץ זצ"ל אכל אצלו חמש שנים כל שבת ושבת. וראה שחיפש תמיד למצוא המעלות (הנשגבות) הנמצאות במהות אשת חילו, ובנה הגר"ח זצ"ל מזה יסוד דכדי לקיים אבותינו כגופו בעיני מכבדה יותר מגופו דהיינו להכיר מעלותיו, נורא נוראות. והביא הוא סמך מדברי הרמב"ם דשינה מסדר הגמ', ע"ש היטב. הגר"ש וואלאב ז"ל העיד שהי' לו צורה אחרת בשבת קודש. י"א דע"י שבנה הישיבה [דישיבת מיר] במקום נידח רחוק מכל ההמולה דערים גדולים, לע"י היו שקועים בתורה בכל מהותם, בלי לזרזות כל תאוות עוה"י, אלא ראו הנאות עוה"י, ועוד לזאת שהי' גדר של מדבר שממה ודוקא שם ניתנה התורה הק', דכמו דכרי הר"ן בנדרים (ב). דהאשה מפיקר ענמה אלא הבעל וע"י זה הוא יכול להכניסה תוך רשותו – כן אנוחנו הכלל, והקב"ה כביכול החתן, ונכנסים אנו ע"י למוד במדבר ומפיקרים כל הבלי עולמא דשיקרא וכל עולמינו, ממילא נכנסים תחת כנפי השכינה (הבדלעק'!)), ומובן שכל א' נכוה מחופתו של חזיונו, והבן! וסו"פ מרמאש"פ שליט"א שכן מאריך הפני מנחם צפ' אחרי מות, וצ"ש. זה הי' הדבר אשר הציל את כל בני הישיבה במלחמה בדרך נפ. ועל דרך מאמר חז"ל (סוטה ה.) דאין יצא"ר שולט אלא במה שעיניו רואות, וכחיו הדבר מחריד, מה שאמרים שרואים, ל"ע, ברחובות העיר, וטעון שמירה מעולה, וד' יצילנו מיד עשו, אמן. מיד אחר החתונה הלך ללמוד ה' שנים בפרשות נורא וגמר כל ד' חלקי שו"ע עם פי הגר"א עם כל הסוגיות – וכן עצמו למה שמוכא מהגר"א ז"ל לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער. בעולם הבא כשבא לשם נותנים לו שמונים ומאת יום לדרוש ברבים התורה שלמד בעולם הזה, וכל הדברים שומעים לו ועל ידי זה יתהלל כמו שנאמר (משלי לא, כג) ונדע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. והוה בתורה, אבל במעשים אינו כן, אלא אחרים פורטים מעשיו בשער כשנכנס בשער גן עדן, כמו שנאמר לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער. והוה שנאמר (משלי לא, לא) ויהללו בשערים מעשי, (ביאורו משלי לא, ל), האם גם אני הכנתי מה שאדרוש אחרי ימיו ועשרים למאה ושמונים יום, ולא אבוש, אלא ישמח אלקים ואדם בעזרת ד' ית'! אמן. נקח דוגמא ממנו. נלב"ע תרצ"ו. תנצב"ה.	
ביום שבת קודש י"ח סיון חל היארצייט של ר' אברהם אלי ב"ר בן ציון ניסן מייזעס זצ"ל – עד כמה הגיון על הדור רק בורא עולם יודע. לימד לתלמידים הרבה מתוך עמקות נפלאה! ועלי להיות מגן שלם (מלמן גוף נפש), אמן. ידוע שלא חש למה שהבריות יאמרו אלא עשה רצונו ית' עד שזכה לדרגה עילאה של בכל דרכיו דעתו. תנצב"ה. נלב"ע תשכ"א.	
ביום ראשון י"ט סיון חל היארצייט של ר' שמואל עובדי' ב"ר מרדכי זאב הומינער – שמענו מחתנו שליט"א כשהרים החלות בשבת קודש בשעת אמירת שם השם בברכת המוציא (כדאיתא במ"ב סי' קס"ו סקכ"ג וגם בהל' קידוש סי' רע"א סקמ"א) הי' מראה נשגב לראות רוב שמחתו במצות בוראו, ושימח את הקב"ה תמיד. לא ישב כלל בראש שולחנו, ואני בעיניי כמעט קפץ משמח במצות נט"ל, דשמח לבי גם אני אמר הקב"ה כשתתקן שלמה המלך נט"י – ואני בשעת קיומי דוהתקדשתם שחז"ל סמכו ברוח קדשם מבורא? העידו גדולים שהי' עבד כל כ"ד שעות היממה – ומפנקו רואים שחיפש איך להיות עוד עבד ועוד. כשקנה בתי עניים הודה לד' עד מאד, והתנה עם עצמו לא לראות בהם חוץ מד' אמותיו! כשהלך מביתו בבתי גיטין עד ת"ת מאה שערים עשה עיקוף בדרכו למעלה, עד סאלאנט ועד פתח שער מאה שערים מרח' סלונים, ולא עבר דרך השוק כלל, ועל כל זה הוריד את בתי העניים שלו, אשרינו. מספרו עולת תמיד רואים איש תפלה. מספרו עבד המלך רואים עבדות בשלימות העבודה, מספרו על מדת הבטחון רואים גדלותו במדת הבטחון, ובפרט בשדוכין וחזון הוא לכל המחכים, וכדברי הגר"א, ח"ל – א"ל לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. אמר (תהלים סב, ט) בטחו בו בכל עת שהוא סוד היווג כידוע, ואמר שיש לבטוח בוה על ד' כמ"ש (מו"ק יח: מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים שמד' אשה לאיש עיי"ש, וכמ"ש (תהלים קכו, א) אם ד' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו שהוא היווג שנקרא בנית בית כידוע, ואמר אם ד' גו' ששוא הוא עסק בני אדם בעיני היווג שהכל הוא מאת ד'. [יחל אור מהגר"א מוילנא ביאור ההיכלות רנ"ה ע"ב], והוא הי' דוגמא לבעל בטחון אמיתי, וכן אני יכול להמתין רגוע, שעוד בא יבוא, ומברכין אנו – בקרוב! אמן, וכו'.	
ומציאים מדברים הבאים מבית הופמאן שליט"א, ח"ל צפ' נשא וכך כתב רבינו הח"ח (תפארת אדם פ"א) יש שחושש שאם יתגדל זקנו ויחזיקוהו לבחור שצא בימים ויתרחקו מלהתחתן עמו, ובאמת זהו טעות מעיקרו כי קודם שגור האדם כבר הוכן לו זיווג, וכמו שאחז"ל ש'ארבעים יום קודם יצירת הולד צת קול יוצאת ואומרת צת פלוני לפלוני וכו'. ולכך כל זה הוא חסרון באמונה, כי לפי מה שידוע מתורתנו הקדושה וכן מאמינים כל ישראל שהקב"ה הוא ק-ל עולם ומשגיח על ברואיו, להזמין להם כל צרכיהם, וכן עניני האונן וכדכתיב ומה' אשה לאיש, היתכן שצביל שהאדם מקיים מצוותו שלא לגלח פאת זקנו יעבד מלהזמין לו האשה הראוי' לו ואין ואבוי למי שחושב כזאת על בורא עולם יתברך.]	
והנה כחשך נחקור היטב על עולם הסיבה נמצא שהדבר הוא בהפכו, כי תחת שלא ימצא כל כך חן ע"י זקנו צעני אנשי צלי שם, יתנהו ה' לחן ולחסד צעני אנשים ישרים, כי יראו הכל תומתו וישרו ויראו להתחתן דוקא עם איש כזה.	
ומה שיראה לעיניו שמתרחקים ממנו איזה אנשים עבור זה שאינו מגלח זקנו בודאי הוא לטובתו, כי אין ראוי להזדווג בהם וכמו שכתוב כי לא ינוח שצב הרשע על גורל האדוקים למען לא יגלו האדוקים בעולתה ידיהם, והכוונה שע"י התדבקות ובהם יגרום לו לזכרון לשלוח יד ובעול כמותם ולכס מסבב הקדוש ברוך הוא שלא יפול בגורלם.	
וגם עוד כמה סכלות נמצא בחשבון הזה מעיקרו, שאף לפי דעתו שגונו לו זה לזיווג, הלא עליו לדעת שאף אחר השגת זיווגו לריד הוא לעזר מה' שהיה לו זיווג לנחת רוח ושימין להם פרנסתם, ויזכו לזנים האונים, וסיראה טוב וחיים עם האשה אשר הוכיח לו ה'.	
ואי"כ הגע עצמך, מי שיש לו שני עבדים אחד עובד אותו באמת ובתמים וכל דברי אדוניו יקרים הם אצלו וזהיר לקיימם, והשני הוא בהפכו אינו חושש על דבריו כלל, ונשכיל לדעת למי יחפז האדון יותר להיטיב, הלא מובן לכל כי לעבדו הנאמן הסר למשמעתו יחפז לאשרו ולהיטיב מעמדו.	
כן צענין הזה האיש אשר מתחזק שלא לעבור על מצות השי"ת וסם בטחונו בה' בודאי יוכל לקוות לו שימין לו זוג הגון אשה משכלת ויראת אלקים ושהיה לו לעזר בימי חייו (כמאמרם זכה עוזרתו, ושיזכו לדור ישרים וישמח בהם סביב לשלחן).	
משא"כ מי שאין סם בטחונו בה', וסר מדרך המצוה, הלא לא יראה ה' להיטיב, אשר תחת אהבה וחן שקוה להשיג ע"י קישוט זקנו ייפך לו חליה למרה ולענה לזכרון ע"י חסרון פרנסה ואשרי סיבות המצוים ע"י שלא תהי' ברכת ה' שורה בתוכם, ולפעמים יגיע שיתגדל למרחוק למלא טרף ביתו ואז לשמחה מה זו עושה.	
ובאמת כל זה מבואר בכתבי הקודש, שעבור שיתחזק לקיים מצוה ה' זוכה לדור ישרים כתוב מפורש (תהלים קי"ב) אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד גבור בארץ יהי' זרעו (שלא יהיו חלופים) דור ישרים יצור, וגם זוכה שהיה שמה בהם סביב לשלחן ולא יטער להתגדל ולהתרחק מהם, כתוב בתהלים (קכ"ח) אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו וגו' אשתך כגפן פורי' בירכתו ביתך בנך כשתילי' זיתים סביב לשלחן הנה כי כן יצורך גבר ירא ה'. ומכלל הן אהה שומע לאו ח"ו!!!	
כלל הדברים, לריד האדם לדעת שע"י קיום התורה לא יסובב לו ח"ו שום ריעותא, ואם לפי עינו נראה לו שנסבב לו שום ריעותא ע"י קיומה ידע כי בודאי מזומן לפניו טובה יותר גדולה במקום אחר, וכמו שכתוב כי לא מנע טוב להולכים בתמים.	
והמשך לזה נאין מה שמוכר בספר ח"ח על התורה (שמות מעשי' למלך אות ג) פעם הגיעה לאזני החפץ חיים שמועה לא טובה, על אודות בחור אחד מתלמידי ישיבתו אשר נכבדות ידובר בו, וכי הענין מתנהל בכבדות כי המדוברת מסרבת עדיין.	
חבריו בישיבה שחשבו כי זקנו המגורל בעוכריו, ייעורוהו איפה שצביל למאור חן צעני המדוברת, כדאי שיעביר שער זקנו בסם העשוי לכך, כמו שהיו רגילים להשתמש בזה בישיבות אחרות באירופה, באותה תקופה.	
הזמין הח"ח את המדובר הנזכר לביטוי והתחיל לדבר אחר צעני שדוכין. משל למה הדבר דומה, לקטר של רכבת שמחוברים אליו יותר ממאה קרונות טעונות משא, המסרכים דרכם על הפסים מול הר גבוה. הקטר עובד במלא הקיטור ומהלך אט לרוב משא עגלות הטעונות...	
הי' שם "פקח" אחד, שרצה להחיש מהלך הרכבת והתחיל ללחץ בשני ידיו את הקרון האחרון, בזונה לסייע למכונת הקיטור המושכת את כל הקרונות... לנלנו עליו העומדים מסביבו, מה כוחך גדול לעומת המכונה הענקית העובדת בכל כוחה, כוחך לעומתה הוא בזחינת כח היתוך מול כח השור. כן הוא הענין בשידוכים, שאף על פי שמכריזים למעלה ארבעים יום קודם יצירת הולד, אף על פי כן קשה הענין בקריעת ים סוף, וכביכול כבדו ובעצמו מזווג זיווגים. ופתאום מתנגבת מחשבה במוחו של אדם, לעזור להשי"ת צעני הנכבדות, ע"י שיעביר שער זקנו שצביל למאור חן צעני המדוברת. ממש כמו החכם הזה, שדחף בכל כוחו לסייע לרכבת צת מאה קרונות מפסיד בידים את הבית פלוני לפלוני!!!	

והנה כיון שכבר הקדמנו מדברי הכתב סופר שנקבע לאדם מהו זיווגו, אך הקב"ה לא מונע מכן אדם לממש את כח הבחירה שלו, וח"ו הוא יוכל להפסיד את הזיווג האמיתי שלו, נביא כאן דברים נלהבים מרבינו הסטייפלער בעל ההקלות יעקב זצ"ל.

בספר פניני רבנו הקהלות יעקב (ח"א עמ' לד) מביא מה ששמע מהסטייפלער זצ"ל, וזה לשונו: הגה כבר נתאמת ונתברר אצלי הרבה פעמים שמה שאמרו חז"ל ארבעים יום קודם יצירת האדם בן קול יואל ואומרת בת פלוני לפוני, אין זו גזירה שהכרחי שיהי' כך, ושבוודאי תהי' ה'צת פלוני' לפלוני' הזה, אלא שהבת קול אומרת שהישרות הוא כך, והיא ראויה לו, ויוכל להשיג אותה בנקל, והסייעתא דשמיא יהי' בכיוון זה שתזדמן לו ומן השמיים יסייעוהו כשייך ישר, אבל גם על זה נשאר ענין הבחירה, שהאדם צמקשיו יוכל לגרום שלא יזכה בה, ולא תהי' שלו וכו'.

והוסיף ואמר, ואף זו רעה חולה לראיתי שיש כאלו שצרכו גאווה מאד מאד בידים את ה'צת פלוני' שלהם, דהנה הוא מדמה בעצמו שהוא משהו מיוחד במינו, ולריד הוא אחת כזו שכל המעלות יש בה, פקחות, עשירות, יופי, ייחוס, וכו' וכו', וממילא כל מי שהוא נפגש אחר לא טובה בעבורו, שלזו חסר הפקחות וההלכה לעד.

המשיגה הגה"ר רבי שלמה וולבה זצ"ל אמר בשם מרן החזן איש זצ"ל שאין זה מן הכרח שצריכה להיות משיכה הדדית, כדי להתקדם לאירוסין, וחסרונה אינה חסרון להינשא למישהו, די בכך שאין דחי' ממנו. משיכה ואהבה של קדושה תבא לאחר הנישואין. וכן מוטו משמם ודעת תורה של הסטייפלער והגרש"ז אויערבאך זצ"ל.

והיינו לזה כדמות רא'י ממה שנאמר אצל יצחק "ויקח את רבקה ותהי' לו לאשה ויאהבה" (חיי שרה, חמישי), והיינו מוזכר הרגש של האהבה רק אחר שנשא את רבקה. ונציין כאן כמה דברים מועילים לזיווג כראוי וכמה מן המעכבים:

ביטול הרצון העצמי לרמונו יחברך – מבטל רצון אחרים
הגאון רבי בנימין מנדלזון זצ"ל אב"ד קוממיות סיפר מה ששמע ממרן החזן איש זצ"ל ביום האחרון לחייו אור ליום ו' ערש"ק י"ג חשוון תשי"ד, וכמוצא בספר מה' אשה לאיש, מעשה בהגאון רבי חיים מוואלאזין זצ"ל בעל הנפש החיים שזיכרו נכבדות באחד מאלףאיו, ונמשך הדבר זמן רב, מבלי שיבא לידי גמר, בכל פעם נחחדש איזה עיכוב.

יום אחד פונה רבי חיים אל בני ביתו באמירה, עכשיו העת להשלים השידוך, ותיכף באותו היום באו המחזותנים לידי עמק השווה, ואמרו לדבך טוב, שאלו את רבי חיים, ברוח הקודש דיברתם, והשיב לאו דווקא, אלא עד עכשיו הייתי שופט בענין השידוך מליבי לפי הבנתי ונטיית נפשי, רק היום עלה במחשבותי להשתחרר כליל מרגשות אישיים, וליכך בעצת חז"ל עשה לרצוני כרצונך, דהיינו להתבטל בפני רצון ה' ביטול גמור, הטוב בעיניו יעשה, כי על כן ידעתי צדיק שכל תרחק השעה ותחזיק בו גם סיפא דמתני' בטל כרצונך מני רצוני כדש יעה רצון אחרים כרצונך, והכל ישתו לדעה אחת ויסכימו לשידוך.

סגולות בדוקות לקבל זיווג בל – (א) כיבוד אב ואם
במדרש (תנחומא קודשים עו) איתא "מי הקדמני ואשלים וגו'. אמר הקב"ה מי הוא זה שהקדים כיבוד לאביו ולא נתתי לו בנים.

א' מהגדולים זצ"ל ה' מרבה להראות מדרש זה וה' אומר שמבואר בזה כי קיום מצות כיבוד אב ואם הוא סגולה לזיווג. וכך ה' מורה ג"כ הגר"ח קנייבסקי זצ"ל. וכמוצו ופשוטו שלהיפך שזולזל או חוסר סבלנות וכדומה לאב או לאם הרי זה גורם לעכב את השידוכים רח"ל.

(ב) התחזקות בצניעות
יש מהגדולים זצ"ל שנתנו עצה לנערה למצוא הזיווג שלה, שאין עצה גדולה מזו שתקבל להתחזק בגדרי צניעות!

(ג) שמירת הלשון
עוד נקודה חשובה והיא התחזקות בשמירת הלשון, שהיא מועילה מאד, ולדבר טוב על השני, וכמש"כ הגר"ח בשמיה"ל ובספרו חובת השמירה. וכמוצו שלשון הרע כולל גם אמירת ביקורת על השני ומחשבה שלילית עליו.

וכבר כמה וכמה פעמים הבאנו מדברי הח"ח שהביא ממדרש משלי ועוד שמלבד מה שזיכרתי לשון הרע ודיבורים אסורים מעכבים את קבלת התפילות, עוד זאת הוא גורם קטרוג על האדם לעכב.

(ד) תפילה
מעיקרי העיקרים הוא התפילה, להתפלל לפני הקב"ה שיזמן לו זיווג כראוי, וכך מצאו שדרשו חז"ל (ברכות ה, א) על הפסוק על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא – שעת מצוא היינו אשה, ופירש רש"י שם יתפלל לעת מצא יתפלל שיהו מצויין לו כיצטרך.

ובספר חסידים (קלה) כתב כי דרשו חכמים לעת מצא זו אשה, שיזמן לו הקב"ה אשה טובה כי מה' אשה משכלת.
עוד כתב הספר חסידים (קנו) לפיכך יתחנן אדם על עצמו ועל זרעו ועל זרעו בכל יום, לזווג ביוזם יראת שמים עם תורה וגמילות חסדים, כי שלשתן נאמר והחט המשוכלל לא במהרה ינתק.

ועד כתב ספר חסידים (רמג) "לכן יתפלל כל חסיד על זאת שידבק באשה טובה שאחי' ואחיותי' טובים ואבי' ואמה טובים ושלא יהא דבר צמי שידבק בהם שיעכב את זרעו מלהיות ת"ח וכן יתפלל על בניו ועל בנותיו שישאם על פרקם ושיהיו בהלכה טוב ויהיו טובים עם נשותיהם ובנותיהם עם בעליהן והוא עם אשתו.

ובסדר התפילה שחיקן הגלה"ק "ותזמין להם זיווגים הגונים מזרע תלמידי חכמים מזרע לדיקים, וגם הם זיווגם יהיו כמותם ככל אשר התפללתי עליהם, כי זכרון אחד עולה לכאן ולכאן.

ביערות דבש (ח"א דרוש א) כתב בדברת שמע קולנו וכו' בו ישים כל מגמותיו לה' להתפלל לו, על כל צרכיו, אפילו דבר קטן או דבר גדול, לא יבצר דבר מה שלא יתפלל בו לה', אם צריך לעשות שידוך עם עצמו או בניו ובנותיו יתפלל לה'. לסחורה יתפלל לה' שילחמו ויוליכו דרך הישר וכו', ועל כל ענין מה שעוסק יתפלל בלשון, ואף כי לשון לשון עבר ואינו יכול להתפלל בלשון עברי כראוי, הוא חביב לפני הקב"ה כאילו הרבה להתפלל בלשון רחבה שפה בדורה רחבה ונעימה.

ומוצא מהגר"ח קנייבסקי זצ"ל ששאלוהו איזו תפילה מועילה יותר למי שעדיין לא מצא זיווגו, האם תפילתו על עצמו, או תפילת אדם גדול וצדיק בישראל עבדו. והשיב הגר"ח: כי תפילת עצמו עדיפה.

נציין בזה כמה מעשים איך שרואים שהקב"ה מסבב את השידוכים ואין עצה ואין תבונה וכו' **ריבונות של עולם – אהה נאחח!**

מרן הגרי"ז הליי מברסק זצ"ל סח למרן הגר"מ שך זצ"ל, שכאשר שקד זקנו מרן ה'צית הלוי' זצ"ל על תלמודו בווולז'ין, חיפש דודו זקנו מרן הגאון רבי איצלה זצ"ל שידוך הגון עבורו, והי' דוחה הצעה אחר הצעה כי לא היה לפי רוממות דרגתו של העילוי החשוב.

בא טווח אחד ישרות אל ה'צית הלוי', והגיע לו את בתו של האופה. אמר ה'צית הלוי': איך אוכל להחליט, והרי "אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה! אמר הטוחן: תעבור היום בשעה פלונית ליד ביתה, ותראינה בעד החלון. הסכים ה'צית הלוי'.

ואותה נערה נמוכה קומה הייתה, וכפופה. מה עשה הטוחן? העמידה על שרפרף מתחת לחלון, נתן בינה מערוד, והורה לה לרדד בלך. הואיל ורדה את הבצק לא ניכרה כפיפות קומתה, ובעומדה על השרפרף נראתה גבוהה. עבר ה'צית הלוי', העיף מבט, ואמר בהערצה: "זי איז דאך א צעל –הבית'טע", הרי היא אשת חיל – והשידוך קם ונהי' !

כשמוע רבי איצלה, שקחה את כל ההצעות עד כה, במי נשתדך העילוי של ישיבת וולז'ין – טפה בידו על השולחן וקרא: מל טוב! רבונ של עולם – אתה נאחח!

השידוך של הרש"ש עם בן החייט הפשוט
וכיוצא בזה לפעמים מוצאים שידוך שנגזר מן השמים של אדם חשוב מאוד עם פשוט שצפשוטים כמעשה שלפנינו ראה בהרחבה המעשה הזה בספר שאל אביד ויגדל מהגר"ש שצדקון זצ"ל.

באחד מן הימים בא איש פשוט, חייט במקצועו, לביתו של הרש"ש ונטל הלוואה. הכל נרשם בפנקס כולל זמן הפירעון שסוכס, ואכן בהגיע יום פרעון החוב, בא שוב החייט להחזיר את החוב. אלא שבאותה שעה הי' שקוע הרש"ש בלימודו, כה ריחף במחשבתו לענין בסוגי' וליישב הדברים, עד שאמר לאותו חייט כי יניח את סכום הכסף על השולחן ולאחר שסיים את לימודו ירשום לפניו בפנקס, כי החוב הוחזר.

נטל הרש"ש את כרור הכסף והניחו בסוף ספר הרי"ף בו למד באותה שעה. החייט הלך לדרכו, והרש"ש בלימודו, אך כשסיים את הלימוד כל ענין הכסף נשכח ממנו לחלוטין. לאחר שענין הרש"ש בפנקס ההלוואות לבדוק מי הגיע זמן פרעונו, ראה כי הגיע זמן החייט לפרעו, אך זה איחר לבוא... המתין הרש"ש פרק זמן נוסף, וכשראה כי החוב עדיין לא נפרע, שלח וקרא לחייט, באומרו: מה עם ההלוואה.

והחייט עומד ומשתומם: "הלא שילמתי לכבודו כבר מזמן את ההלוואה!" והרש"ש משיב לו: "אם שלמת הרי שהייתי רשם זאת לפני".

כך יאלו שניהם מבית הדין והרחוב כמרקחה – הכל שמעו כי הרש"ש מחל על הכסף ובלבד שהחייט לא יצבע לשקר... לנהוג כך בנכונות ועוד בפני הרש"ש... כך יאלו שהדיור היהודים רגליהם מחנותו של אותו חייט, ופרנסתו נמצאה לו בקושי. עד אשר שהגיע לפת לחם ממש.

עברו מספר שנים ונתגלגל הדבר שהרש"ש לקח לידו את ספר הרי"ף הג"ל, והנה נשרה מן הספר מעטפה ובתוכה כוס הכסף שאותו לוה בשעתו החייט... ומיד נתחוויר לו את אפר ארע... נסענר לגמרי פרץ לרחוב והחל לשאול עוברים ושבים היכן נמצא אותו חייט, התרוצץ בין החנויות עד שמצא את אותו חייט. מיד נפל הרש"ש מלוא קומתו וביקש מהחייט "אנא, תמחל לי, הדיון איתך הי' בזמן הדיון בצית דין, שהרי לא רצית להוציא צבועת שקר מפיו, וכל דברך שם היו אמת לאמיתא..." אך לתדהמת הרש"ש, השיב לו החייט: "איני מוחל מה שידך שמחל? כל העיר חרלה את דיני כנגד וסקרן, ופרנסתי מאז שקעה, ועכשיו כיצד זה אמחל?" הרש"ש הרהר בליבו ואז אמר: "אחא באתם יודק, אך לכל בתי הכנסת ואעמוד בכל מקום ואחודרה בפני קהל ועדה: כך הי' מעשה, חטאתי ואחא הוא האדוק". אך החייט בשלו: 'הלא הכל יטענו כי הרש"ש ברוב חמלתו על אותו חייט מסכן נוהג כך'... ואז אמר הרש"ש: "שמע, כך יאן ולי יאן בת. אני אקח את בנך להיות חתן לבתי, ואז יבינו הכל שאם בנך נבחר לחתני, הרי שאתה אדם ישר!" אורו עיניו של החייט ואמר בפה מלא, באופן כזה אני מוחל... הקב"ה מגלגל את הדברים בעולם, נקבע משמים שבנו של החייט יתחתן עם ביתו של הרש"ש. עכ"ל מה שמאלנו בקונטרס הגפלא מצית הופמאן שליט"א – א' מיקורי ירושלים עה"ק. (הרואה לקבל כל שבוע – ע' בסוף כאן). ונראה שכל הנ"ל עולה לע"ג הנפטר הגדול תנצב"ה. גלב"ע תשל"ז.	ביום ג' כ"א סיון תשפ"ה חל היארצייט הראשון של או"מ ר' זעליג מאיר ז"ר יעקב הכ"מ להוציא קונטרסים אלו, ובינתיים שלח לנו הקב"ה הוצאה לע"ג האי גברא מתוקה עוזר דלים ומגבי' שפלים משמח אלקים ואנשים עושה חסד לאלפים ומסר נפשו ליישר טועים, וכבש יארו עד שחקים, הרגיש ארות אחרים והודה לאלקים כל יום וכל עת על כל מיני דברים, כמו על הא שהמשך זורחת עליו מן השמים, ועל שהנותן כח מחדש כחו לעשות לעצמו כל הארכים, ושמח שמחה גדולה להביא כמעט כל שנה מחנות לכל האלפים – חבילות גדולות עם כל טוב מלאים, והקב"ה ראה שאוהב ימים לכן נתן לו אריכות שנים להגיע ליותר מאלף מאתים וארבעים חדשים, חינוך את אלפיו להסחפקות בכל המובנים, והכניס לביתו המזומאס אורחים אפי' למשך שנים, אסף בטייחא יתירה מנינים עבור אלפים, וכיבד גדולים ולומדי תורה כבוד מלכים, וכן הכיבוד הורים שלו הי' באופנים נפלאים, וכן לאשת חילו (שזכה פעמיים לנשים נועים) שעזרו לו בחזרה כפלי כפליים, ואלפים בחורה ובמאות בהתמדה עצומה עסוקים, למד כף זכות אפי' בליוויים רחוקים, הלך לתפילה אפי' כשכל הדרכים מלאים שלגים, הפסיק מלעשן כשהי' בן ארבעים אחרי עשרים שנים שעישן סיגארעטלאך ביום עד מספר ארבעים, והעיד אח"כ שהי' כגיהנום במשך שבועיים שלמים אבל סיבר את יארו לרסיסים בכחות הנפש אדירים, שמה שמחה גדולה על הא שעד יום מותו כמעט לא הי' צריך להטריח אחרים, ועם כלילות הדעת פלאי פלאים, היבד כל כרה וכל קושי וכל זמני חבילות באיבוד קרובים (ושתי נשים) באמונה פשוטה ובאהבת אלקים, והכניע דעתו לאלו שכנגדו בפרט לקרב ולתקד הקרובים לע"פ שעשו לו שלא כהוגן הרבה פעמים, עזר לנו בלימוד בגופו (קביעות כל שבוע) ובממונו הדלים – אבל עבור השני תמיד בלי גבולים, זכה לשיבה טובה ונחת ורחה דור חמישי שלומדים, וראו כולם איך שהקב"ה סידר שקבורתו יהא ערב שבת בלתיים, ליכנס מיד ליהנות משכר הצפון ליראים ה"ה א"מ ר' זעליג מאיר ז"ר יעקב זכרונם תמיד לצרכה לעולמי עולמים הכ"מ, וקשה עלינו פרידתו, אבל ד' נתן לנו שנים על שנים ומודים על כל רגע של כל הימים, וד' לקח שיהא עלינו מליץ ישרים, וזוכה לתחיית המתים וקץ הימין עוד היום שנשמע לקול ד' במרומים, נפטר ביום כ"א סיון ונטמן ביום עש"כ כ"ב סיון תשפ"ד בניו דשערני בלוית המון רב של מכיריו עם משפחתו מלא חסידים, תנצב"ה.
ביום שלישי כ"א סיון חל היארצייט של המומע מרת רות בת ר' חיים ירוחם (פישל) דב (קויפמאן) טעפפער ע"ה – הכנסת אורחים למעלה מכל סביבותי, גידלה יתום בתוך ביתה וחיתנה אותו כמו בנו ממז, ועוד ועוד. גלב"ע תשע"א.	ביום רביעי כ"ב סיון חל היארצייט של ר' ברוך יצחק ב"ר שמואל גוטפער – חסד חסד חסד חסד חסד, ובכל מכל כל לא חשב על עצמו כמאן דאמר אלא דכמאן דלייתא דמיא. האם התאוותי תאוות כבוד כשעשיתי חסד בחוץ או בתוך ביתי? הלך לעולמו באמצע דרכו, ומוכח דהי' גדר בשמים של רבים הצריכים לו – ושפע רב פעל במיתתו לכפר בעד העם הטועים בהבלי התבל ומלואו. תנצב"ה. גלב"ע תשע"א.
ביום רביעי כ"ב סיון חל היארצייט של ר' משה ב"ר ישראל אשר וואלעס. זיכה את הרבים (וגם אותנו) עם מצות ציצית בהידור רב, וזכה להעמיד דור של מזכי הרבים! לא החשיב הכלי עוה"ז אפי' כשמעק טאנקו ראה את הכל כמו קינדער שפילו (משחק של ילדים), כל תאוותו השקיע בתורה ומלות וזיכו הרבים! מתי אשקיע וארווח מליונים? וע"ע תש"ז ג' לענין קנאה, ועוד בסוף פסל. מסר נפשו עד יזכורא אחרנייתא על תורה ועבודה. תנצב"ה. גלב"ע תשפ"א.	ביום שני כ"ב סיון חל היארצייט של הגאון ר' רפאל יצחק ב"ר שניאור זלמן רייכמאן. אבית עולם אבדנו, אוצר בלום, ת"ח מובהק של שלשלת בריסק, וממתיק שמעתתא, מלא חידושים דילי- נורא נ וראות ידו הגדולה, וחבל על דבלע ארעא שופרא דירושלם. תנצב"ה. נסתלק תשפ"ד.
ביום חמישי כ"ג סיון חל היארצייט של ר' מנחם ב"ר דוד הכהן דאוידיאוויטש. זיכה את הרבים בהרבה דקדוקי הלכה בעניני סת"ם. וחבל על דאבדן. תנצב"ה. גלב"ע תשע"ז.	

– ומזל טוב! ועוד מובן עד כמה היא המציאות רואים מכאן, היינו שכל מה שמבינים בתורה הק' אינו אלא מפיו של הקב"ה לתוך השכל שלנו, ואם זוכה אפשר לו לעלות משמיעה עד שאדם מגיע לדרגא של שכינה מדברת מתוך גרונו וכמשה רבינו ע"ה – דכל א' יכול להיות כמשה רבינו, וכדברי הרמב"ם (הל' תשובה פ"ה ה"ב) [העיר שהיות ובוזה נתייחד משה ר' ע"ה יותר מכל הנביאים מי יאמר שאפשר לנו להגיע לזה, ונראה מלשון הרמב"ם שכתב שכל א' יכול להיות צדיק כמשה ר' דאפשר ואפשר, וצ"ע (ועוד דנראה דמה שמתייחד משה ר' הי' בזה שדיבר עמו הקב"ה פה אל פה ולא במה ששכינה מדברת וכו'), [ואפשר היא היא ולא נראה] וכדאמרו [ע' רש"י ורמב"ן מחז"ל בסוף הפרשה] שהיתה באספקלאריא מאירה, כ"ג, ועדיין צ"ע].

ושו"מ שהשאלה הנ"ל (הסמיכות וכו') הקשה האב"ע, ומתרץ דבא לומר דהדיבור יהי' גם בלילה, כי שם יהי' הנר דלוק ולא יכבה, עכ"ל. וע' בהעמק דבר מהנצי"ב דהקשה על זה דהא הקב"ה לא דיבר עם משה אלא ביום, ומתרץ שאינו קשה דאירי בפלפולא דתורה דזה נמי בלילה, שמשה ר' ע"ה חזר בלילות על מה שלמד עם הקב"ה ביום!

אהה, חזרה שוב ושוב על הנלמד, כ"כ עונג נפש, כ"כ געשמאק! וכדברי האוה"ח הק', וז"ל (בתחילת פ' בחוקתי בא"ד) וטעם שקרא הכתוב עמל

א) למה נסמכה פרשת המנוחה לסוף פ' נשא ששמע משה ר' הקול מעל הכפרת?

אפשר דנסמכה לרמז לנו שכל פעם שאדם שומע בנפשו ציווי ד' [ואח"כ מקיים המצוה (כאן בהדלקת המנוחה)] הוא כעין שמיעת בת קול מן השמים, וכן בלימוד התורה (דמרומו במנוחה) דהא בת קול יוצאת מהר חורב כל יום ויום ומכרזת! תלמוד! (פ"ו אבות מ"ב) ועוד לזאת דהקב"ה בעצמו (כביכול) שונה כנגדו כשהוא לומד, (תדב"א פ' י"ח), ומפיו דעת ותבונה מקבל כל א' וא'.

וע"ע בפ' נשא בתשובות שלנו תש"א, וז"ל החינוך - (מ' שס"ב) משרשי המצוה לפי שענין הטומאה ידוע להכמים שיחליש כח הנפש השכלית ויעררב אותה ויפריד בינה ובין השכל עליוני השלם וטהי נפרדת עד אשר תטהר, וכמ"ש בענין הטומאה ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם, ודרז"ל ונטמאתם בהם כלומר שמעינות השכל מטמטמים בטומאה, עכ"ל שם. מובן מדבריו דשומע אדם משקל עליוני השלם לעשות רצונו ית', וכל טומאה מפסיק שמיעה זו, ולכן עלול לגרום עבירות ולעיוותים בהלכה ובהליכות החיים, ומובן הסכנה בכל הקיצורים למיניהם, וכן בכל כלי מהכלים החדשים, ואכמ"ל אע"פ שצריך להאריך הרבה אבל עוד חזון למועד בעזרת ד' ית', וע' סוף הקונטרס הערה עבור כל חתן וכלה

התורה חוקה, לצד שיש בה מצוה אפי' ללמוד דברים שלמדם פעמיים ושלש והם ידועים אצלו, כי חפץ ד' בעסק התורה חוקה חקק, ותמצא שאמרו ז"ל (קהלת רבה ג' י') כי לטעם שילמוד האדם תורה בחשק תמיד גזרה חכמתו ית' שיהי' האדם לומד ושוכח, עכ"ל. א"כ כל חזרה נותנת עוד חיזוק בלב הלומד ומשמחו!

ודבר נאה שמענו מבניו שי' של הרה"ג ר' אהרן משה ב"ר מרדכי זאב שווארץ זצ"ל (שהי' שכן שלנו בצפני' ע"י שהי' גר ברח' עזרא מאחורי הבנין שלנו) (יא"צ ה' ביום כ"ג אייר) שאביהם הי' מקשה – איך רואים בתיבות בחוקתי תלכו עמל התורה כדברי רש"י מחז"ל. אלא כיון דבאיסור של בחוקתיים (של הגוים) לא תלכו כתב רש"י שזה הנימוסם שלו – טיטאריות וכו' – א"כ להבדיל – בחוקתי שלנו אינן אלא הנימוסים שלנו – עמל התורה – דאין עוד מלבדו! ויפה דרש ויפה קיים שהי' מתמיד עצום, ומסר נפשו ללמד בניו תורה (לא שלח בניו לשיבה קטנה אלא ישב עם כל א' ולימד אותו תורה, עם זה שעות אלו, ועם זה שעות אלו (ושאר השעות שחר בן תורה ללמוד אתם!) – עד שזכה שכולם גדלו להיות מרביצי תורה בעולם!

ועל פי כל הנ"ל מובנים דברי החזו"א באגרת (חלק א' אגרת ב'), וז"ל, וכאלו אני רואה מן המפריעים העומדים על דרכם, ואשר הסיבה העיקרית בסדר הלימוד שצריך זהירות יתרה, לעשות את העיקר לעיקר, והוא העיון בבירור הכללים והפרטים בכל סוגיא שיהי' המשא ומתן שגור ושנון, לזכור את הלכאורה ואת המסקנא, את ההלכות הודאות ואת אלה שנותנים מקום לדיון, ועיקר הזה דורש עמל ומלחמה פנימית נגד העצלות בשינון כמה פעמים אף בלי חידוש, ולחזור על אתר כמה פעמים ולדקדק בדברים שאין השכל נהנה מהם בתחלתן ואדרבה מכבידים עליו, אבל העמל זה הוא עמל התורה אשר כל סגולות לימוד התורה נאמר על עמלה, ואמנם אחר העמל נפתח שער אורה חדש אשר השכל מתענג ללא קץ, ויש לזהר מלהאריך בהסברת סברא, ולעומת זה להאריך בגמ' בעיון הפשט ובירור מסקנותיו. ועל כולם הקנינים, שאם לא עשה קנין לא קנה. העיקר להתרגל בזכירת האמונה שהכל בידי שמים, עכ"ל. ונראה כוונתו עמל ועמל עד תענוג וחשק אין קץ! [מה שהחזו"א הזכיר והתנה בסוף – אמונה שהכל בידי שמים, נראה פשוט דלא רק לענין הלימוד נאמר כן אלא גם בענינא דעלמא (ולכאורה עיקרו לזה) דע"י אמונה זו מסלק כל עגמת נפש, כל צער וכאב ראש וכאב לב שהוא מנת (כמעט) כל אדם – דע"י אמונה זו מכירים תמיד שלא הוא עשה לי, ולא הוא, אלא הכל מאת ד' היתה זאת, ולטובתי! ומובן דדבר הנצרך הוא עד מאד כדי ללמוד תורה בלא טירדות המחשבה וצער המפסקים].

ומעשה נורא הזכרנו בכתבים אלו לפני כמה זמן על א' מזקני חשובי העם שסבל צרות צרורות – פטירת אשתו וכמה מצאצאיו על פניו, ועוד צרות שלא נדע, וכששאלו את פיו איך הוא סובל הכל עם מנוחת הנפש שרואים עליו. ענה ואמר מפני שהוא כבר אחר יאוש! וכשתמהו השומעים על דיבורים כאלו, הסביר את עצמו – כבר נתייאשתי מעולם הזה, ואין לי חפץ אלא בעלמא דקשוט, ולכן אינו מזעזע אותי אלא חי אני עם רצון בוראי, ועם ידיעה ברורה שהכל לטובתי! וממילא אינו מטריד אותי אלא מרגיש אני שבטח ומשענתך ינחמוני!

וצ"ע אם אפשר לתרץ קושיית העמק דבר הנ"ל ולומר דע"י אור הנרות (וכלשון האב"ע, ע' לעיל) הוי לילה כיום יאיר. ולכן אפשר שדיבר הקב"ה עם משה באהל מועד אפי' בלילה, וי"ל. [Δ ציין לעיין ברמב"ן שהוא חולק על האב"ע בחידוש שלו, ולפי דברינו א"ש, וצ"ע גדול – דמי אנחנו להכניס ראשינו בין ההרים הגבוהים עד לשמים].

ב) ומהסמיכות לפ' הנשיאים?

ע' רש"י דחלשה דעתו של אהרן לכן נצטוו במצוה זו, ומשמע דחלישת דעתו גרמא לו הזכות לקיים מצוה אדירה זו, וצ"ע, וע' בסמוך.

ג) האם מותר לקנא קנאת סופרים כליוס סיגרוס למקנא ענאמו חלישות הדעת?

הי' אפשר לומר דיש ראי' מפרשה זו שרואים שקנאת אהרן בהנשיאים הי' עד כדי חלישות הדעת, והכי נמי לענין שאלה דידן, ופשיטא דאהרן לא הי' עושה דבר שלא כהוגן, וא"כ משמע דמותר לחשוב מחשבות של קנאה אע"פ שישבר לבו.

ובכל זאת נראה דאין מכאן שום ראי', (ובודאי אסור דאין קנאה כזו נקרא קנאת סופרים אלא כעין קנאה סתם, כ"נ) אלא כאן לא הי' שום מדת קנאה כלל, אלא דאג הוא על שלימות הנשמה שלו, דכשראה שזה (מה שהם עשו) דבר רצוי אצל הבורא, דכל א' יהא לו חלק מיוחד במשכן, דכן הי' מעשה הנשיאים, א"כ הוי מצוה בגופו ואם חיסר ולא השתתף א"כ יחסר לו בשלימות נפשו לעולם ועד, ויגרום צער לשכינה שלא זכה להשלים הנשמה שחנן לו – שיצר בו, שברא בו, שנפח בו בוראו, ועל זה אמר לו הקב"ה – השלמת הנפש שלך היא בעבודת המנורה, וזו השלמה עוד יותר גדולה מההשלמה שלהם, דנשמתך גדולה משלהם, ולכן אם לא הי' לך אלא חלק בחנוכת המשכן, כמו הנשיאים, לא היתה משלמת נשמתך בעולם התחתון לעולם ועד, ד' ירחם!

ונראה דיש לדייק כן בלשון רש"י שכתב שאהרן ראה שלא הי' לו חלק בחנוכה, ולכ' הוי לי' למימר חלק בנדבת הנשיאים, אלא חשש שצריך דוקא חלק בחנוכת המשכן, ועל זה אמר לו הקב"ה שהשלמת נשמתו גדולה יותר והיינו בהדלקת המנורה שהן מעבודת המשכן, ומובן דרש"י נקט דמטיב ומדליק הנרות – דהטבת הנרות אינו כשר אלא בכהן – והיא עבודת המשכן. [ולא עוד אלא דחוץ מעבודת המשכן יש כאן גם גדר של חנוכה המשכן דע"י עבודה זו כל יום יש חינוך המשכן (ל' התחלה) כל יום מחדש! ונפלא הוא עד מאד].

ועוד נראה דיש לדייק מרש"י הנ"ל רמז לדברי הרמב"ן דמדובר כאן בנרות של חנוכה, וי"ל. [וע' בבעה"ט ריש הפרשה Δ].

ונראה להוסיף על הנ"ל הערה נכונה מהספר הנפלא – תורת יצחק (שיצא לאור במהדורה חדשה ברוב פאר והדר ע"י א' מחשובי צאצאיו הי"ו, ואפשר להשיגו אצלו, ע' סוף הקונטרס כאן הדרך לזה) מהזיידע השערשעווער הגה"צ ר' יצחק אלחנן וואלדשיין הי"ד מגדולי נאווארדאק, שמביא מעשה נורא, והוא שהגר"ן אמסטרדאם זצ"ל שאל את רבו הגר"י סאלאנטער זצ"ל – מה העצה להלחם במדה רעה הנקראת קנאה? ענהו שמן הדין איסור מוחלט לחשוב על השני כלל אא"כ רצונך להיטיב עמו! ואשרינו שזכינו לקרוא תיבות הנ"ל שוב ושוב.

עוד פרפראות לחכמה – כשזכינו לדבר באחת הפעמים עם הגר"א פילץ שליט"א רה"י דתפרח בשנת תשנ"ב (בערך) – ושאלנו את פיו – מה עם קנאה? ענה בנחרצות – קנאה איז קינדעריש! (קנאה מעשה ילדות היא!) ועזר הרבה לכל השנים, ומקוים שנזכה לראות הטוב בחלקינו ולשמוח ולהודות ולהלל על מה שיש לי – השכל שלי, המידות שלי, הלב שלי, עוד ועוד בלי הפסק!

[וכדמצינו עוד שיחת שרפי קודש בין הגר"ן זצ"ל והגר"י סאלאנטער זצ"ל, שהגר"ן התבטא פעם להגר"י – רבינו – אם הי' לי הכשרון של השאגת ארי', והיראה של היסוד ושורש העבודה, והמדות של הרבי אז הייתי יכול לעשות עבור הבורא כדבעי. ענה לו הגר"י – לא ולא! לא נפתלי – אלא עם הכשרון שלך, והיראה שלך, והמדות שלך – עם אלו שהקב"ה נתן לך – עם אלו אתה יכול לעשות כל מה דצריך בעבודת הבורא! עכ"ל, והרבה גופי תורה טמונים כאן – ותבקש כמטמוניות ותמצא הכל! שלך גדולה משלהם! כל ימי חייד! ואחרי הודאה על הזכות שזכינו לעיל עתה צועקים ומתחננים על העתיד לבוא – ד' אלקינו הושיענו, ותן בלבינו בטחון השלם, ולהכיר שהכל הכל לטובתינו, כל צרה, שלא נדע, מקרבת את הגאולה, ונסמוך עליך ד' שידעת גם ידעת מה תיקון הבריאה כל רגע ורגע, ונתרומם מכל הברי העולם, ומכל נסיון, ונקבל באהבה באמונה שלימה! ולראות הטוב תמיד! ד) (א) מי שמרגיש חסרון צעזעות ד' שלו – האם אפשר לחזירו לעזור לו ליישב דעתו על ידי סיודיע לו שזכינו יזכו לדבר גדול?

כן משמע לפי פירוש הרמב"ן כאן, דמסביר דמה דהקב"ה פייס את אהרן הכהן הי' בידיעה שבניו יזכו להדלקת נר חנוכה. ולכ' קשה, מה שייך מעשי בני בניו להדלקה שלו במשכן? ועוד דלמה נתפייס בזה? ועוד דהי' כאלף שנה (או יותר) אח"כ עד שזכו לנר חנוכה!

אלא נראה לחדש שכל ההדלקות של כל הדורות היו טמונים בהדלקה של אהרן הכהן, דע"י מעשה הדלקה שלו עם כל הכוונות העצומות שלו, והתבטלותו לרצונו ית', ושמתו הגדולה בקיום מצות הבורא כל העולמים, יחד עם ידיעתו עד היכן מגיע כל מעשה יהודי בעולמות העליונים, והתיקונים הנפלאים למעלה למעלה, ע"י כל זה השפיע

הוא על כל כלל ישראל, ואפי' על זרע זרעם מאלו שכבר נולדו עוד קודם שהוא התחיל להדליק המנורה, אלא צ"ל להכוונה שלו הקרין והשפיע על כל סביבותיו על כל א' וא' מישראל, ואח"כ לדורות הבאים מהם, ונפלא הוא. ומובן כמין חומר למה פיוס זה גרם הסתלקות כל חלישות הדעת! (וע' לקמן).

וכעין מה שמצינו בגמ' עירובין (נ"ד:) **במעשה דרבי פרידא** עם התלמיד שלו, שע"י שלמד עמו ח' מאות פעמים [מכיון שהי' לו היסח הדעת באמצע הלימוד של ארבע מאות פעמים הראשונים (!) שהי' תמיד לומד עמו כל דבר ודבר, ולפי החשבון של הח"ח (דאפשר להספיק מאתיים תיבות במינוט [ולכ' זה להמחוננים בכח מיוחד, וצ"ע]) יוצא לפי"ז שלמדו אולי עמוד גמ' אחד ביי"ב שעות! וזה בלי להסביר כל פעם שוב ושוב, אבל עם הסבר (ע' רש"י שם דמשמע **שהסביר** הלימוד לתלמידו שוב ושוב) נראה דלא למדו אלא ב' שורות ביום שלם! א"כ כל הישיבה שלו הי' רק בחור זה בלבד! ובכל זאת גרם שכל הדור שלו זכו לעוה"ב, אע"פ שהיו הרבה שלא היו ראויין לכך כלל, ואע"פ שהוא לא הכירם מעולם, וכן הם לא הכירו אותו מעולם – אלא א' יושב בקרן זוית, וע"י מסירות נפש שלו בעבודת ד' גורם טובה לכל הדור – לכל העולם כולו. (וע' באגרת החזו"א שזה מציאות בתורה הק' שבסביבות ת"ח יש השפעה נוראה, ומשפיע אפי' למרחקים).

ועלינו ללמוד מזה שמי שקובע בדעתו שאין דבר נעלם, ואין דבר נאבד מלפני הבורא ית', וכל יגיעה, כל עמלות, כל רגע של עמקות המחשבה, פועל ישועות, עושה גדולות, ומזכה לו ולכל דורו ולכל דורות עולם! אשרי אשרי חלקו המכיר כל זאת, ושש ושמה כל יום מחדש, וממילא מובן קצת עד כמה אשרינו אשרינו ועוד אשרינו!

וע' ברמב"ן דהקשה על עצם חלישות הדעת של אהרן הכהן דהי' לו הקטרת הקטורת וקרבתו וברכת כהנים וכו'.

והרב צ"ג הי"ו (ונא להתפלל עבורו לרפ"ש – צבי הירש בן גולדא, בתש"ח) רצה לתרץ הקושיא של הרמב"ן, דלפי דברי רש"י ב'פ' אמור דהמנורה הי' עדות לכל באי עולם שיש שכינה בישראל כיון דנשאר מודלק תמיד, ובדרך נס, א"כ דוקא בזה אמר לו הקב"ה שלך גדולה משלהם! ודבר נאה דרש.

ואפשר להוסיף על דבריו ולהסביר שהחלישות הדעת באה ממה דראה אהרן שהנשיאים הקריבו דבר שלא נצטוו בו, והי' כ"כ חידוש הקרבן שלהם עד שמשה רבינו ע"ה לא רצה לקבל מהם (כ"מ) עד שאמר לו הקב"ה שעליו לקבל. [ובטעם למה לא רצה לקבל מהם ע' בשו"ת זה פ' נשא תשו' י"ח (א), מה שהצענו בזה, עש"ה]. והיינו שזכו הם לחדש חידוש בעבודה, ולתת עוד יותר נחת רוח להבורא ית' יותר מהמקיים שאר מצות התורה, דעשו יותר מן החיוב, והראי' [דהיתה עבודה חשובה] דהא הקב"ה ויותר על השבת שלו עבודה!

ועל זה ניחמו הקב"ה בהדלקת הנרות שאין נחת רוח כמוהו – דהא גורם הוא קידוש ד' וכבוד ד' בכל העולם כולו שרואים כל העם שהקב"ה נמצא בקרב הארץ. והכל ברא לכבודו. ואולי עוד שרימז לו הקב"ה שהם כיוונו כוונות עמוקות, אבל הי' רק פעם א', ואתה בכל יום בהדלקה ובהטבת הנרות אפשר לך להוסיף עוד כוונות ועוד כוונות בלא סוף, ודו"ק ותשכח (שמחה!)

[באותו הענין הנ"ל לגבי הטעם למה לא רצה משה ר' לקבל שש עגלות צב ע' שם בתשובה י"ח (ב), ונא להעיר על הכל].

ואם אפשר לומר עוד כעין תירוץ – דנדבת הנשיאים היתה דבר נורא ואיום – בפרט דנדחה שבת וכו"ל, אפ"ה הי' דבר שעשו רק פעם אחת, וכו"ל, והגם שפעם א' בבנין המשכן ג"כ דבר אדיר, ועוד לזאת שהוסיף קדושה במשכן (כ"מ), אפ"ה אינו דומה למעשה שעושים כל יום ויום בלא הפסק, וכהטבת הנרות והדלקתן! והיינו – אפי' בלא שום הוספת חידוש בכוונות, אלא עצם רציפות הדבר יום יום – דבר נשגב ונורא הוא עד מאד! וכיסוד דמצינו בחז"ל לענין שומרי שמיטה (ע' ויק"ר פ"א א' עה"פ ברכו ד' מלאכיו גבורי כח וגו') אמר ר' יצחק אלו שומרי שביעית, בנוהג שבעולם אדם עושה מצוה ליום א', לשבת א', לחודש א', שמה לכל ימות השנה? ודין חמי חקלי' ביירא, כרמי' ביירא ושתיק [וזה רואה שדהו שוממה, כרמו שומם ושותק], יש לך גבור גדול מזה? עכ"ל.

ונראה דכמו כן כאן – גדולה שלך משלהם בזה שעושה כל יום ויום בלא הפסק – ולא עוד, ואולי זה העיקר, אלא מה שכתב רש"י עה"פ ויעש כן אהרן – להגיד שבחו של אהרן שלא שנה (מהספרי ס') – דנראה דר"ל שכל יום הי' כחדש – כאילו היום ניתנה – ולא שהיום בהתלהבות, ולמחר בעצלותיים, ולמחרת בשמחה – אלא תמיד עם כל הכחות מחדש בלי שום שינוי – גדלות, גדלות ממש!

ולמוד גדול בשבילנו – עוד דף, עוד תוס', התמדה לחצי שעה, שעה, עשר שעות, לבוא לתפילה בזמן, כוונה בתפילה, בברכה ראשונה, וכו' וכו', אבל עם גדר של תמידים כסדרן – לא יום כן יום לא, אלא תמיד – עד שאפשר לומר שבח עליו – שלא שינה!

עד כאן לפי פי' רש"י. ועוד רגע קט – יש להעמיק בפי' האוה"ח הק' שהאיר עינינו בפרשה סתומה זו כשמראה באצבע פירוש התיבות – בהעלותך את הנרות – דלא כתיב הדליק את הנרות אלא בהעלותך – שהי' מעלה את הנרות – למקומן!

היינו דכל יום הי' מוריד את הנרות מעל גבי המנורה לדשנן (הטבת הנרות) ואח"כ מעלה אותן בחזרה כדי להדליקן – והעלאה זו היתה כמו לחדש דבר בבנין המשכן, ולא כמו הנשיאים שהי' פעם א', אלא כל יום הי' לאהרן עבודת חידוש המשכן הזו! (דכאילו בנה המנורה מחדש, כ"מ), ומובן למה רש"י נקט להיטיב הנרות ולהדליקן, ומתוך הוא עד מאד.

ואפשר דכלול בפירושו שכל יום הי' חידוש בכוונות, וכו"ל, אלא כאן ע"ד הוידוי של ר' סעדי' גאון דכל יום הי' מתוודה על יום שעבר שבהכרתו בגדלות הבורא היום, רואה שהכרה שהכיר אתמול הי' דרגה נמוכה וממילא (מחמת חוסר הכרה) לא קיים כבוד שמים כדבעי – ממש! כמו כן כאן כל יום הי' לאהרן הכהן עוד דרגה של הכרת הבורא, וא"כ הי' מעשה חדש – חדש לגמרי – ממה שהי' אתמול.

ואם כנים הדברים לימוד גדול לכל א' וא' מאיתנו – לחדש הכרת הבורא שלנו עוד ועוד – עד שמקיימים ובכל מאדך בכל מדה ומדה שמודידים לך הוי מודה לו מאד מאד – בשלימות העבודה. ונראה דקיום זה יותר קשה מובכל נפשך – דמסירות נפשו למיתה אינו אלא פעם א' ובשעה א', משא"כ ובכל מאדך שייך (כמעט) כל שעה ושעה. על כל דבר שיקרה – כגון אם נשפך זה או נשבר זה או נתלכלך זה או הגמ"ח ריק, או החנות סגורה, או אין הצעות לשידוך, או אין תקוה (כך קבעו הרופאים, אבל אינן בעלים על החלטה זו אלא (סתם) גורמים נסיון לבני הזוג אם יקיימו בעצמם – קוה אל ד'! חזק ויאמץ לבך! וקוה אל ד'! או לא. ואם יקיימו ובכל מאדך להודות לד' הודאה אחר הודאה על מה שיש להם, עוד הודאה ועוד הודאה – שעות של הודאה, וכלשון הרמב"ם (פ"י ברכות הכ"ו) כללו של דבר לעולם יצעק אדם על העתיד לבוא ויבקש רחמים ויתן הודי' על מה שעבר [א"ה] – כל הטובות שקיבל במשך כל החיים שלו וכל מה שיש לו עתה, כ"נ] ויודה וישבח כפי כחו. וכל המרבה להודות את ד' ולשבחו תמיד הרי זה משובח, עכ"ל. ויש לדייק, כ"נ, שלא כתב הרמב"ם כל המרבה לצעוק על העתיד, [אע"פ שהוא צריך לאיזה דבר או לאיזה ישועה], הרי זה משובח, אלא כל המרבה להודות וכו', דמשמע שזה פועל ישועות! ומעשים לרוב ששומעים על אנשים בצרה שהלכו לבית הכנסת וכו' באמצע הלילה וכדומה, ופתחו הארון הקודש והתחילו למנות כל הטובות שהקב"ה היטיב עמהם מעודם עד היום הזה (וכנוסח ברכת המזון – הוא היטיב הוא מיטיב הוא יטיב לנו!), והודו לו ית' על כל דבר ודבר הודאה אחר הודאה – לשעה או שעות, וכל הצרה נעלמה כמאן דלא הי', על כל אלו וכיו"ב להיות מודה לו מאד מאד – חובת גברא כל שעה! וכן כששומעים מרופא זה או זה (מה שקורין) דיאגנוזע (השערה) – האם ידאג ויבהל, [והתיבה בענגליש, ובאידיש לכ'] דיאגנוזעס אפשר לומר שמרמז כך בנוטריקון – דיאג – דואג על הנייט, כ"נ] או שחי הוא עם בוראו ומיד מוסיף תפילה על תפילתו ויצעק אל ד', ויודה לו ית' על כל שיש לו, ועל כל מה שנתן לו כל ימי חייו עד עתה! (בדוק ומנוסה לפעול פלאות!) הודאה אחר הודאה].

ונראה דלא שהודאה הוי כסגולה שגורם ישועות אלא טעמא דמילתא דע"י שמשבח ומהלל ומודה לד' אלוקיו הא לבד גורם שהוא מתקרב אליו וכל מי שקרוב למלכות נותנין לו מאוצרותיו של המלך כל שחסר לו, דכן הוא מלכותא דארעא וכמו כן מלכותא דרקיעא, וכדברי חז"ל (ברכות נ"ה.) ואשרי המכיר טובותיו ומתקרב אל אלוקיו (עוד היום).

ונראה דיש להביא כאן פי' החת"ס והמלבי"ם והבית הלוי על מה שאומרים בסוף הלל **אודך כי עניננו** - מודים על **הענינו** שחלק לו הבורא ית' דע"י הקושי, כשיבוא הישועה, אודך ואתקרב אלך! **נפלא! האם הרגשתי קירבתו כשנושעתי?**

וע' בספר שמירת הלשון [יש הרבה שבימים שהיו בצער ומצוק (אייר - סיון תשפ"א) קיבלו על עצמם, ללמוד בספר זה, וכן אפי' מהרחוקים קיבלו קבלות בספר ח"ה, כסדרן אחרי שהקב"ה הראה לכל העולם בשנת תש"פ סימני מצורע (לישב בדד, שפם יעטה, **טמא טמא יקרא** - הרחק ממני אמה או אמתיים, ולכמה ניטל כח הדיבור לזמן קצר או ארוך, וגם כח הטעם וריח, ומקוים לבורא עולם להחלימים ולרפאותם רפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל, אמן) והבינו שרמזו לנו מן השמים שעלינו להתחזק בגרמא דצרעת - **לשון הרע!**] וכן בשנת תשפ"א אחרי הטרגדיא אחר טרגדיא - פעמיים בתוך חודש ימים! ושם בסוף חלק ב' בחתימת הספר פ"ב שם כתב, וז"ל בא"ד, ולכאורה פשוט, דהוא הדין (א"ה - כמו שהקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, כנ"ל שם) כשאומר (דברים ו, ח) **ואהבת את ד' אלקיך וגו'**, יראה להכניס אהבת ד' יתברך בלב, והיינו כמו שכתב בחובות הלבבות שער אהבת ד' פרק ג', שיתבונן בגדלת הבורא ורוממותו [שהוא מחי' כל העולמות], ובהפוך - קטנות ערך נפשו וזעירותו וזולתו, **ואחר כך יכיר רב טוב הבורא עליו בהתמדת טובותיו מיום היותו על הארץ, לא לפי מעשיו, ומסתיר עונותיו מבני אדם, ומאריך לו. ואם קשה לו לכוון כל זה בעת קריאת שמע, יראה להתבונן בכל זה, על כל פנים, פעם אחת ביום, דכי בשביל שהיא מצוה תדירית, שאינה תלוי' בזמן, כידוע (עי' בספר החינוך בהקדמתו (באגרתו) וכן במצוה תי"ח. וצ"ע במ"ב סי' א' בבה"ל, ד"ה הוא כלל וכו') - תהי' נגרעת, שלא יראו לקיים אותה, על כל פנים, פעם אחת ביום? וטוב שיראה להתבונן בזה אחר התפלה, קודם שיכנס לביתו לאכול, ודומיא שאר מצוה המוטלות על האדם, כמו תפילין, או לולב ומיניו בחג הסוכות, דאינו אוכל קודם שמקיימן, כמבואר בסימן תרנ"ב (סעיף ב') ובסימן רל"ה (סעיף ב'), עיין שם, עכ"ל ספר שמירת הלשון השומר אותנו ומציל אותנו מכל קושי או צרה שבעולם! ולא רק שהודאה אחר הודאה פודה ומציל, אלא עוד לזאת ולמעלה מן הכל שמקיים בזה מצות ואהבת את ד' אלקיך! ונראה דכמו שכתבנו למעלה שמקיים ובכל מאדך בשלימות העבודה - הוי מודה לו **מאד מאד**, ונפלא הוא, ומתפללים שזוכה.**

ולפי פי' הרמב"ן דאיירי כאן בהדלקת נר חנוכה א"כ ניחמו שבניו יזכו לגרום ידיעת ד' לכל העם בין עם ד' ולהבדיל לעמי הארצות, ע"י פירסום הנס בכל העולם - דע"י הדלקה נר חנוכה שלנו בכל הדורות רואים כל באי עולם שהקב"ה **עשה ועושה ויעשה כל המעשים, ואין טבע כלל** - כך מכריזין אנחנו לכל העולם. וא"כ, כיון שדבר זה טמון בהדלקת הנרות של אהרן הכהן וכו"ל, בזה ניחמו שחידוש של הנשיאים לא יהי' לדורות משא"כ החידוש של **תקנת החכמים** לחייב כל הדורות בהדלקת נר חנוכה - [ע' הרמב"ם שהקשה בספר המצות שלו, בסוף מנין המצות, למה אין בתקנה זו משום **בל תוסיף**, וז"ל אלא כך אנו אומרים, שהנביאים עם בית דין תקנו וצוו וכו' **כדי להזכיר שבחיו** של הקב"ה, ותשועות שעשה לנו והי' קרוב לשועינו, **כדי לברכו ולהללו** וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה **כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כי"י אלקינו בכל קראנו אליו**, עכ"ל שם, רואים שהדלקה זו קידוש ד' לדורות, וכדברינו] ויוצא שהי' חידוש וזכות עוד יותר מנדבת הנשיאים, וגרם נחת רוח לבורא ית"ש עוד יותר ממה שהם גרמו, ולכן מובן כמין חומר מה שאמר לו הקב"ה **שלך גדולה משלהם**, דיש כאן משלו, דטמון בהדלקה שלו הדלקת נר (חנוכה) **בכל הדורות!** ולימוד גדול לנו **להודות ולהלל** על כל רגע של לימוד תורתו שלומדים אנחנו, וכל קיום מקיום מצותיו, דזוכים אנחנו לקדש שם שמים, ולתת נחת רוח לבורא ית' שמו, ונשאר לנו **לדורי דורות!** אשרינו. [וע"ע לעיל בתשו' זו גדלות של הודאה - תמידית]

וע' במשנה בסוף מכות דאמר ר"ש בר רבי שמי שפורש מן העבירה אפי' הפורש מדם לבד נותנין לו **שכר!** ואם פורש מגזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן (כלשונו שם) על אחת כמה וכמה שיזכה לו

ולדורותינו ולדורות דורותינו עד סוף כל הדורות! ע"ש דאותיות מחכימות! וגם מחזקות **האמונה**, אשרינו, ושוב אשרינו! נראה עוד דרך להבין, דהנשיאים בטחו שיקבלו נדבה חדשה היינו שאע"פ שכבר נדבו כל העם **האמינו** שיהא להם מה לנדוב, ועוד לזאת שבטחו שיהא מתקבל בעיני ד', דבר רחוק מן השכל ומן שורת הדין. עד שאפי' משה רבינו לא האמין שיש לקבלו, אלא **בטחו ובטחו**. וכך הי' - **היינו דרגא גבוהה של בטחון**. אבל יש דבר שהוא גדולה משלהם אמר הקב"ה לאהרן הכהן - **דהחשמונאים בטחו עד מסירות נפש**, והבטחון של בניך שלך הוא! (כך אמר להזיידע - לאהרן הכהן) וממילא מוכח שגדולה דרגות **הבטחון שלך** יותר משל הנשיאים, דהא רואים שכך חזינת את זרעך, (וממילא יצא לפועל אצלם, אבל הכל שלך! ונאה הוא, וברוך החונן דעת לדלי דלים אהבה! (עוד פרט יש להוסיף דאחרי הבטחון שבטחו במלחמה, בטחו שידלק שמן של יום א' לשמונה ימים! **בטחון** למעלה מדרך הטבע, אלא כך השריש אהרן הכהן בכל דורותינו, בטחון השלם, ותן חלקינו עמהם - עם הבוטחים בשמך **באמת!** אמן.

(ב) מה פי' **חייך שלך גדולה משלהם?** מה סייד כלן חייך? נראה לעין (בשר שלנו) שתיבת חייך (כאילו) מיותר כאן, דהי' אפשר לומר שלך גדולה משלהם, ולא יותר.

ואפשר להציע שבתובה זו באה רחמנא לומר לו - **שכל חייך, כל רגע של חייך, כל יום, כל שבוע, כל שנה, כל ימי חיי חיותה שלך**, עליך לחשוב ששלך גדולה משל אחרים.

ודבר נפלא הוא **בשמחת החיים ובעבודת ד'.** בודאי (ופשיטא) צריך לכל אדם **שאיפות**, וכמפורש בדברי קדשם של חז"ל שאמרו (תדב"א פכ"ה) - **חייב אדם לומר מתי יגיע מעשי וכו'**, שאיפות של יותר ויותר - אפ"ה עדיין צריך להיות יחד וצמוד עם הידיעה ששלך, מה שהשגתה עד עתה מחלקך בתורתו, גדולה משלהם.

וכמו שהזהיר לנו התנא (פ"ו אבות מ"ה) ואל תתאוה לשולחנם של מלכים ששלחנך גדול משלחנם, וכו'.

ועד כמה שאדם ביקר יזכור זאת, לפי כמות זו יהא כמה שיעלה ויגיע ויראה וישמח **שמחת החיים והעבודה** בחייו ובחיי כל דורותיו עד עולם, דבר בדוק ומנוסה.

ודבר חשוב מאד לחזור על זה בבית שוב ושוב, בפרט בליל שבת כשלכות הפעוטות והגדולים והגדולות פתוחות ליראת שמים ואהבת התורה, ושמחת המצות, ואושר החיים עם ד'.

ונזכה להיות מהשקמים המְשַׁקְמִים את המקום ואת ישראל, אמן.

(ג) איפה מרומזו כלן כפסוק החליטות הדעת והפיוס של הכורא עולם (בעלמוז) לזכרן הכהן?

נראה לומר דכיון ששינה הכתוב לקרוא הדלקת המנורה בלשון עליי' - **בהעלותך** - מרומז שהקב"ה אמר במאמר זה שתדע שתהי' לך עליי' **עצומה במעשה הדלקה** זו - בפרט שאפשר לתרגם תיבת את (בהעלותך את הנרות) היינו עם הנרות, שיהא עליי' לך עם הנרות, ועל דרך נר ד' נשמת אדם - וכל א' צריך להדליק הנר שבקרבו - בהתלהבות, בריתחא דאורייתא, באש שנתנה התורה - שניתנה באש, ות"ח כולו אש - אש שמזקק את נשמתו להיות זהב טהור, וכלשון רה"י הגרא"י פינקל שליט"א בדרשה שנשא ב' סיון תשפ"ג שהלהיב כל שומעיו (ע' סוף הקונטרס הדרך לשמוע דבריו החוצבים כאש) שידיעות התורה אינן כשאר החכמות אלא צריכים האש - ואפשר להבין דבריו ע"י היסוד שאש מתחדש בכל שעה (כדאייתא בגמ' ברכות [נ"ג] לענין הבדלה, מובא במ"ב סי' רח"צ סק"ב, וז"ל שם - **דמטבע האש להיות ניתוסף עליו תמיד אור חדש**, עכ"ל, ומובן כמין חומר האש במתן תורה (ולדברי רה"י שליט"א) להראות לכל העם שכך היא דרכה של תורה - פייער - אש - ומובן אש אוכלה הנאמר על הבורא ית' - דקודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא (זוהר!) והכל הקב"ה מחדש בכל יום תמיד!

ואם הכתוב רימז לעליי' צ"ל שהי' איזה ירידה איזה חלישות הדעת שהקב"ה בא לסלקה ע"י הידיעה הנוראה - שבמעשה ידיך, בהדלקה זו, יהא עליי' לך ולכל הדורות! היינו שלך גדולה משלהם, והכל עולה יפה, כ"נ (והיסוד זכינו בעצם חג השבועות תשפ"ג ביום שניתנה

התורה באש! ועלינו להודות ולהלל – הרבה! ישר כח רבש"ע – א דאנק טאטע, א דאנק.

(ה) (א) איז חלק של עבודת ד' נרמז בחיבת בהעלותך?

(ב) ומה נרמז במול פני המנורה?

(ח) מזה שמצוותו להדליק עד שתהא השלהבת עולה מאלי' (ע' ברש"י מחז"ל), אפשר דנרמז לנו להתחזק בתורה ומצות עד שנשתנה אצילנו להיות **כטבע (יש קורין אותו טבע שני), כ"נ. כגון שיעבוד עד שיהא דבר פשוט ו**בטבעו** שאין מפסיקים באמצע הלימוד, או כגון עד שנעשה כ"כ רגיל לקום לשחרית בשיבה (או לכה"פ מוקדם) עד שא"א להתעצל או לחזור לישון, וכן להתרגל עד שא"א לאכול דבר בלי הפרשת תרומה, וברכת הנהנין כדת ובדין (ובדעת), וכן עד שלברך ברכת אשר יצר בע"פ לא שייך **כלל**, וכו' וכו', עבודת ד' והתמדת התורה **נטבעין** בדמו ובתוך ובתוך **לבבו**, אשרי עין יראה כל זאת, ואשרי אשרי חלקו.**

(צ) נראה שבא לומר דעבודת האדם להיות מול פני ד' ית' – דהמנורה נרמז לתורה, ואורייתא וקודשא בריך הוא חדא הוא (זוהר). ואפשר להבין ע"י הברכה שבירכו בני בי מדרשא דרבי אמי (ע' ברכות י"ז). עפעפיך יישרו נגדך – שישתכל תמיד בשכינה הקדושה, וכהמשך שם ועיניך יאירו במאור התורה – שהעינים כמו שלהבת קה הן! והיינו שיהא אדם מחפש תמיד מה הוא רצונו ית' במצב זה או זה – כגון שיש מה שקורין (בטעות) מוזיק שאינה לפי גדרי הועד המפקח על דרך ישראל סבא במנגנים בחתונות, ואם אירע כן באיזה חתונה של קרוביו מה עליו לעשות – לישאר שם ויהא מושפע מהסוג החדש המהרס את זיק התשוקה לידבק בהבורא ית', או להסתפק באמירת **מזל טוב ולהסתלק מיד – מה רצונו ית'? ועוד ועוד נסיונות החיים התדירים. והיינו שיהא כמו א' מנקיי הדעת דירושלם (רז"ר שליט"א) שדייק בברכת הבנים דערב יוה"כ – עיניך לנוכה יביטו – שישתכל ישר אל ד' ית'! ונראה סיוע לדבריו דכתיב **שויתי ד' לנגדי תמיד** (תהלים ט"ז ח'), וכן בפסוק דידן – **שיהא הכל מול פני המנורה** – הכל לפני השכינה. והיינו לבחון אם יכול לענות לפני ד' שהכל הי' בלי נגיעות כלל! ולימוד גדול הוא לכל העולה תמיד – דהא צריכים עד שהשלהבת יעלה מאלי'! והבן. שו"מ **בכלי יקר** כמה מהנ"ל, וב"ש. ע"ש הטיב. ולקבל הסבר מלא בענין מוזיקה הנ"ל אפשר בטל. ע' סוף הקונטרס הלכך, ותרוויח מליונים של נחת, בדוק ומנוסה. **[וניקח במקום הזה לאחל ברכת מזל טוב לזוג החדש ושיהא בנין עדי עד והזיווג יעלה יפה ושמחות מלאות שמחה לכולכם!]****

(ו) למה הי' (דוקא) ג' מדרגות לפני המנורה?

אע"פ שאפשר לתרץ שאם אין מעלה שם יצטרך הכהן להגבי' ידיו למעלה מראשו כדי להדליק המנורה, והכהן גדול לבש הציץ ואסור לו להגבי' למעלה ממנו, אבל לכ' בזה הי' די במדרגה א'. ועוד קשה (כהשאלה ששאלים אנחנו אחרי זה), איך מותר לעשות בבית השם מדרגות **כלל**, דהא אסר רחמנא אצל המזבח מפני **הצניעות**, וצ"ע.

ויש לומר לפי רש"י דכתב שהי' **מעלה** ולא כתב ג' מעלות, אפשר שתירץ שני הקושיות, דהי' רק מעלה **אחת** גבוהה עד שלא יצטרך להגבי' ידו למעלה מן הציץ, ועוד שלא היו שום מדרגות אלא מעלה א' והי' כבש עד לשם, וחידוש לומר כן.

וע' במשכיל לדוד דרש"י נקט כאן **מעלה**, ומשמע רק א', והטעם דכאן רק א' הוא מפני דדרשינן ג' מעלות מג' פסוקים, וכאן א' מהג' פסוקים, לכן נקט מעלה דמשמע א', ע"ש. ודלא כדברינו. ואפשר לחלק בין המנורה והמזבח – דבג' מדרגות אין צריך להרחיב כ"כ משא"כ במרחק כמו במזבח יש הרחבה כמה וכמה פעמים, וצ"ע.

ואפשר לומר להיפך – דאפי' במעלה א' יצטרך להרחיב פסיעותיו, אלא לא אסרה תורה **אלא** במזבח, דיש דין מיוחד במזבח דהכבש כדין מזבח הוא, דהא מקריבים לפעמים ע"ג הכבש, כגון כשאין מקום במזבח, ולכן מחמירין טפי, ועדיין צ"ע.

ובעצם הקושיא למה דוקא ג' אפשר לומר בדרך צחות דהוא כדי להזכיר זכות **הג' אבות**, ושידע הכהן שכל מעליותא דילי', שהוא עומד על המעלה הגבוהה, אינו אלא **זכות האבות**, וכדמצינו ביומא (פ"ג מ"א) שאמרו – האיר עד שבחברון, להזכיר **זכות אבות**, ע"ש ברע"ב.

וכעין מה שדורשים המגידים על הא' שאמרו חז"ל (ע' ברכות ו: **כל המשמח חתן וכלה**, [וממילא נכלל, כל הנושא אשה, כ"נ] כאילו בנה

חורבה א' מחורבות ירושלם – שבנין הבית על היסודות שיסדו האבות שקידמו, ואז יש לבית זה קיום – **לעולם**. (והמחדש והמשנה ידו על **החתונה** וכדמוכח מהנ"ל – דגורם **ירידת** הדורות **לתחת**, מטה מטה, ד' ירחם עליהם, ועל כל ישראל, אמן). [וכל זה כשמשנה לדברים שפוחתים והולכים, **אפי' במקצת**, ואפי' אם יורדים רק כקוצו של יו"ד **יש לרעוד מפחד**, משא"כ אם עולים – בין במצוות, או בשיעורי מצוות, או בזמני ק"ש (בין ביום בין בלילה), או בהידורים קמצות, או בד' מינים וכדו', וכהנהוג כהיום שמחפשים דוקא אורך ההדס **כשיעור החזו"א**, וכן בדיקת הד' מינים שעושים רוב העם כהיום כמו המדקדקים, וכו' וכו', הרי זה משובח ותע"ב, וכדראינו אצל **הרבה** גדולי ירושלם זצ"ל ויבדלחט"א, שאע"פ שנתחנכו על ברכי **גדולי וקדושי עליון** זצ"ל, אפ"ה ראו לנפשם שרצונו ית' שכל א' יוסיף (לשבח) מדילי', **וזכו לקדש שם שמים באופן נורא**, וחינוכו דור דעה, ומבקשים על להבא. ע"ע בספר מכתב מאלי' בהסבר למה שאע"פ שאברהם אבינו הי' מדת **החסד**, שינה יצחק אבינו להיות מדת **היראה**, וכן יעקב אבינו עבר (כאילו) למדת **התפארת**, וכו', ומובן הכל כמין חומר, עליי' אחר עליי' אין כיבוד אב (ואם) כמזה!

ובענין **כל המשמח חתן וכלה** הנ"ל שכאילו בנה חורבה א' מחורבות ירושלם יש להציע שטעם הדבר, דכל בחור הוא גדר **חורבן**! דהא אמרו לנו חז"ל (יבמות ס"ב:) אמר ר' תנחום א"ר חנילאי **כל אדם** (לשון **כל אדם** משמע דכולל אפי' הבחור **המתמיד** וכן עליי' **עצום**, הלומד בשמחה **עצומה**, ומזכה את הרבים באופן **נפלא**, וכו', כ"נ) [ויש שהעירו לנו על זה אבל נראה שכן משמע, וצ"ע] שאין לו אשה שריו בלא **שמחה** בלא **ברכה** בלא **טובה**, **ובארץ ישראל** אמרו בלא **תורה** (!), בלא **חומה**, ועולא אמר בלא **שלו**, ע"ש בגמ', **והאם יש חורבן גדול מזה**, בתמי'! וכשיתחתן ישתנה להיות **בנין שלם**, אבל כיון שכרוך בלעלות לגדולה (והנושא אשה עליי' **עצומה** היא) כרוך בפחד על האחריות החדשה! וכדמצינו בחז"ל (מד"ר בראשית ט"ז ה') באדם הראשון **שפחד** ליכנס לגן עדן, וכן בקג"ר ששרה היתה צריכה **לפתותה** לינשא לאאע"ה (ע' ברש"י בחומש), וכן מה שאמר ר' יהושע בן פרחי' (מנחות ק"ט:) בתחילה כל האומר עלה לה (לגדולה – שררה, כ"מ) **אני כופתו ונותנו לפני ארי'** נראה דגם משום הא. וכן כל נושא אשה **פחד הוא** – ולכן קשה מאד לבנות חורבן זה (וידוע שיש הרבה שמייצרים כל מיני תירוצים לדחות הצעות בשידוכים למה נערה זו לא טוב לו וכן זו וכן זו, והכל מפני **פחד זה**, כנ"פ, ו**נעבאך** על כל אלו, ומקוים לשמוע [הרבה] בשורות טובות בקרוב ממש) – דחסר בשמחה מחמת הפחד – לכן המשמחו **בונה אותו**, ונותן לו המוט – הכחות לעמוד בנסיון ולעלות כדבעי, כ"נ להציע, וי"ל טובא.

(ז) אם הי' מדרגות אלל המנורה – למה אין כאן משום כניעות כדמצינו אלל המזבח?

ע' לעיל תשו' ו' מה שתירצנו בדוחק דאפשר דכיון שהי' רק מעט, ולא כמזבח שהי' כמה אמות, לא הקפידה התורה, או שדין מיוחד במזבח, ע"ש, וצ"ע. והמוצא תירוצ נכון **נא להודיע**. ובעזרת ד' ית' זכינו אנחנו לב' דרכים לתרץ שאלה דידן ואלו הן:

(א) חשבנו בשבת קודש פ' בהעלותך תשע"ט שאפשר דבמזבח היו בהכרח מעלות גבוהות כיון שהי' מקום מצומצם שיכנס שם הכבש, משא"כ ג' של המנורה. **ובמוצאי שבת** א' מחשובי בני עדות המזרח התקשר ומסר לנו שהוא שאל להגה"ק זצ"ל על זה לפני כמה שנים, וכתב לו – אצל המנורה היו מעלות קטנות, עכ"ל מה שהבנו ממנו. וצ"ע.

(ב) ובאותו **מוצ"ש** קודם ששמענו מהנ"ל, א' מחשובי קהילות החסידים פגש אותנו (ברח' הושע) ורצה לתרץ דאפשר דוקא בכבש שהוא מקום קדוש (דהא מקריבים ע"ג הכבש כשיצטרכו) לכן בכגון זה בענין צניעות ביותר משא"כ אצל המנורה דאינו אלא דרך לעלות להדליק. וע' לעיל תשו' ו' שחשבנו כן השנה (תש"פ) קודם שראינו מה שכתוב כאן, וב"ש. וההוא הנ"ל מעדות המזרח שהתקשר (כשעה אחרי הפגישה עם ההוא ברח' הושע) מסר עוד בשם הגרי"ז זצ"ל בהל' בית הבחירה עמ' ל"ה בשם המכילתא **דבמזבח** אין עושים מעלות אבל **בהיכל** עושים, ומשמע שם דדוקא בכבש אסרה תורה ואפשר כנ"ל. והוסיף שיש בחיד"א בספרו פני דוד בשם המשנה למלך לתרץ כעין זה, וכמו כן האמרי אמת (מגור) בספרו דף על הדף במנחות דף ט', ע"ש. וברוך החונן דעת, ונתן תורתו אפי' לדלי דלים כמנונו. ומודים לכל המאירים, וכן לכל המעירים. **יישר כח.**

ח) למה המנוחה לריכה להיות מקשה א', ולא חלקים חלקים?

אפשר לרמז לענין שלימות התורה שמציאותה דוקא **ברציפות** ולא **קרעים** (ע' גמ' סנה' ע"א). דרך רציפות יאיר כיום (כמנוחה) ומקריין ומבהיק, ונותן נחת נורא לבורא ית' שמו.

ויש לעיין (בעיון דרך צחות אבל רמז יש כאן) מי שלומד בתורה ומפסיק דהואיל ונעשה קרעים וכו', [ולכ' פשיטא שאין אדם מוכן ללכת בבגד קרוע – אפי' אם אינה קרוע במקום א' – בפרט מובן ביותר מהמציאות דאפי' ע"י קרע א' נשתנה הבגד ליקרא בגד קרוע – דזה חלות בכל הבגד, וכיון דכן הוא בגשמיות ק"ו הוא לרוחניות, א"כ –] חזק דתורתו נעשה בגד קרוע! ועוד שאלה – בצחות – האם בשבת יתחייב משום קרוע, דודאי רוחניות הוי מציאות יותר מגשמיות! מה שלא יהא פשיטא דיש בזה משום עובר על דעת קונו, וצער לו. וגורם לו דמעות (ע' גמ' חגיגה ה: על שלשה הקב"ה בוכה! וא' מהן מי דאפשר לעסוק בתורה [ולא יפסיק] ואינו עוסק כדבעי! נורא נוראות), וטעון חיזוק, תמיד.

ובהא שהזכרנו שרוחניות הוי מציאות יותר מגשמיות, הרבה התקשו (וכדין התקשו!) על המעשה שהבאנו בזה שהי' ניכר המעשה ראשון על האתרוג כשעיסר מו"ר זצ"ל, ובאמת קשה להאמין, אלא מה נעשה הי' ניכר, ומצאנו שמביאים בספר **אחרון לדור דעה** ח"ב שהגרמ"ד סאלאוויצקי זצ"ל אמר פעם **שדבר פשוט הוא** שרואים חילוק (עצום) על פניו של התינוק **מלפני המילה לאחרי המילה**, ע"ש, ואע"פ שא"א לדמות כלל וכלל עינים הזכות זך ונקי שלו לנבל"ח עינים העכורות בלא שיעור שלנו אבל רמז יש כאן, כ"נ, ועוד כד לומר שהחלות אלל מו"ר זצ"ל הי' כ"כ חזק עד שהי' נראה לעין כל, ופשוט! ודו"ק הרבה. ואשרי מי שעמלו בתורה! מביאים עוד שהגרמ"ד זצ"ל אמר שהוא ראה חילוק (עלום, כ"ה) צפנים ש'ל אלו שלומדים ציטויות על טהרת הקודש לאלו שלומדים ציטויות שלוקחים כסף, ותהום כל העיר, כידוע!

ובעצם דין מקשה ע' בספר עבד המלך דמשמע שיש מח' ראשונים אם **מקשה** מעכב לדורות, וצ"ע. אבל בלימוד כו"ע לא פליגי, כנ"פ.

ומענין לענין **באותו בענין** היות דמחפשים דרכים בכל שעה ובכל עת **להתחזק בכבוד בתי כנסיות ובתי מדרשות**, דכל א' מבין שלא לחנם אסר הקב"ה עלינו ליכנס בתוך חצרות ד' למשך ב' חדשים בשנת תש"פ אלא כדי **שניקה לקח** ונתחיל חיים חדשים בפרט בכבוד מקומות אלו, שזה כבוד ד' – דאינו ירא מהמקדש אלא **ממי ששורה שכינתו שם!**, וכן אחרי הטרגדיא בשנת תשפ"ב במירון ושוב בקרלין, וצרות מהשועלים, **שלא נדע עוד** – לכן נראה דיש לעורר בענין שכבר דשו ב' רבים, וכיון שנשנה הדבר ושילשלו בו, נעשה בעיני העם, אפי' ללומדי תורה, **כהיתר**, היתר גמור, ואינו כן – והוא עסקי ממונות בבית המדרש – גמ"חים, הלואות, פרעון חוב, נתינת כסף עבור ספרים (העומדים למכירה בחוץ, וכתוב על הקופסא [המחזיק הספרים] שיש למסור הכסף לפלוני בבית המדרש במקום פלוני), וכו' – הכל חסר בכבוד בית המדרש – ע' בשו"ע או"ח סי' קנ"א במ"ב, וכן בבה"ל ד"ה ואין מחשבין, דכל דיני ממונות הוי **קלות ראש**, ואסור אפי' לת"ח והלומדים, לכן נראה דיש להציע לעשות **תקנה גדולה** – שבכל הבתי מדרשים של ישיבת מיר (וכן בכל הישיבות וכוללים) שכל גמ"ח ינהל עסקיו אך ורק חוץ לבית המדרש – **לקבוע זמנים** שאפשר לקבל הלואה או לפרוע חוב, ובזמנים אלו לשבת בחוץ (אפשר עם החברותא, אבל חוץ לבהמ"ד) ושלו' על ישראל. וכן הבנו מגדולי הדור שליט"א, דבפרט בעת זאת ליזהר בזה עוד יותר, וכן להמשיך לעולם ועד.

ואין טענה שיגרום ביטול תורה להמלוה וכן להלוה, דדבר ידוע שכל הלואה בתוך בהמ"ד גורם הפרעה להיושבים בקירבת מקום, ולפעמים אפי' בריחוק מקום, דהרבה מסתכלים על האנשים שבאים לקבל הלואה או לשלם. וא"כ האמת היא ההיפך – **ימעט ביטול תורה!** דכיון דכשיועדים שזה הזמן של הגמ"ח ממילא לא יבואו באמצע הסדר כלל, וירוויחו עוד ועוד **רציפות** הלימוד, וגם לא יפריעו הסביבה, והמציין יעשה כדעת תורה **ובלי נגיעות!**

ועל כל א' לשאול גדולים שליט"א מה חובתו בשעה זו, ומקוים לתיקון גדול, ובשורות טובות וישועות גדולים, אמן.

וכשדברנו עם רה"י דמיר שליט"א בענין זה הבנו ממנו שדבר גדול הוא, אבל מיד הוסיף שיש דבר יותר גרוע מזה **שמהרס כבוד בית ד'**, והוא כל השתמשות עם פל. בתוך כותלי בית המדרש, אפי' רק ברתת! **שאין הרס וארס כמוהו**, ואיסור גמור הוא, **כל ימות החול כל כ"ד שעות, ואין שום היתר אפי' ללמוד עם חכמות או לשמוע שיעור על הטל. בתוך כל א'** **מהבתי מדרשות של ישיבת מיר (וכן יש לתקן בכל מקומות התורה והתפילה, ופשוט!)** ד' יצילנו מיתה"ר הזו בקרוב, ומקוים לתיקון גדול בב' הדברים ונזכה לביאת משיח בקרוב ממש, אמן. ועוד יותר החיזוק **שהשפיע על כל בני הישיבה בשמועס הנורא ביום המיוחס תשפ"ב ששוב אסר כל השתמשות של כל הכלים החדשים כל שעות היממה והלילה כל ימי השבוע** – נורא נוראות ומצוה לשמוע דבריו ששוב אמר בב' סיון תשפ"ג [ע' סוף הקונטרס הדרך לזה], ואין לדחות השמיעה אלא לשמוע באימה עוד היום, וכט"ס!

מענין לענין בענין שמירת תקנות (בפרט כנ"ל בתקנה שיש בישיבת מיר שאסור ליכנס לשום בהמ"ד עם פל. לא כבוי ואסור כל קאמפיוטער). **ומעשה נורא** שהתרחש בשכונת בית ישראל סמוך לפורים תשע"ט, ואע"פ דפשיטא ופשיטא שא"א לנו להבין דרכי ד', דנסתרים הן עד למאד, (והאמת דעבודת פורים [בפרט, וכן כל השנה בכלל] היא לגלות (מרומז בתיבת מגילה) את ההסתר פנים (מרומז בתיבת אסתר) וזה ע"י בקשו פני – לחפש פני ד' – כל מקום ומקום שהוא מאיר פניו עלינו להראות לנו השגחתו בעולמו כשרואים דברים בגילוי או ברמז, ואפ"ה כבשי דרחמנא למה לך! דדבר מובן מאליו שא"א להבין מחשבות ד' – דהא מקרא מלא – לא מחשבותי מחשבותיכם! אלא לפעמים רואים השתלשלות הדברים (וזה כל מגילת אסתר – דבר זה קרה ואח"כ זה וכו' – ושמאספים לפונדק א' – הכל ביחד – רואים יד ד') – ונראה דזכינו להכרה ברורה שיש הרבש"ע בקרבנו, והוא מנהיג עולמו, דהא דבר נורא שארע בשכונת בית ישראל בחודש שבט תשע"ט ואילך, שבתחילת שנת תשע"ט זכינו לתקנה גדולה ונחוצה שתיקנו ועד השכונה יחד עם ישיבת מיר ועם כל ועדי הכשרות מכל ההכשרים – שכל החנויות באזור יסגרו כליל לא יאחר מאחד עשרה וחצי בלילה, ותיקון גדול תיקנו, ונשתנה כל היקום. ובכל זאת היו כמה חנויות (בעיקר ג' חנויות) שלא ציינו לתקנה זו, אע"פ שהזהירו אותם, ושוב הזהירו אותם, ולצערינו לא שתו לבם לזאת כלל.

והנה בחודש שבט תשע"ט א' מאלו הנ"ל ירד מנכסיו וסגר חנותו, נעבאך (מסכן הוא, אבל לדעת שהוא סיכן את עצמו!), ואח"כ ביום י"א אד"ב נפל שריפה בחנות שני ועלה כל הסחורה, ל"ע, דברי מתיקה לרוב (ובודאי חשבו הבעלים שירוויחו אלפי אלפים בפורים!) – עלה באש! והי' פלא בעינינו שהחנות השלישית לא לקח לקח, אבל אחרי שנה של מרידה, בחודש אדר תש"פ ראו ראיו שסופן בא, דהגיע היום שנתמלא סאתו ונסגר גם הוא, **בשעה טובה ומוצלחת!** ועל מה שאנחנו מתבטאים כאן עם הלשון הזה באופן שמחה בנפול אויבך, והא כבר הזהיר לנו שמואל הקטן וכן לכל ישראל (פ"ד אבות מכ"ד) מדברי שלמה המלך (משלי כ"ד י"ז) שאין לעשות כן! ועוד לזאת שמסתברא שהי' לבעל החנות צער ועגמת נפש ואולי גם בושות, ואיך לא נשתתף בצערו (ע' בדף השער היארצייט של ר' צבי הירש מקעלעם חומר הענין) אבל ע' בגמ' יבמות (ק"ה:): שר' נחמן בר יצחק בירך ברכה על כגון הנ"ל, וכן דברינו ע"ד זה, כ"נ.

ואם מתבוננים לא קשה כלל לראות יד ד' בהוי"ו?? איז דא א רבש"ע – והוא מאריך אף עד שיתמלא הסאה. ושוב א"א לנו להבין דרכי ד', אבל נראה דכאילו מכריז כאן – דַּרְשֵׁנִי! ועלינו, אנחנו, לקחת לקח לעשות תשובה שלימה עוד לפני יום כיפורים, ונזכה לסייעתא דשמים, ושמחת המצות, ושמחת התורה, ושמחת החיים, ונזכה לביאת משיח בב"א. ופשיטא שחוב קדוש עלינו להתפלל עליהם שכולם יחזרו בתשובה שלימה, ושכולנו נשתדל תמיד לציית לכל תקנות חז"ל ולכל תקנות קהל ד', ולכל התורה כולה – נא להתפלל ביתר שאת וביתר עז, ולזכור תמיד – שכל המתפלל על חבירו נענה תחילה! (ע' ב"ק צ"ב:).

ט) כן עשה את המנוחה, כפי מי שעשאה, מדרש אגדה ע"י הקב"ה נעשית מאלו, ע"ש. כמה חולקים ב' הפירושים, ומה תלמוד לומר?

נראה דלכו"ע לא פליגי דהכל מאת ד' היתה זאת! (ואפשר דבא להזכיר לאדם הלומד דבעיני תורה אין לו לחשוב שהוא המחפש, הוא המבריק, אלא הכל מפיו דעת ותבונה, וע"ע תשו' א' לעיל, ועוד יותר בתשו' י"ז לקמן בשם השל"ה). אלא שלפי פ' הראשון ה' א' – אדם א', שעשאהו, אלא הרגיש הוא שהוא כמאן דליתא דמי, דמכיר שלא ע"י כחות שלו נעשית ונגמרה, אלא הכל בעזר ד', רק שנראה להבריות שא' עשהו, ולפי פ' השני שהקב"ה עשאהו, בא לומר דצריך לסלק את עצמו לגמרי עד שיכול לומר אנתנו מה, ויותר מכמאן דליתא.

ונראה דיש כאן רמז לבטחון עם השתדלות, היינו דנראה שאדם עושה, ושהוא גורם, שיהי' לו פרנסה וכו', שיש כאן עשהו, וכמו הפירוש הראשון ברש"י, אלא שצריך לדעת שלמעשה שלא עשה כלום. ואח"כ בפ' השני רמז לבטחון בלא השתדלות, של מעשה שאינו עושה כלום, והוא רואה בחוש שהכל (פרנסתו, רפואתו, לימודו, חידושו, זיווגו, זיווגיו של צאצאיו, הצלחת בניו, נכדיו, בני נכדיו, ישיבתו, וכו', וכו') נעשה אך ורק ע"י הקב"ה, וקל לו לראות שהוא יותר מכמאן דליתא, וכדעה השני'. והזוכה לזכור כל זה תמיד, אשרי חלקו. וה"ה כל ההשתדלות בעיני ההרחקות שעשו בשנת תש"פ ואילך – צריכים לדעת ולזכור כל רגע שלא המסקא (מסכה) הוא המציל – לא את הלוש ולא את השני, ולא הב' מעטער, ולא את הזי"ף (בורית למיניהם), ולא את החלונות הפתוחות, ולא את המניעה מללחוץ ידיו של השני, ולא את הנייר (במקום אלונטית) לנגב ידים, וכו' וכו', הן הן השמירה – אלא כדברי דוד המלך ע"ה – אם ד' לא ישמור עיר שוא שקד שומר! אלא מה – צריכים לפעמים לעשות דברים שנראים שעושים, אפ"ה חובת גברא לזכור שההשתדלות אינו עושה כלום, כלום, הכל אך ורק ע"י הבורא עולם. וכמו השאלה ששאל הגר"ה זאקס זצ"ל בשבע ברכות של גיס שלנו (נא להתפלל בעדו – צבי גרשון בן מינא שיצא בקרוב מכל הצרות צרות שלו) לפני כארבעים שנה – דאם ד' כן ישמור עיר – האם אז אין שוא שקד שומר?

יש שיתרצו שעם עזר ד' – שהוא ישמור – אז אין זה שוא השמירה של השומר.

ויש שיתרצו שודאי אם ד' ישמור עיר שוא ושוא כל מעשה השומר שאין זה עושה מאומה!

והגר"ה זאקס זצ"ל לא תירץ על השאלה שלו, והבנו שידע שיש שיתרצו בכה ויש בכה, והשאייר בחכמה הדבר לדעתו של כל א' – והפקחים ה' להם לענות ואח"כ להתבונן אם תירץ שלהם מוכת, או כך נראה הדברים לפי החינוך שהי' להם עד עתה – דהכל תלוי בגירסא דינקותא – אם זורעים בטחון קוצרים גדלות!

ונראה שדרך הראשון טועה בחיים הוא, וכמו שמוכח בכמה וכמה ראשונים – ע' רמב"ן בחומש פ' בחוקתי, ובחובת הלבבות בשער בטחון, וכן בספר במסילת ישרים (סוף פכ"א), ועוד, שדבר פשיטא שאין השתדלות עושה מאומה אלא שיש קלה – בזעת אפיק שחייב השתדלות (לפי החוה"ל), או היתר (לפעמים) ובלי שום חיוב (לפי הרמב"ן) – ע' בשיחות מוסר (עמ' קמ"ח) – נמצא שההשתדלות היחידה שחייב אדם וכו' היא – להתחזק במדת הבטחון! וע"ע שם דרוב אם לא כל השתדלות עושה ההיפך מהמכוון (וכמו שמצאו בלבישת הבתי ידים [בשנת תש"פ] שגרם ההיפך כידוע!).

לפיכך צריך אדם (ביקר) לזכור תמיד שלא כל ההשתדלות הזאת (ההרחקות, וכו') פועלים אלא הכל ביד ד' – אלא שיש לאדם ליזהר במה שרבו פוסק לו (לא מה שמפרסמים – אא"כ מוסמך מאד הדבר שמפרסמים שגדול זה או זה אמרו, דכהיום דבר ידוע שאומרים דברים הרבה בשם כל גדול – אלא צריך לברר טוב טוב אם הדברים אמת – וחס ושלום! להחליש בעיני הקורא מדת אמונת חכמים לשמוע לגדולים – אלא צריך בירור מקיף אם ודאי יצאו הדברים מפי הגדול הזה ובאיזה ציור אמר, ולבני איזה עיר אמר – והיסוד נאמן הוא לקיים ציווי חז"ל (פ"א אבות מט"ו) עשה לך רב ולשאלו מה חובתו, ואז מובטח לו [אם בחר רב שראוי לסמוך עליו – דהא גופא צריך הרבה סיעתא דשמיא, ואכמ"ל] שוב לשאול רבו מובהק לדעת איזה השתדלות מחוייב ואיזה לא.

ובעצם ההשתדלות הנ"ל צריך ליזהר שיהא על ידי זה דחיפה לעלות בשמירת המצוות שלו – דכבר כתבנו דאם אדם ה' מחמיר ומדקדק בכל ההרחקות ודאי ובודאי צריך לדקדק בכל שאר מצות ד' – כגון

תרומות ומעשרות מכל מה שאוכל, וזהירות מכל מיני מחיר זול שכרוך בו חשש רבית, וכל דיני שבת [ולא כמו שאחד הביע כשיצא ספר על הל' שבת לפני כעשרים שנה – ואמר בשמחה – אהה הוא כותב שהוא פוסק כמו רב... א"כ ודאי יהי' בפסקי הספר הרבה קולות!! רחמנא ליצילן מהאי דעתא (או חוסר דעת!) – אלא כל קולא בעי בדיקה (כלשון המס"י פ"ו)], וכן דוקא גענעראטור, ומים של שבת (מוכן מערב שבת בבית ככלים קונים (לז' גדול וכו') או בדוד המיוחד לזה על הגג – ואינו עולה הרבה כסף כפרט להולכת שבת היא והכל כחנם! [נאלץ למונה נאלץ למונה!] וכ"כ כדאי!), וכו' – דאדם צריך להיות אמת – וכמו אמת הבנין שדוקא אם זה ישר בלי שום עקמימות אפשר לעלות ולבנות בנין שלם והמפואר, כמו כן עבור הבורא ית' – דוקא הכל שקול בפלס ושוה בשוה.

ושבו זכינו לשמוע יסוד זה (שאם מדקדק בההרחקות צריך גם לדקדק ברוחניות) מפיו של רה"י דיישיבת מיר הגרא"י פינקל שליט"א ליל שבועות תש"פ בשמוע"ס (שיחה) שמסר קודם מעריב בהיכל הישיבה – והיו הדברים שמחים כנתינתן מהר סיני (יומא קא גרמא!), והי' חיזוק גדול לכל השומעים. (ופשיטא שאין כסיל, שוטה, נאר, שיחשוב שאם אני מיקל ברוחניות וכל הדקדוקים הנ"ל א"כ חוב עלי להקל בכל ההרחקות, דמי פתי לילך בעקמימות ולרדת – אלא הכל אך ורק לעלות האדם בעבודתו, ודו"ק ותשכח).

והכל דלא כמו הצועקים דאין להשוות ההרחקות לשאר מצות התורה דהא חמירא סכנתא מאיסורא!!! דזה אינו! אלא אדם צריך לעלות מחמת כל הזהירות שלו בדברים של אז (סיון תש"פ) ולזכות לישירות ולחיי עוה"ב, וגם חיי אמתית בעוה"ב! (וע' בגמ' חולין י. דמביא היסוד חמירא סכנתא מאיסורא, וברש"י שם ב' דרכים מגין כלל זה [ודלא כמו שחשבנו ושכתבנו שרש"י מוחק זה, ואתכם הסליחה], אבל לא נפסק ברמב"ם שאין אות בעין משפט שם, ואפ"י ביו"ד סי' קט"ז לענין בשר שנתבשל עם דגים יש מח' אם נשתנה הפסק מחמת כלל זה, משמע שיסוד המח' הוא אם פסקין כלל זה כלל, ע"ש, וע"ע באו"ח סי' תצ"ג בבאר היטב אות ג' דנמי משמע שיש מח' אם ישתנה הדין מחמת כלל זה, שוב משמע כנ"ל, וצ"ע ג.)

ואפ"י על הצד (ואפשר דפשוט הוא) דפסקין בכמה ציורים דחמירא סכנתא מאיסורא, הבנו מגדולי עולם שלא הי' נוגע הדבר למעשה בקיץ תש"פ בכל מה שנתרחש אז מכמה וכמה טעמים, ואכמ"ל, והרוצה לברר עוד הסוגיא ע' בסוף הקונטרס הדרך לזה.

ויש לדייק שלפעמים קשה יותר בטחון עם השתדלות, בזה שצריך להכיר שכל מעשיו, כל חריצותו, כל עמלו, כל עבודתו, כל הרפואות שלו, וכל תחבולותיו, כולם כולם, אינן עושים כלום, משא"כ בלא השתדלות רואה בקל ובחוש שהכל ממנו ית'. וא"כ על המתחיל הי' מוטב לנסות למעט כל השתדלות, והעולם לא נהגו כן, וצ"ע.

וכעין זה במי שעובד אדמה ועמל שעות על שעות עד שיהא לו חטים, ואח"כ שעות על שעות ועמלות להוציא קמח ולנפותו, ושוב עבודת פרך שיכרות עצים לחמם התנור, ואח"כ שיאפה הלחם, וכמבואר בסי' קס"ז ס"ד שיתן ב' ידיו על הפת שיש בהן י' אצבעות כנגד י' מצות התלויות בפת, ובמ"ב שם (סקכ"ד בשם הירושלמי) מצוה בחרישה לא תחרוש, וכו', בזריעה, בדישה וכו'. ולבסוף אומר הוא להקב"ה שאנתה עשית את הכל! המוציא לחם מן הארץ! כן הי' הגר"א מיללער זצ"ל מסביר החיים שלנו, והמתבונן לפני שמברך זוכה לדברים הרבה! שישירש בלבו בטחון בד'!

ואשרי מי שבוטח בלי עשיית שום השתדלות, דע"ז אין לו טענות אם א' קלקל חלק ממה שעשה, או כל מה שעשה, או שלא הצליח הוא בכל ההשתדלות שעשה, שאין לו שום עגמת נפש או צער, מה שאין כן אלו שעושים – שבדרך כלל, זאת מתנת חלקו של המשתדלים – דמצטערים צער גדול אם א' יפתח חנות כמוהו בסביבותיו, או שאין כ"כ קונים אצלו, וכו' וכו'. ועוד דע"י מניעת השתדלות מרגיש שצריך להתפלל, משא"כ המשתדל שלפעמים (או רוב פעמים) שוכח שצריך לבקש מהבורא ית' שהוא, והוא לבדו, עשה ועושה ויעשה את כל המעשים. (ובפרט שהכרה זו [שרק הקב"ה הוא העושה, ולא אני, ולא פלוני אלמוני עשה לי, או קלקל את שלי] היא א' מה"ג עיקרים ומעכב באידישקייט! וע' באגרת

החזו"א דכתב על עצמו דהי' חי מהי"ג עיקרים!). וכל א' יכול לבדוק בעצמו – כשיש לו איזה כאב וכדו' – האם דבר הראשון שחושב הוא שעלי לקחת תרופה זו או זו, או למשוך עם משחה זו או זו, או טיפות אלו או אלו, אן מחשבה ראשונה היא – צריך אני להתפלל אל ד' – שהוא, ורק הוא, הרופא כל בשר. ורק אח"כ לטפל או לאו, ונפלא הוא לבן עליי להכיר מה חובתו בעולמו לעבוד להתקרב אל ד' עד דביקות עילאה. וע"ע בדף השער פ' נשא ביארצייט של הגר"ח וואלאזענער (י"ד סיון) זצ"ל שהבאנו מהרות חיים שלו על אבות בקיצור, ומחמת חביבות הדבר נביא כאן באריכות, וז"ל – הוא הי' אומר אם אין אני כו'. כי הנה היצה"ר מסמא את עיני האדם באמרו אליו תמיד איך אפשר לך לעסוק בתורה הלא מוכרח אתה לעסוק בפרנסה לפרנס אשתך וב"ב הקטנים. ומה גם בעתים הללו שעול הפרנסה כבדה עד מאוד ואין לך יום כו'. אבל באמת הוא אך עצת היצר המסמא. וכי ארז"ל (נדה ט"ז): שקודם יצירת הולד נגזר על הטיפה מה תהא עלי' עשיר או עני, והוא בדרך כלל על כל שנותיו. ועל כל שנה בפרט אמר (ביצה ט"ז) מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה נמצא עם כל יגיעותיו לא יגיע לו מאומה יותר ממה שנקצב. וזה הי' יכול להשיג אף במעט עמל. אבל בד"ת הכל לפי היגיעה. וכל אשר יוסיף להתגיע יוסיף דעת. וז"ש בעסק התורה אם אין אני לי מי לי. כי הכל תלוי בי. ובעניני עוה"ז כשאני לעצמי מה אני. ואך בהשי"ת תוחלתי וסברתי: ויתבאר עוד כי הנה בג' דברים חלוק עסק התורה והיראה מעסקי עוה"ז. א' – כי עסק התורה והיראה מוטלת על האדם וד' שואל זאת מעמו, משא"כ הפרנסה אם אמנם נצטוינו להנות מיגיע כפינו, אבל אך לד' התשועה והתחבולות יתירות לא יועילו ולא יצליתו. ולמה לו לאדם להתעמל ביותר במה שביד ד' לתת בלי עמל ולהניח מה שבידו ומוטל עליו. ב' – כי בעניני עוה"ז לא יוסיף ע"י עמלו, כי רב, על הקצוב. אבל לא כן בתורה הבא לטהר מסייעין אותו. ומ"מ נותנים לו שכרו משלם. וכמ"ש בסוכה (נ"ב): צופה רשע לצדיק ואלמלא הקב"ה עוזרו לא הי' יכול לו, וז"ש ד' לא יעזבנו בידו. מ"מ ברוב חסדיו לעת המשפט חושב לו הקב"ה כאלו האדם בעצמו עשה כל המעשה וז"ש ולא ירשיענו בהשפטו. ג' – עסק העולם אם לא יעסוק בהם היום ימצא למחר משא"כ בעבודת ד' לא ישלים ביום אחר חובת היום. והלואי דבר יום ביומו. ואם יצא חובת היום אשרי לו. לזאת אמר אם אין אני לי בעסקי שמים מי לי. כי הוא רק בידו ולא בידו שמים. ב' וכשאני לעצמי מה אני. ור"ל בלי עזר בוראי מה אני. כי אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. ולא יאמר אמתין, אם כן, עד שיסייעוני משמים כי ההתחלה אמנם צריך שיהי' מאדם עצמו. וכפי רוב הכנתו והתחזקו כן לפי ערך זה יגדל העזר האלקי מן השמים. וכמאחז"ל (שבת ק"ד) הבא לטהר מסייעין אותו. ר"ל דוקא אם בא בתחלה וכנ"ל. וז"ש אם אין אני לי אם אינני המתחיל מי לי וכשאני לעצמי חלילה בלי עזר מד' מה אני. ואם לא עכשיו אימתי כי לא תשלום מחר חובת עכשיו, עכ"ל, ודבריו מרימים הם ומשמחים עד מאוד והמתבונן יצלית!

י) יק' לעיין כמה דנזכר תיבת הלויים עשרים פעמים (בדיוק) בתחילת פרשה דין – מה טעם הדבר? (והיינו צמ' פסוקים הראשונים נזכר כ' פעמים, והלא דבר הוא).

אפשר להלעי' לכתב כן רחמנא להראות לנו חציבותם וכוז חשיבותם, וכדברי רש"י על הפסוק בעקידת יצחק שרחמנא כפל שמו של אאע"ה – אברהם אברהם דלשון חיבה היא, וכיון שהם עמדו נגד העולם, נגד מה שיש שקורין הורם, נגד המודא [מאדע], או מוטב לומר מאדנע, דכן הוא בעיני הבורא ית' ומצער עז אין קץ, (ונראה דכל המתבונן ושואל – האם דבר זה או זה [עלעגאנט או מודא, וכו' וכו'] רצונו ית', והאם אהוב אצלו שאעשה כן? ודאי ירגיש בנימי נפשו שלא זו הדרך, ואין זו דרך אבותינו ואמותינו הק', ולא זו הדרך להתקרב ולהתדבק בהקב"ה), ד' ירחם עלינו] עמדו איתן, הן הן החביבים בעיני הבורא. מכאן דמי שעושה כן חביב הוא אצל הבורא כבת עינו, וכמו כן מצינו בטעם חיבתו של אברהם, כדתנן במשנה באבות (פ"ה מ"ד), כ"נ.

וזה א' מנסיונות של היום – לא להיות מושפע מהעולם, אלא לעמוד כנגד וכבשתינו בברכת שים שלו' – וברכינו אבינו כולנו כאחד היינו

שמבקשים ברכינו הקב"ה שנהי' כאברהם אבינו שהוא הי' אחד נגד כל העולם כולו [כן איתא בסידור תפלת יוסף מהשבלי הלפט בשם תשובות הגאונים בפ' התיבות הללו בשמו"ע], נפלא להמבין.

והשוואף לגדלות, יקום ויעמוד על נפשו, להיות אצלו היום יום שעמד על דעתו להיבדל ולעמוד לפני ד', ולפרוק מעל צוארו חשבונות (כגון החשבונות – מה יאמרו הבריות, מה יחשבו עלי, מה יספרו עלי, איך יסתכלו עלי לענין שידוכים או סתם וכו', וכו'), כידוע לכל המטפלים בבחורים ואנשים שבורים, שסובלים מדמיונות שוא הללו, ד' ירחם עליהם) כל חשבונות הרבים שביקשו בני אדם, (ע' רמב"ם סוף הל' שמיטה ויובל פ"ג ה"ג) אשרי העם שככה לו – להיות נבדל ומצויינים שם (ולא רק במצרים אלא בכל דור ודור, דהא עומדים עלינו לכלותינו! – תמיד! והיא – ההתבדלות, והעמידה מכנגד, שעמדה לנו!). וחזוק הוא מכל פעם ופעם שנזכר שמם לויים, לויים, לויים – חביבות אחר חביבות על גדלות נפשם שעמדו בנסיון הזמן.

יא) כמה לויים הניף אהרן כ"צ שעות? ומה הלימוד לנו ממעשיו?

ע' בשיחות מוסר (עמ' ק"ב ובעוד כמה מקומות) דהגר"ח שמואלביץ זצ"ל עשה חשבון – דאם הניף עשרים ושתים אלף לויים כ"ב שעות א"כ נמצא שהניף כל לוי ולוי לכל ד' רוחות העולם ולמעלה ולמטה בב' סעקונדאס (מה שיש קורין שני') ובלי הפסק כלל, ובלי להתעייף כלל, והמשיך באותו מהירות אפי' אחר שנמשך עשר ועוד שעות! אלא יחד לבו בדרכי ד' – ולמד הגר"ח זצ"ל מכאן שכל א' יכול לעשות אם רק רצונו כן, כח הרצון! נפלא, נפלא. והרצצה (באמת) שואל את עצמו – האם שאלתי היום מתי יגיע מעשי למעשי אהרן הכהן (לכה"פ)? ומדברי הגר"א מיללער זצ"ל הבנו שזה הטעם שהקב"ה כפה על כלל ישראל הר כגיגית (שבת פ"ה) – שע"י הפחד יתרוממו לעשות יותר מהכחות הרגילות, דכן הוא בגשמיות, דבעת איזה שריפה אנשים חלשים עושים גבורה, שאפי' להם בעצמם קשה להאמין שעשו, ודבר עמוק הוא, דנפ"מ לכל א' – אם הוא ממש ירא מן הקב"ה, יראת הרוממות או [לכה"פ] יראת עונש, אם כן מסוגל הוא לעשות יותר ממה שהוא חושב שיכול לעשות.

ועוד הסבר בכפה עליהם הר כגיגית זכינו לשמוע מרה"י דמיר הגרא"י פינקל שליט"א ליל שבועות תש"פ דבא הקב"ה לומר להם (וממילא לנו!) דתורה אינה דבר צדדי – שאם רוצים עושים ואם לאו אין עושים – אלא זה עצם החיים – והמשיך שכן כל בן תורה צריך לדעת שאין לימוד התורה דבר כעין הוספה על החיים שלו – אלא זה עצם החיים, וכל השאר, כל השאר, הכל הבל הבלים הכל הבל. וחזוק הוא את לב העם, והגב' הנשמות לדרגה עילאה, אשרי אוון שומעת כל זאת.

ושוב בליל שבועות תשפ"א זכינו להתרוממות נוראה כשהוא שליט"א המשיך דבריו משנת תש"פ והסביר שכל הדיני לכם ואכילה ושמחת החג דשבועות אינן אלא שיהא כל גופו תורה – לא רק הלימוד אלא גם שאר צרכי הגוף – כולם עבור תורה, ומובן דברי חז"ל (פסחים ס"ח): הכל מודים בעצרת דבעינן לכם יום שניתנה בה תורה, וכתב רש"י שישמח בו במאכל ומשתה וכו', ולהלן שם מה דאמר רב יוסף אי לאו האי יומא, דכתב רש"י שלמדתי תורה ונתרוממתי, ע"ש. פירוש שרב יוסף אמר שכל מהותו נשתנה לטובה, ולכן צריך סעודה נפלאה שיהא כל גופו מתרומם ע"י אכילה זו (לשם תורה, כן הבנו) וכל כיוצא ב, וכן מובן הגמ' (בב"מ פ"ג): שישו בני מעי שישו שאמר ר' אלעזר ב"ר שמעון (בר יוחאי!) שכל גופו תורה! ונפלא הוא לכל בן תורה – לזכור תמיד שכל כולו אינו אלא תורה הקדושה, וממילא נתקדש קודש קדשים, אשרינו ומה טוב חלקינו.

ובגדר מוסיף והולך – בליל שבועות תשפ"ב הגב' שוב את שומעי לקחו ביסוד שהלומד תורה אוכל ושותה ויונק וחי מהנאה שלו בלימודו עד שכל הגשמיות ממנו והלאה, ואינו חשוב לו כלל וכלל. ותירץ בזה על ידי דברי המהר"ל שהקשה למה הי' צריך בשעת מתן תורה הפרחה נשמתם ואח"כ התחיית המתים – אלא דצריכים גוף חדש – גוף שבעיקרו לא קשור לגשמיות (אא"כ מושך עול זה על עצמו) אלא כולו חי מכח התורה שלומד, מרוחניות! ונעשה למעלה מדרך הטבע! והזכיר מימרא דהגר"ב ליבוביץ בעל הברכת שמואל – דתורה אינו רק (מה שקורין) התמצין אלא שזה החיים עצמה! והאריך עוד ועוד בשמחת התורה וסגולותיה, ואשרי אוון אשר שמע. ע"כ משנת תשפ"ב, והרחיב עוד יותר בשנת תשפ"ג – ואמר שפסח

הוא יום הולדת של כלל ישראל ושל כל א' ישראל ונשתנו כולם לטובה (וע' בספורנו סוף פ' שלח – נפלא), ואח"כ עד שבועות מנסיים לשפר את הולדת עד שיגיע לקיום מצות בשלימות – ובפרט תורה – תורה בלי כל הכלים החדשים – דקלים לאבדן (דברי תורה) ככלי זכוכית – כל נטי' לדברי עזה"ז מאבדים את כל המעלות, ר"ל. וחוב על כל בן תורה להכיר גדולתו ואחריותו, וסכנת כל הפסק וכל נטי' לדעת מה שמתרחש בעולם – דסכנת חיים הוא – לאבד תורה – ר"ל! והכל נובע מהיסוד שכל מי שנוטה מהרגילות של ההמון, מדרכם וממחשבותם (ובפרט מהעצלות השולטת בהם וכדאיתא במס"י פ"ו) מתקרב הוא אל הבורא עולם, ומה נמלצו לחיך דברי החזו"א באגרת ג' (ח"א) וז"ל, ידיעת התורה אין זה פשוטו של סוגיא בחיי אדם, כי הלא אמרו אין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו עלי', המיתה שבכאן הוא הנטי' מפשוטו של החיים, לעומקו של החיים, לתוך תוכו של החיים, כל שהאדם מרבה בשבירת המדות מרבה חיים, כי שבירת המדות היא הריגת החיים השטחיים, ומיתה של היצר, הממלא כל הגוף, הוא החיים המוליך בדרכה של תורה. מדות המושחתות רבות הנה, והם עצמו ובשרו של האדם, והממית אחת מהן המית את עצמו ומקצת עצמו ככל עצמו, ואמנם מיתה זו תח' בעלי' ודברי תורה מתקיימין בידו. והננו עומדים על מדת העצלות התופסת מקום מכובד בין מדות המשחתות. העצלות משתרעת על כר נרחב, על המחשבה ועל התנועה, וכו', עכ"ל. והנה החוזר על דבריו כמה (וכמה) פעמים, בפרט עם שפתיים דולקות, יזכה ללב טהור ברא לו אלקים, כנ"פ. ובפרט מה שהזכיר מדת העצלות, שולטת עוד יותר ויותר כהיום, בפרט שכל הדברים החדשים מושכים האדם לעצלות, עצלות במעשה, עצלות במחשבה, עצלות מלעמול בסוגיא, ולהתעמק בכוונה בתפילה ובכוונה לפני', וכן בקיום המצות עצמן, ובפרט הי' נוגע בחודש סיון תש"פ כידוע, דאצל הרבה הי' אז הרגש כאילו זמן של בין הביניים הוא (מה שקורין בין הזמנים), ופחד נורא הוא, פחד נורא, ד' ישמרניו, אמר! אשרי מי ששובר עול נעוריו ויקם וילך באור החיים הנצחיים, ע"י שמקבל העול מלכות שמים אשר זכינו לה בהג התורה שעל"ט!

(יב) כי לי כל זכוך, כתב רש"י – שלי היו הזכויות בקו הדין שהגנתי עליהם בין זכוירי מלכים וכו', ע"פ – מה הלימוד לנו מכאן?

אפשר דכל א' ששומר על נשמת השני (ומתדמה להקב"ה) ומגן עליו שלא יפול מהדרגה של קירבת אלקים שלו (וכגון ששומר שלא יקנה הכלים החדשים) הוא קונה אותם והם נעשים שלו, ועלינו להכיר טובה לכל הגדולים שצווקים נגד כלי זה או זה להציל את נפשותינו, ועלינו לדעת שלהם אנחנו.

וכן מה שפירסמו (סיון תשע"ז) על המכשולים הרבים בקניית תפלין ומזוזות שרבים נכשלו, שהדברים מזעזעים עד כמה עיוותים בסוגיא זו, שאלפי אלפים אנשים לא הניחו תפילין כל ימיהם, ואין להם מזוזות על פתחי בתיהם (ואינו פלא הוא שכ"כ יורדים מן הדרך, וכ"כ חולים, וכ"כ צרות, וגניבות, וכו' וכו' – והא אין להם שומר ישראל שמור שארית ישראל בדלתותיהם! ודו"ק ותשכח). והדברים פלאים, והגדולים שעסקו בזה קנו נשמות ע"י שהצילו אותם!

ובחסדי ד' עלינו בחודש סיון תשפ"ב נתעוררו אנשי רוח לגדור גדרים וסייגים והטילו חובה על כל סופר שיהא לו תעודת כשרות בתוקף, ואשרי חלקם.

[ומענין לענין לגדור גדרים נתעוררנו ע"י מעשה מחריד – והוא שאחד מחשובי המיר הק' הי"ו התחיל לומר לנו שהמ"ב כתב איזה דין בשמיעת הבדלה, ופירט הדין לפרטים. אמרנו לו שאין מ"ב כזה (למדנו אותו בדיוק זמן קצר קודם לכן), והוא תפס הטעות שלו ואמר שאו שזה במ"ב או ב_____ שהדפיסו על דף מול המ"ב! ונתמלא כל מהותינו בזיעזוע נוראה – וצעקנו בליבנו חורבן, חורבן, חורבן! מה יהא בדור הבא – כל הדברים (והרבה דברים שאינן בר סמכא כלל וכלל, בדקו חשובים ומצאו כך) שמדפיסים שם יאמרו כבר בשם המ"ב – שרעק אין דער וועלט! חורבן נורא! ועלינו לגדור גדרים, והעיקר שנתפלל שיסתלקו כל העיוותים, ונשמע אך ורק בשורות טובות, וישועות גדולות!

וכמו כן מה שפירסמו על המכשול הנורא של בילוי שעות על שעות וטימטום הלב והנפש של המון בני תורה במקומות שקורין חדרי קאמפיוטער (היינו מה שקורין מה-שב שאומר למח שב, ד' ירחם), הזמן גרמא שגורם כ"כ שעות על שעות לבטלה, והסתכלות בדברים שאינן ראויין לעיני ישראל (אפי' אחרי כל מה שקורין סינון – ודבר פשוט הוא – דהיאך אפשר לסנן כמיליון ויותר דברים ולהוציא כל השמוט"ס והפריצות – בתמי'). וטעונים שמירה, וחיזוק לחזק אחרים ולהגן עליהם שלא יפלו בידי של עשו, ולהתפלל שהקב"ה יצילנו מידי כל המודא וכל הדומה לו, וכל הדומה לדומה, אמר. ולזכור שהקב"ה ויתר על ש"ד ג"ע וע"ז ולא ויתר על עון ביטול תורה! (וע' חגיגה פ"א ה"ז מובא בשע"ת שער ג' אות י"ד, ע"ש) פחד! פחדים! אבל יש תקוה!

(יג) ואתנה וכו' מתוך בני ישראל וגו' וכתב רש"י דנאמר ה' פעמים בני ישראל בפסוק א' – מה זה להודיענו?

ע' ברש"י דכדי להודיע חיבתך. וע' בתשובה ט' לעיל, ולכאורה לא הי' לנו להביא שם ראי' מאברהם אבינו דהא רואים מהפרשה שלנו עצמה. ושואלים המבינים – האם זכיתי פעם לחשוב אם מכיר אני עד כמה הקב"ה אוהב אותי אהבת נפש? בפרט מי שבניו ונכדיו וכו' לומדים תורה בהתמדה ובאהבה, ומדקדקין במצות, או מי שזכה שכל בנותיו וכלותיו הולכות בכיסוי ראש באופן צנוע, ובלי העלעגאנט והחדש הנמאס ומעוות, (ולא עם דבר שיש חשש, אפי' חשש רחוק, של אביזרייהו דע"ז, ד' ישמרניו, אמר), ובפרט אם זוכה שכולן הולכות עם מטפחת כנועה וכלעקת זכוכית רבות של הרה"צ ר' דן סגל שליט"א זישיצת מיר אדר תשפ"ד שיש לכל נשי בני תורה (וכו') להתחיל ללכת עם מטפחת דוקא, והאריך הרבה בפחד שצריך לחול על כל אשה שהולכת עם פאה נכרית כיון שאין כהיום שיואלים חוצת גרמי לניעות, וכמו כן המכתב שחתמו עליו כעשירים גדולים ורה"י שליט"א (זיכרנו זמקת אם החתימות אמיתיים וילא שכן אע"פ שחלק של החותמים נשיהם הולכות צפ"נ, אבל אמנו היודעי דבר שנראית כמו קש ומוצן החילוק, ואכמ"ל), שעדיף שכל הנשים יעצרו למטפחת, ע"ש. ומי שאשתו וזנותיו הנשואות הולכות כן עליו לרקוד משמחה כל רגע של כל יום, דניאל מלהכסיל את הרבים במכשול המצוי כהיום שאין בגדרי הנניעות וכנ"ל, ובפרט עליו לשמח ולהודות להקב"ה ולשכחו! כשהמטפחת כנועה ממך, וגם בגדיהן עם לווארון כידוע, וכל בגדיהן באופן הכנועה, אשרי אשרי חלקם בחיים נכחיים, ושל' על ישראל, אמן ואמן. וכהיום יש משפחות שהנערות הולכות בסערות שבת עם איזה בגד עליון מלא לניעות ומי יתן שכל העם ילמדו מהנהגה נפלאה זו, ויעשו כל הנשואות איתם, אמן.

עם כל זה, והכל, מקורן נטוע באהבת ד' עליו – האם מכירים הס"ד בלימוד ובתפלה ובמצות ד' – ובאתרוג נאה, במצות שמורה, במים לנט"י בשפע, בציצית נאה, ומזוזות יפות, תפילין מהודרין? הכל מתוך אהבה לתת לבניו המיחלים לו, נפלא להמבין והעולה.

והואיל ואתא לידן אהבת הזולת נימא ב' מילתא. נכד א' נ"י של הגר"א מיללער זצ"ל (הוא הי' מגדולי עמריקה, למד שבע שנים בישיבת סלבדוקא לפני המלחמה) שאל את זקנו – מה אפשר לחשוב בבית הכסא? (דאסור להרהר בד"ת עיין שו"ע סי' פ"ה ס"א) וענהו לחשוב כמה אתה אוהב פלוני או אלמוני (או למה אין לך אהבת נפש להווא או ההוא). [ע"ע שם במ"ב סק"ה וסק"ו].

ועוד הי' מציע עצה לאחד כל כלל ישראל (בפרט בימינו שיש כל כך פירוד עד אין חקר, ד' ישמרניו ויצילנו, אמן) והיא להתחיל עם עצמך – לבדוק אם יש לך אהבה לכל א' וא' מישראל, ולכה"פ להתחיל עם א' מכלל ישראל, עם פלוני שאין כ"כ אנ"ש, תנסה היום! [וע' במ"ב סי' קנ"ו סק"ד דהיתר שנאה אינו אלא אם כן ראה שעבר עבירה מהמפורסמות בישראל (ובספר ח"ח משמע שאין זה אלא עריות, ע"ש, דכל השאר אינו ברור לאינשי שעבירה היא) ולא קבל תוכחה. ואיפה יש אדם כזה? וע' בדברי החזו"א חלק יו"ד סימן ב' סק"ח דמי יכול לומר שהוכיחו את העבריין כדת וכדין, וא"כ נשאר חיוב לאהוב את (כמעט) כל הפורקי עול – ואין לטעות בגדר אהבה זו דפשיטא שאין הכוונה להתחבר להם ולא כלל וכלל, וכדברי חז"ל (ע' במשניות מס' כלים פכ"ז ופכ"ח לענין טומאת בגדים) דכל המחובר לטמא טמא, אבל אהבה בעי – ונכלל בחיוב

זה לא הפורקי עול שיצאו מכלל **עמד** בלבד אלא פשיטא גם, וק"ו הוא, גם **לכל א' וא'** משומרי דבר ד' שהם כעת (או תמיד...) מהצד **שכנגד** במחלוקת זו או זו, או בכל מיני חיזוק הדת וכו' וכו', יש **לאהבו** אע"פ שאינו רוצה בהתקרבות שלו (וזה שלא כדת ושלא כדעת תורה – אפי' אם כך הוא נוהג עדיין חובת **אהבה** יש בו – והמבין יציל את נפשו מכל מיני גיהנום) (דעל כל ביטול עשה יש **איסור** דאורייתא, והעונש **פחד פחדים** (הוא עד **למאד**)). ולשאול את עצמו האם אני אוהב הלה (או את האמא או האבא או הבן או הבת או א' מן הקרובים זה או זה) באמת **ובלב שלם**? ואם נתחיל היום נזכה בקרוב **לאחישהנה** – כנ"פ.

(י) מנן חמש ועשרים ובמקום אחר כתיב מנן שלשים – מה היסוד? ומה הרמז לנו?

ע' רש"י דחמש שנים היו מיוחדים ללמוד הלכות עבודה. ונראה דיש כאן רמז שיש לנו ללמוד **שוב ושוב** כל סוגיא וסוגיא, ואפי' חמש שנים רצופות!

(טו) מי שלא ראה סימן יפה במשנתו בה' שנים האם עליו לזאת לעבודה?

כתב רש"י בדין הנ"ל דמי שלא ראה סימן ברכה בלימודו בה' שנים **דשוב אינו רואה**. ונראה דיש לדייק שלא כתב שילך לעבוד איזה עבודה וכדומה, **דפשיטא שעל כל א' מישראל לישראל בלימוד** ולא לצאת מבהמ"ד או מהכולל, **כלל! כל ימי חייו** – דהא הם **חיינו** ואורך ימינו, אשרינו. [וע' בהמשך דרך דשוב אינו רואה הברכה אבל אין כאן איזה דין שראיית הברכה תנאי בלימוד, **כלל** – ובדאי עליו להמשיך ללמוד! וע"ע בתשו' ט' מהרו"ח חיים דברים נפלאים].

ומדויק עוד דלא כתב שוב לא **יראה** אלא אינו **רואה**, דהוא לא רואה דכבר קרוב ליאוש, ומקנא באחרים שנראה לו שהם מצליחים **ולא הוא**, דמסתכל לימינו ואח"כ לשמאלו ורואה **שכולם** עולים חוץ ממנו, וממילא אינו **רואה**, אבל האמת היא **שיש ברכה בלימודו** והוא עולה, אלא כ"כ עסוק הוא להשוות עצמו לאחרים אין לו זמן לראות הגדלות שלו. והיסוד הוא שאין צריך **לראות**, ואין לו להטות לא לימינו ולא לשמאלו (דנכלל **בלא תתורו!**) אלא **להאמין** שיגדול בתורה עוד ועוד, וכדברי תוס' (כתו' דף ס"ג. ד"ה אדעתא) דדרך הוא בהולך ללמוד **שנעשה אדם גדול**, ע"ש, ונאמר אמר. ועוד דזה מה שאמר הקב"ה (בעצמו, ע' ברש"י) לאהרן הכהן – שלך גדולה ושלמה! כך אדם צריך **להיות כל ימי חייו**, א"כ אין שום מקום **ליאוש** או **לקנאה** או **להלישת הדעת** או **להשוות** לאחרים!

ומענין לענין צענין לימוד התורה ולהסיק שמעתחל חליצת דהלכתא, מלאנו מליאה רבתי בדברי ר' יונה (פ"ד אבות מ"ז) וז"ל – והגם לבו זה חושך. סמך זה דבר לחושך עצמו מן הדיון, שהוא ענין הפוך ממנו – כי זה חושך עצמו מן הדיון מפני שצריך לפסקו במחור ובעיון גדול, והדבר עליו לטורח; אבל הגם לבו זה חושך עצמו כי ידע להורות בדיון ולא יטעה: **הרי זה שוטה**. נקרא **שוטה** מפני שהוא **חכם צעניו, ואין לך שטות גדול מזה**, כי תקוה לכסיל ממנו, כי הכסיל ועושה עבדות, הוא צעניו יודע ומכיר כי לא הולך בדרך טובה, ואינו חושב כי אינו טועה, ועל כן יש תקוה לתועלתו כי אולי ישוב אל ד' וירחמהו, אך **החכם צעניו** (א"ה) – נראה מה שקורין איצ"ע'ר'חכם, ודבר מצוי בעוה"ר, ד' ישמרנו, ונראה דכדאי שכל אדם יחשק צעניו אולי נכנס לכלל זה, ר"ל **וגם לבו זה חושך**, מה תקוה יש בזה מאחר שחושב שהוא חכם איך יחזור, כי יראה לו כמניח החכמה והדעת: ורשע. אף על פי שאמר שהוא שוטה, אין בכלל אותו הלשון שאינו ירא חטא, ועל זה הולך לומר שהוא **רשע**, שאם היתה זו **יראת שמים** לא הי' אף בדבריו כל כך, כי יודע שהוא שהשגה מצוי' היא צניי אדם וקרוצ הדבר לכל אדם לטעות, וגם החכם הגדול והמפולפל טועה:

וגם רות. אף על פי שאמר שהוא שוטה ולא ירא חטא, עתה מוסיף, כי מתוך גלות וגסות הרוח עשה זה וכי הוא רוצה להשתרר – לבו גם זה חושך, כלי שיראו העולם שפוסק מהרה את הדיון, ולהראות להם שהוא **חכם כלי שימנוהו שופט ואדון עליהם**, וזאת היא מחשבתו הרעה. הנה כי שלש המדות האלה יש בגם לבו זה חושך ומורה מבלי אימה ופחד – המקום ברחמיו יאכלנו מהם, ע"כ לשון הזהב של ר' יונה פ"ד אבות

מ"ז, ע"ש עוד. והבדוק אם הוא נקי ממדה זו של גסות לב, צפרט להרצה פעמים אדם פוסק עבור עצמו ומיקל מחמת איזה נגיעות, **כידוע**, ונכנס לחשק שוטה, ר"ל, וכל קולל צניי צדיקה (כלשון המס"י פ"ו, ע"ש), ונזכה לעשות ראונו ית' בשלימות העבודה בלא שום נטיי' כלל או שום סטיי' מהאמת על אמיתו, **אמן**.

(טז) איזה חיזוק מקבלים מפרשה של פסח שני?

רואים שאין לאדם להתייחס **כלל** – דהא יש פסוקים בפרשה דידן שמשמע שאין שום צד שיקבל בקשתם – שבקשו לקיים מצות קרבן פסח, **דהא כלל גדול הוא** – עבר (זמנו) יומו **בטל קרבנו** (ברכות כ"ו.) – ואפ"ה התקבל. ועלינו ללמוד מזה **כלל גדול בחיים** – אין יאוש כלל, אלא אך ורק **בטחון**, דיסוד נאמן הוא, אם יש רצון יש דרך – אין דבר עומד בפני הרצון (מורגלא בפומי' דרבים שזה בדברי חז"ל, ולא מצינו, ונא להודיע, אבל אמת היא בלי ספק!) – **הכל תלוי בי ובבטחוני** בבוראי שיחוס על נפשי, נורא נוראות. והגר"י מייזליש זצ"ל הי' רגיל לומר – אויב מיינט אויפן אמת די אויבישטער העלפט (אם מכוון באמת להאמת ד' עוזר).

(יז) איזה הנהגה טובה מרומז בפסוק על פי ד' יסענו וכו' ועל פי ד' יחנו וגו'? (עבה"מ)

ע' **בעבה"מ** בשם השל"ה דמכאן רמז שעל כל פעולה או **תנועה** שהאדם עושה שיאמר – **אם ירצה ד' או בעזרת ד'**. וזה בכלל **דביקות באמונה**. וממשיך שם – וכן אם ירצה לעשות איזה משא ומתן כגון לקנות או למכור איזה סחורה יאמר – **אני בוטח בד'** שיצליח אותי. ואם הרויח יאמר – **הרווחתי בעזרת השי"ת**, וכן להיפך אם אירע רעה או הפסד יאמר – **מאת ד' היתה לי עבור איזה חטא**, וכן אם פגע בו אדם רעה וזילזל ובייש אותו, יאמר לו **קלל שאתה שלוחו של מקום מפני חטאי** – על כל דבר יאמר **מאת ד' היתה זאת**, עכ"ל של השל"ה הקדוש, ע"ש היטב דגופי תורה הן **וזה כל האדם** – לעמוד בנסיון, ולדעת שהקב"ה הרחום והחנון עשה לי את החיל לזה ואת החיל (עצה, ע' תרגום עה"פ [עקב, שני] **כחי ועוצם ידי** שכן תירגם) להצליח בעסק זה או זה.

ושמענו בקוה"ל שא' מגדולי החסידות שליט"א הקשה דהא תורה מתשת כחו של אדם (סנה"ל כ"ו:) וא"כ איך אמרו שחש בכל גופו יעסוק **בתורה** (עירובין נ"ד)? אלא תירץ דכוונת **מתשת כחו** היינו הכחו הנזכר **בכחי ועוצם ידי** – ומהפכו **למאמין** לומר **מאת ד' היתה זאת**, וממילא ראוי לעסוק בתורה, ומבין איך לעשות תשובה ועושה, ומסתלק החולי, ויפה דרש (אע"פ שדרך דרוש הוא), וכן"ל כ"נ. אבל הפשט נראה דתלוי אם לשמה (דאינה מתשת), או תלוי כמה לומדים, וי"ל.

(יח) איזה מדה טובה לומדים מהפסוק או ימים או חודש או ימים (שנאמר לענין זמן ששורה הענין עד שנוסעים)? (ספורנו)

ע' **בספורנו** דכל א' וא' יש לו הקושי שלו – דאם הי' יום א' בלבד, א"כ קשה לנסוע מיד אחר כל הפירוק והקמת המחנה. ואם חודש קשה לפרוש ממקום שכבר נתרגל בו, וכו', ע"ש.

אלא הלומד כדבעי לומד מכאן חיזוק במדת הסבלנות, **לסבול כל מצב מה שלא יהא** – דודאי, ופשיטא, **הכל** לטובתי ולטובת נשמותי, ולתקן עבורי מקום משובח בעלמא דקשוט לנצח נצחים! אשרי חלקי, אשרי גורלי, אשרי מנת כוסי שרואה אני בחוש שהקב"ה **מאמין** שאשנה דרכי להגיע לתכליתי! ואסבול בשמחה דהא כך הוא חובתי בעולמי!

(יט) מה נקרא ביום שמחתכם? (אז"ע) ומה הלימוד לנו?

ע' באבן עזרא ד"א דהיינו **שבת קודש!** ושרים בשמחה – שבת, שבת קודש, שבת, שבת קודש – שמחה עצומה מתוך שירים ותושבחות, הודאות, וזמירות, ונעימות נצחיות **לבורא ית' שמו**. [בענין שהשירים ותושבחות דוקא לבורא עולם הן – יש ששוכחים שלא הקול נעים, ולא הקול רם שהוא לפעמים כקול רעם, הן הן המכוון בשירים בסעודת שבת, אלא **העיקר** הוא עד כמה שמכוונו **לשבת** הבורא עולם – ק-ה **רבון עולם** – להכיר שהוא הרבש"ע! **אלקה די לי'** – הכל שלו! **הדור נאה זיו העולם!** לצייר בחוש שיושבים לפני המלך ומשוררים **לכבודו**, כל א' לבדו, וכולם **ביחד**, וכל שולחנות של כל ישראל נמצאים בשעה א' לפני ד', ואלפי אלפים מזמרים ומשבחים ומפארים לפני מלך המלכים הקב"ה – **נורא הוא עד מאד**, ואשרינו עדי עד].

ולענין שמחה דבר נאה מביאים מהר"ח (אולי נמצא בח"ח על התורה, וי"ע) שהוא אמר שאין לשמוע לאלו שאומרים שאינו ראוי לשיר – אלא ודאי יא' לאדם לשיר ולקיר – אלא שירו לו זמרו לו, ואם צריך איזה זמן של שירה שיהא לשון בכל נפלאותיו!

ואם אפשר לספר בכמה נפלאותיו, צפרט במדת שמחת חיים, של או"מ הכ"מ, שחור ממה שהמגדל (נולד בניו יארק לפני מאה שנה על האיסט סייד וידע רק אידיש ולא ידע ענגליש עד שהי' בן חמש!) בטואמט עמ-ריקה עם כל הזוהמא, והדבר נורא שמי כזה שיזכה למשפחה, קע"ה, של לומדי תורה וכו', ועוד לזאת שהוא תמיד בנו אחרי החתונה, אע"פ שהוא (ואשתו השני') רלו מאוד שנעבור להיות קרוב להם וללמוד בלייקווד, והי' צבירת המידות שלא רק שהסכים אח"כ שגאור בארץ ישראל אלא גם תמיד בכמה מאות דאלאר כל חודש! לכמה וכמה שנים! וזה אע"פ שלא הי' לו כסף מיותר אבל ראה עוד זכותים בתורה! ונגקוט עוד כמה מעלות היות שהיארצייט הוא בכ"א סיון (נפטר בכ"א ואע"פ שהקבורה הי' בכ"ב הולכים בתר הפטירה – עי' במ"צ תקס"ח סקי"ח) ומוסיפים כאן על הכ"ד דברים שכתבנו לפני שנה בדף השער, ונזכה להתחזק ולעלות – והכל לע"ל:

נאמר בתחילה בקיטור ושזב להאריך – על האי גברא מתוקה, ווחרן כמעט אין כמוה, הכנסת אורחים למעלה למעלה, כאו"א לתפארתה, כבוד התורה מרובה, אהבת הבריות באופן פליאה, כבישת ילדו בגבורה, החזיק לומדי תורה, וחסד לכל תדירה, שמחה בלי הפסק ובהתמדה, כיבד את כל א' מנשיו כמלכה, קיבל כל כרה באמונה, לקח אותנו איתו כל פעם שקיבל עלינו לתורה! למד כף זכות אפי' רחוקה, קירב קרוביו באופן נורא, דור חמישי של לומדי תורה ראה, הודאה אחר הודאה הודה על כל טובה וטובה, וחסד לנו האבא ה"ה ר' זעליג מאיר ב"ר יעקב הכ"מ שהוא מליץ יוסר עלינו בשמי שמימה, ועל כל עם ישראל האדירה, ותפילה שיעלה מרקיע לרקיע בלי שום עכבה, אמן סלה. אן כשהגיע להיות בן ארבעים הי' נראה כבן ששים והי' קשה לו קצת לעלות מדרגות, ביקשו (בני המשפחה, בדרך כבוד הראוי) ממנו שיפסיק מלעשן (שכבר כעשרים ושהים שנה שעישן מ') סיגארעט כל יום! ומתסוג הקשה ביותר! ענה מיד – אני לא יכול, אני לא יכול, בקשו שוב – אולי בכל זאת – זה קשה לנו הואיל שרואים שזה משפיע על בריאות שלו, ענה שוב – אני לא יכול! הוספנו לבקש – והא נולד כעת בן והעשן יכול להזיק התינוק (באמת זה הי' להד"ס כי לא הי' בבית כ"כ וגם לא הי' בחדר של התינוק כמעט כלל אבל אמתלא חיפשו, שוב אמר – אני לא יכול, אבל נחשוב ונראה.

אחרי שבועיים אמר שהי' לו י"ד יום שלימים (!) של גיהנום, גיהנום! לא הי' רוצה לאכול לא לשתות לא לישון – לא שום דבר בעולם אלא אך ורק התאוה תאוה נוראה, תאוה נוראה, שמילא את כל מהותו – תאוה לעשן סיגאריא א'! רק א'! רק א'! ועמד ואמר ליכרו – איך פאלג דיר נישט!! (אני לא אשמע לך!) עוד יום – כל מחשבותיו היו רק על עישון סיגאריא א'! רק א'! ועמד איתן עם כחות חדירים! (דהא אמר בפירוש שלא יכול – ולב ידע מרת נפשו – ואין שום טענה עליו אם הי' ממשיך לעשן) וכבש את ילדו בגבורה! ואחרי שבועיים של מלחמה פנימית שיבר את ילדו לרסיסים, ונשתנה להיות אדם חדש, וראה שעכשיו לעלות מדרגות (תרחי משמע, כ"נ) הולך בקלות, והפסיק השיעול הקטן שהי' לו תמיד, שתמיד תירץ שהוא קצת מזונן, וכשהפסיק ראה שחי בטעות – במרמה – כל השנים ובעק על עצמו – איך רמיתי את עצמי?! הכל הי' הסיגאריא ולא רציתי לראות האמת!!! כעקה גדולה ומרה!

והי' פלא שאח"כ כשהגיע להיות בן ששים הי' נראה כבן מ'! וכשהגיע למאה שנה חשבו רבים שהוא לא יותר מששים וחמש! איזהו גיבור? הכובש את ילדו נורא נוראה! אלא החלטה הוי החלטה! ולימוד לנו שאפשר לעשות הכל, רק לראות באמת!

והי' עוד גבורה! שהוא שמע שא', בחור בן ח"י בערך בשם דניאל אבולאפיא, רצה לבוא לעמריקה מארגאנטינא לשנה שלימה (לא ברור איך בא הידיעה לא"מ הכ"מ אבל אמר מיד –) שיבוא לגור אצלנו בבית! (היודע מקומו של ההוא – הוא צריך להיות היום קרוב גבורות ואולי בבואנוס איירס, נא להודיע לנו). וכמדומה בלא לקבל ממנו ע"ז שום כסף (דהא יא' מלוא גדולה של הכנסת אורחים! וכל א' יכול לשאול את עצמו – האם אני מוכן להכניס א' – לא מוכר (ואפי' מוכר!) לתוך ביתי לשנה שלימה??? וכאן זה בעמריקה שצריכים עשר חדרים עבור ב' ילדים! אלא מלוא! והסתפקות בשל! נורא!

והי' עוד גבורה! שהוא שמע שא', בחור בן ח"י בערך בשם דניאל אבולאפיא, רצה לבוא לעמריקה מארגאנטינא לשנה שלימה (לא ברור איך בא הידיעה לא"מ הכ"מ אבל אמר מיד –) שיבוא לגור אצלנו בבית! (היודע מקומו של ההוא – הוא צריך להיות היום קרוב גבורות ואולי בבואנוס איירס, נא להודיע לנו). וכמדומה בלא לקבל ממנו ע"ז שום כסף (דהא יא' מלוא גדולה של הכנסת אורחים! וכל א' יכול לשאול את עצמו – האם אני מוכן להכניס א' – לא מוכר (ואפי' מוכר!) לתוך ביתי לשנה שלימה??? וכאן זה בעמריקה שצריכים עשר חדרים עבור ב' ילדים! אלא מלוא! והסתפקות בשל! נורא!

רש"י) אלא הניע שמי שמקבל כסף (בפרט אם לרוב) כריך שמירה על נפשו שלא ירד ממדרגתו בשמירת מצוות ולימוד התורה שלו לכן קאי על האדם!

וחיפץ כף זכות על הרבה מהחטאים שבכלל ישראל המסופר כמה פעמים בחומש (ע' בנצ"ב בעמק דבר על הר"נ ראשי סנהדריות בעדת קרח – שמסרו נפשות למוות כדי שכל א' ידע שלא יחלוק על הכהונה ולא על משה ר"ו וכמו תרגום יונתן בענין המקושש שהוא מסר נפשו למיתה כדי להראות שהמחלל שבת חייב מיתה – למעשה! עיין בסוף פ' שלח עה"פ ויהיו בני ישראל, וגם בתוס' ב"ב קי"ט: ד"ה ואפי' מהמדרש! וכמה חידושים בהל' נזיקין (דהי' לו החנות הנ"ל וידע דברים למעשה), וכן בקטן שהזיק לענין לשלם כשיגדל וכו'.

ולמד עמוק קנאת אחי יוסף והטעם הרבה, ובמלות ושמחת בחגיג – שצריך להכיר שהקב"ה נתן בנו הכח לשמוח! ולשמוח גם על זה לבד! ובמלות שמיטה ראה פלא שגם בגינה שלו בעמריקה לא גדלו ספיחים בשנת השמיטה!

יח' וכמעט כל פעם כשגמרנו ללמוד הי' מבקש בקשה שטוחה – ביטע גיי זאג אלעמען – זארגנאך נישט אויף גורנישט! זארגנאך נישט אויף גורנישט! אלעס וועט ווערן מסודר! (תגיד לכולם – אל תדאגו כלל! אל תדאגו כלל! הכל יסתדר!). ביטחון בד' תמיד!

יב' וכן הי' אומר לנו – גיי שלאפן – והבנו שרצה לזכות אותנו שיהא לנו מצות כיבוד אב כשנלך לישון!

יג' והי' שופע ברכות כל פעם!

יד' הי' לו געבענטשטע הענט (יש שקורין אותו ידים של זהב, כ"פ) והי' מומחה לתקן כל מיני כלים ועשה חסד אחר חסד עבור השכנים וכל מכיריו לתקן דברים בחנם! דהא חסד מצוה גדולה היא!

טו' בנה ארון הקודש – בעצמו! עבור איזה מקום שלא הי' להם כסף לקנות! ובלי שום נטילת שכר! אלא חסד!

טז' כשהיינו חתן והוא בא עם אשתו השני' ע"ה לבקר בארץ ישראל אמר לנו – אם אתה חוזר לעמריקה ולומד בליקווד (שזה הי' קרוב לביתו ורצה אחדות במשפחה – דהא מרחוק לא תבוא לשמחות וכו') אני מוכן לפרנס אותך, אבל אם תשאר בארץ ישראל תטעך לפרנס את עצמך (לזו עונש הי' אלא פשוט הי' קשה לו המצב בממון רק בשביל לאחד המשפחה הי' מוכן למסירות נפש, כ"ה). ואנחנו בשעתו כבר שמענו הרבה שמועס' מהגר"ח שמואלביץ זצ"ל על בטחון השלם בימים אלו, וחשבו שנבטח בד' אלקינו (ואע"פ שלא הי' אפי' קרוב לבטחון השלם אפי' הקב"ה ריחם עלינו). ולמעשה אחרי החתונה – כל חודש טעקע! כמדומה למשך עשה שנים או יותר! למרות שאמר שלא ישלח! אלא א טעטע! ושוב וויתור על וויתור!

יז' לימד לנו הסתפקות – בביתו לא הי' שום מותרות! מה שצריך הי'! ובחסד עליון נפטר בלא בית לעצמו ולא חטו ולא פל, וכל הירוקה הי' הרוחניות הנ"ל (ואולי נשאר עבורינו כמה אלפי דאלערס, ומודים לד' דהא עי"ז יש שלו! וידענו שהוא רצה תמיד לכת עבור תורה זיכוי הרבים, שכן נתן בחייו. ונראה שכיון שהקב"ה ידע שא"מ הכ"מ רצה תמיד (במסיו"נ וכו"ל) אחדות במשפחה, והיות דלפעמים יש קושי מיוחד שישר שלו' בין היורשים כשמדובר בירוקה גדולה לכן סיבב כל הסיבות שישאר דבר מועט ובלבד שישאר שלו' על ישראל! כ"נ. בפרט דגדול השלו' שכלי המחזיק כל הברכות הוא, וברוך ד' יום יום! והרבה שלוחים למקום וכו'.

יח' הי' מאטער לשמוע על ריבוי חובות שלנו והי' אומר תמיד שכשהוא יזכה בגורל (שהי' קונה לפעמים) הוא ישלח לנו אלפי אלפים! איי א טאטע! והכל פאר יענער!

יט' ראינו איך הקב"ה אהבו מאד – ססידר הכל עבורו שלא הי' צריך לעזור בבית כמעט כלום, ולא בבישול כלל וכו', בפרט בשנותיו האחרונות הי' לו עזרה תמידית (והי' מודה על זה מאד! וגם עלינו

שוב מעשה על א"מ הכ"מ). וכיבדה מאד, ואח"כ כשהי' א"א מממש אתהא צביתנו ונכנסה בע"כ לגור במושב זקנים הוא הי' לוקח אותנו (נבד"ל) נסיעה של ב' שעות לבקרה כסדר כדי שתרגיש טוב! ומוזן לפ"ז אריכות ימיו המופלגת, (והוא ז"ל בעצמו הי' תולה האריכות בלימוד התורה שלו דהא היא חיינו ואורך ימינו וכו', דהא לא סבר שמה שעשה עבור אמו הי' בו שום חידוש, ודו"ק!).

ה' וכמה שנים אחרי הבחור הנ"ל (ואנחנו היינו בא"י) שמע א"מ הכ"מ על יתומה מאבי' ואמה שלא הי' מסודרת בחיים ומיד אמר שתיכנס לגור בביתו – והיתה שם לג' שנים שלימים! (חוץ מאיבוד פרטיות הי' גם כרוך בזה קושי של יחוד – אבל הכנסת אורחים מצוה גדולה היא!!), ו' כשהי' כאן בארה"ק בפורים כשלמדנו בשיבת מיר והוא ראה החדר שלנו – ארבע מטות בחדר כר, תמה – איך חיים כד? וכשהלך אלל הגר"ב פינקל זצ"ל רה"י דמיר לסעודת פורים, שאל את פי הגר"ב זצ"ל בחדרת קודש – איך יתכן שיושנים במקום כר כזה? צריך למצוא שידוך עבור בני! ומיד! כך הוסיף בתחנונים וכששמע זאת חתנו של הגר"ב זצ"ל שהי' שם ה"ה הרה"ג ר' בנימין ק' שליט"א (מראשי הישיבה כהיום) הי' (קללת!) פורים' דיג, ומיד לקח טישו וכתב – אנחנו מבטיחים למצוא שידוך היותר טוב בעולם עבור בנך – ובקרוז ממס! וחתם שמו! אחרי חודש, בשביעי של פסח, קיבלנו הצעת השידוך שלנו (ד' ישלח לה רפ"ש וחיווק כוחותי' שתהא בריאה – באשע יהודית בת מינה – נא להתפלל בעדה שקשה הנשימה כבר כמה חדשים וגם סובלת משושה – נא להעתיך מה שאפשר, יישר כח). אחרי כמה ימים או כמה שבועות נסע נסיעה של ב' שעות! למה? אלא לבקר אלל הוריו של הגר"ב שליט"א שגרו בניו יארק כדי להודות להם על שיש להם בן שגרם השידוך של בנו! הכרת הטוב!! האם יש גבול? אלל א"מ הכ"מ לא הי' גבול כלל! (וזה אע"פ שהוא והגר"ב ק' שליט"א) למעשה לא הי' שום יד בשידוך! אבל הבטיח וגרם הבטחתו שנמצא שידוך ע"י אחרים! לדמנות חכמים שצדיק גוזר והקב"ה מקיים! נורא נוראות!).

ז' הי' מסדר מנינים בבית אלבים עבור אנשים רחוקים (משמירת הדת וממנו!) כיון שנודע לו שהרגישו שצריכים להגיד דבר הנקרא קדיש כשנפטר אב או אם – ולפעמים לאלו שלא ידעו לקרוא לשון הקודש כלל! אבל מה לא עושים עבור השני? וזכור לנו שאחרי יום שלם של עבודה הי' על הטל. כמדומה לשעות – שהי' צריך להתקשר לכמו' ל' אנשים לסדר מנין משתתפים! והוא אמר עממה קדיש! דהא חסד מצוה גדולה היא!

ח' הי' נוסע להתפלל אפי' כשהרחובות היו מלאים שלג והאטו הי' נע מלד ללד! אבל ח"ו שלא יהא מנין!

ט' נולד א"מ הכ"מ בעמריקה באיסט-סייד (אביו בא מלומזע פולאנד ואמו מביאליסטוק והתחתנו בעמריקה) והי' העניות מנת חלקם, והוא עבד קשה כל חייו אבל למד מתוך הדחקה, והי' מקבל בקביעות מפטיר יונה, וידע לקרותו עם הטעמים בנעים זמירות. כשאשתו הראשונה (א"מ ע"ה) נפטרה בעיה"כ ונקברה כמה שעות לפני יוה"כ ודבר נורא שגם היא נקברה כנ"ל ערב שבת אחרי חלות היום!, הי' לו ד' שלא יחזיק מעמד לקרות הפטירה בלי לבכות, אבל כש יארו והחליט לקרותה.

התחיל לקרות והתחיל לבכות, אבל קרא הלאה, ושוב בכה אבל לא הרפה וקרא עוד – קרא ובה קרא ובה עד שגמר הפטירה בכחות עצומות! וכל העם המתפללים געו בצכיי' עצומה ותשובה שלימה (כ"נ) לזכור יום המיתה ולדעת מה זה לבד! ומה זה חיים ועד כמה חייבים לבזר עולם! על כל רגע ורגע, ומה זה חטא – לא לזיית להנותן לי הכל! היינו חולפה נוראה! ומיד כולם שבו אל יורס בלב שלם, כ"נ.

י' זכינו (נבד"ח) ללמוד עמו כל שבוע – ליל ששי על הטל. והי' לו חידושים – כמו מה הפירוש תיבת ושמך בצרכת כהנים? דלכאורה הי' צריך להיות ושמרנה (דקאי על הממון שמרמוז בתיבת יברכך! וע'

להוקיר טובה למוסרי הנפש, ד' יסלם להם כגמולם), וגם מיתת נשיקה (בעצם), וגם קבורה אחרי חלות היום ערב שבת אחרי אריכות ימים של מאה שנה ותשע חדשים, ויותר.

כן הי' מודה לד' תמיד שהשמש זורחת עליו! (ומה הרגילות לומר – חס בחוץ!).

כאן כשקיצל עבודה (לכהן) כמנהל שכונה של דירות שגרר שם זוגות זקנים) כשהי' בן פ"ב (אחרי כמה שנים של פענספא – דאע"פ שהי' לו יותר זמן ללמוד בשנים אלו אבל הי' קשה לו גם לא לעבוד קלה) – מה הי' השמחה שלו? לא שיהא עוד כסף – אלא אמר לנו בשמחה גדולה – אחת יודע מה? השעות של עבודה אינן מפריעים זמני השיעורי תורה שלי!!!

כב' הי' לו מנהג – לא ידוע לנו מקורו, אבל כך הרגיש הוא שראוי לטאטע לעשות – שכל פעם שקיצל עליו הי' לוקח אותנו (כשהיינו בן ט' או י' וכדו') להבימה – ובאילו גם לנו קיצלנו עליו יחד עמו, והי' משריש אהבת התורה בנו! (מסרנו הדברים לכמאה או יותר אנשים והסכימה דעתם שמנהג טוב ויפה הוא אך לא ידעו מקור לדבר זה, והעובדא שלא עושים כן הוא משום שאף א' לא עושה – והלואי שיתחילו, כנ"פ, ודו"ק).

כג' קנה בשבילנו צעירותינו משקלות – דהא פשיטא שצריך לעשות הגבחה כבעי (ולא כאלו שלא מראים הכתב לכולם, ח"ו!) ואע"פ שעלה כסף מלא אבל מלוא ד' היא תעשירי! וגם עזר לנו ללמוד איך לעשות כמה דברים לשמח חתן וכלה, ואכמ"ל, העיקר לעשות ראונו ית'!

כד' כיבד חכמי תורה מאד, והם ביקשו ממנו ברכה! (ראינו זאת כשהי' מבקר בארץ ישראל בגבורות ושבא אולי ל' או יותר פעמים במשך שנים שנה) ופעם אחרונה לפני כשבע שנים לחתונה של בת נכדו, ורקד מה שקורין א קאדלטשקע לשמח החתן היקר!.

כה) הא לבד שלא כדרך הטבע שיאחר הקבורה עד ע"ש אחר חלות (וכן הי' אלל אשתו הראשונה א"מ ע"ה, וכן אשתו השני' – ונראה לנו שהי' מחמת זכותים שלו גם כן, ודו"ק), רואים גדלותו, דבר כזה א"א לסדר לבד! ובפרט כאן שרואים הקבורה מה יותר סמוך לפטירה כידוע, אלא הקב"ה ראה לזכות בדבר גדול הזה.

כו) שהי' עדין הנפש עד שלא הי' לו שום שונאים – כלל, ככה ידענו כל השנים.

כז) נראה שאפשר לראות חלק מהגדלות שלו בפרט באהבת תורה שלו מהא שמקוים לקיים סיום הש"ס בבלי ביום היארצייט – דבר שלא כל אדם זוכה לו, אפי' המיוחסים, כידוע – ופשוט מחמת ראונו בשמים, כ"נ. (הרואה להשתתף ע' סוף הקונטרס).

כח) עוד רואים ראונו בקיום הלכה שהוא (הכ"מ) סידר מן השמים שזכינו בכל הי"א חדשים שאמרנו קדיש, שלא חסרנו אפי' פעם א' מהג' פעמים ביום (וכן הד' פעמים ביוה"כ), וזה דאע"פ שנהגנו כהכלה בדינו ממו"ר ז"ל להגיד קדיש יתום דוקא לבד, ובהוראת החזו"א (דל"כ הוי כמו ב' ש"ץ ביחד), וכן מוכח במ"ב בקונטרס מאמר הקדישים בס' קל"ב, ע"ש, ודבר פלאי הוא עד מאד שאפשר כהיום לקיים זה במקומות שלא מקפידים שרק א' יגיד (משא"כ בקהילות החזו"א וחלק של בריסק) אלא נראה פשוט שהוא סידר את זה מלמעלה ע"י חנינה לפני ד', וכיון שהי' לו הזכותים בהאי עלמא נתנו לו בקשתו, כ"נ. וחיוזק לכל בר לבד להכין עוד בחיי חיותו כדי שיהא לו הזכותים בעלמא דקשוט.

כט) עוד דבר נפלא שכל פעם שהי' לנו הזכות בישיבה להגיד רק קדיש א' (ככה יאל כמה וכמה פעמים בשחרית) – הוא קדיש שאחרי שיר של יום, ואם אחר שיגיד קדיש זו לא היינו זוכין להגיד קדיש בשחרית!.

הוא סידר מלמעלה שכל הי"א חדשים זכינו להגיד קדיש זה! וראה זו פלא סיום אחרי שגמרנו בא' א' באקראי לשחרית והוא אמר קדיש זה!

ל) ועוד פלא שבמנחה (שאנחנו מתפללים בכולל) לא ידענו מה יהי' לענין קדיש אחרי עלינו כשיגמור הי"א חדשים, שלא הי' נמלא במנין מי שיכול להגיד קדיש כלל, ברוך ד'! ואנחנו לא יכולים להגיד כי לא אומרים בחודש הי"ב כידוע, וגם כאן בא א"מ הכ"מ לעזור ושלח (כביכול) א' לבוא להטורף לכולל מיום זה והלאה! והוא יכול להגיד קדיש!

לא) עוד ראינו (הרגשנו) שהוא הי' מליץ יוסף בעדינו במשך שנה זו בכמה דברים שעד עתה היו עיכובים אחר עיכובים במשך כמה שנים! ורבים הם וא"א לפורטם אבל הי' דבר ברור דרב גוברי' לפעול מלמעלה.

לב) עוד לזאת שער לנו מן שמיא להבין חלקים של תפילה שלא השגנו בכל השנים עד עתה (בפרט ע"י חזרת הש"ץ וכו') דברים חשובים מאד – חדא מהם הבקשה בתחילת ברכת על הצדיקים – שכל הבקשה הראשונה שם היא פשוט – רחמנות! פשוט יאמנו (תרצה על כל הנזכרים) רחמנות! רחמנות! ד' אלוקינו!

לג) הזכרנו כבר המעשה שבצעירותינו כשראינו שיקנה לנו צייזיק (שכולם קונים בחו"ל, ר"ל) הוא אמר לקנות הסוג הפשוט, דמה שיותר פשוט יותר טוב (וכמו כל החיים שלו שפשטות הי' הקובע והקבוע בכל!), ואנחנו צכיסלינו עמלנו על הסוג עם גיר'ס (שיכול לעשות הגלגלים להסתובב יותר מהר או לאט – לא הסוג והאסור משום פיקוח נפש! ד' ישמרינו!) של היום שנוסע לבד, אלא שיש גיר'ס (GEARS), ובלית ברירה הוא הסכים, ולבסוף נתקלקלו הגיר'ס ולא הי' אפי' כמו צייזיק פשוט, ולמדנו לקח – פשטות!

לד) הי' לוקח אותנו (כל המשפחה) למקומות לראות נפלאות הבורא – כמו המפיל מים העולם בנוי יארכך – נייאגרא פאל'ס NIAGRA FALLS - וגם שילם שיכולים ליכנס בפנים בתוך ההר לראות מקרוב – לראות גדלות ד' ית'! ועוד ועוד מקומות להכיר חסדי ד' ונפלאותיו!

לה) פעם כשהי' בארץ ישראל ביקר בדירה של א' מנכדיו, ושאלו – מי הי' השדכן שלך? והנכד שאל בחזרה – זיידע לא מכיר אנשי ירושלים וא"כ מאי נפק"מ? ענה לו ראינו מי החכם הגדול שיכון לעשות שידוך כ"כ מתאים! ראינו אז החכמת חיים שלו איך לשמח אנשים!

לו) הי' עוזר לשכנים במקום שהי' גר, שהי' ידים מבוכים ועזר אפי' לבנות קומת גג עבור הרבה בזמנים שאין זמנים!

לז) גם עזר לנו ללמוד איך לעשות סולטן (גלגל ראש), וגם לעמוד על הראש דאפשר לשמח בחתונות, וכן לקפוץ בחבל ומעל גבי חבל מתחת, וכו'. (הגר"י ברעטלער ז"ל כשראה שעמדנו על הראש הביע – גדול עומד על גביו!).

לח) ועיקרי העיקרים שנתן לנו זמן ללמוד.

עד כאן כעת וניקה לקח, ויהא לע"נ, ותהא נפשו לרורה בלרור החיים, אמן.

ועלינו לשמוח - אשרינו שזכינו ליום שמעין עוה"ב הוא, מתנה טובה מבית גנזיו של הבורא כל העולמים, יום שכולו שבת.

ומה נעים ומה נאים דברי הגר"ח זייטשיק זצ"ל (א' מגדולי נאווארדאק, והי' ראש כולל בחיפה) שאם אין אדם מרגיש שהוא מוכרח לרקוד בשבת סימן הוא שעדיין לא נכנס לשבת (ואע"פ שפשיטא דאסור לרקוד הלכה ולמעשה כדאיתא במ"ב סי' של"ט סק"ח אפי' לשמחת חתן וכלה [ע"ש היטב], אבל להרגיש שרוצה לרקוד צריך להיות!) והלימוד למעשה הוא לשמוח כל רגע של שבת!

ושו"מ בעבה"מ בשם הספרי והירושלמי ששבת נקרא יום שמחה, והובא בספר חסידים (תכ"ו) ובשבלי לקט, וכתב הב"י דלכך אומרים ישמחו במלכותך בשבת! ע"ש עוד בעבה"מ דברים נפלאים. (בפרט שביום ג' בשבוע הבא פ' שלח – י"ט סיון, חל היארצייט של הגר"ש הומינר ז"ל - המחבר [והכנה בעי!]) ונזכרה בהנ"ל בשפתותיו דובבות בקבר, ע' יבמות צז., זכות גדולה היא).

למה יש כ"כ חיוב שמחה בר"ח?

אפשר דכיון דיש חידוש יש שמחה – דעיקר עבודת היצר היא לעשות הכל כאנשים מלומדה (ווי אלטע זאכן – דבר ישן נושן) וממילא בלא שמחה, בלא התחדשות, בלא התלהבות, בלא רקידה. ועל הנבון לבדוק אם רקד בשעה שלבש תפילין בבוקר או בשעה שנטל ידיו לסעודה (בחול). (או בשבת לכה"פ ההרגש והרצון לרקוד, וכנ"ל בתשו' י"ט).

ונראה להוסיף כאן הטענה שלנו על אלו שכשאנחנו שואלים להם איזה שאלה בהלכה וכיו"ב, עונים הם א אלטע שאלה! ואנחנו אומרים דנראה דהפסוק מכחישתם!! דכתיב והיו הדברים וכו' היום וגו' – שכל יום יהיו כחדשים בעיניך! (ע' רש"י שם) כל שאלה הוי דבר חדש אפי' שמעה מכבר עשרות פעמים – דהא תורה למעלה מן השמש היא – וכדברי רש"י בתחילת קהלת (א' ג') עה"פ כל עמל תחת השמש, ע"ש וזה מה שהוא כתב אח"כ (א' ט') עה"פ אין כל חדש תחת השמש – וז"ל אבל ההוגה בתורה מוצא בה תמיד חידושי טעמים וכו' (משא"כ אם לומד לימודי חול וכדומה, ע"ש), אלא תורה מתחדשת כל שעה וכמו שהארכנו לעיל בתשו' ד' מדרשת רה"י דשיבת מיר שליט"א שהתורה ניתנה באש – דהא האש מתחדשת בכל שעה ושעה!

ואם אפשר להוסיף כאן מה שהי' מרגלא בפומי' דאמי מורתי ע"ה (ושיהא ע"נ לה וכן לאבי' זצ"ל – ר' נתן נטע ב"ר אברהם יצחק וויניק (ממניסק) שלימדה כן. (מתוך המון לימודים בתורה ומצוות, ל"א זכינו להכיר סנפטר לפני שנולדנו, אבל שמענו נאורות, וגם מהעדינות נפש של א"מ ע"ה הי' ניכר הליכות שלו, הכנים השוויגער (חמחה) צביתו במסירות נפש, והי' מקפיד מאד בקצת ובכשרות וכו', וחי בהסתפקות אע"פ שהי' לו כסף – אלא מי לריך הרבה עוה"ז? עזר או"מ הכ"מ מאד אע"פ שחי' כ' דרכים בחיים. תנצב"ה). יארצייט שלו י"ג סיון. נא ללמוד משניות עבורו [גם היום], יישר כח), שאין מצוי נארישע שאלות, אלא נארישע מענטשען וואס פרעגן נישט קיין שאלות! (אין שאלות של שטות אלא יש שוטים שאין שואלים שאלות!). ומצאנו במה שכותבים מהגר"א מיללער זצ"ל שיש לאדם לשאול הרב על כל צעד ושעל, על דבר קטן עד גדול. ומביאים שהרה"ג ר' משה פיינשטיין זצ"ל הי' אומר שהרבה שואלים שאלות בהל' שבת או כשרות, וכו', אבל מעטים שואלים על דיני לשה"ר – מה מותר מה אסור או בעניני חינוך וכדומה, וחבל על דאבדין דמאבדים אוצרות ד' בידיה.

כא' חובב – כתב רש"י שהתנוקות קורין ללחי אביהם אבא – איזה חיוב לומדים מכאן?

נראה דעל הזיידע (הסבא) לקרב את נכדיו עד למאד, בכל מיני קירוב, ולהתפלל על כל א' וא' מהם בנפרד (וכגון מה שמובא בפ' במדבר בכתבים שלנו ששמענו על א' שחילק כל שמות בני משפחתו בתפילותיו, קבוע פעם בחודש עבור כל א' וא' – לייחדו [או ליחדה] ביתר שאת), וכן לחשוב על כל א' מהם איך לטפח ולהעלות אותם בשמחת החיים, וביראת שמים, ובעבודת הבורא ית' בכפלי כפליים, עד שהם מרגישים שהוא כאבא האהוב שלהם, ודו"ק היטב. [וכן עצה טובה לחלק להם מעדנים – איזה דבר קטן – בכל סעודת שבת כשאומרים איזה דבר על הפרשה וכדו'. וכן ביו"ט לחפש דבר שישמחו בו – א' חילק אלונגטית (האנטאך) קטנה לכל א', והי' שמחתם בלי גבול, כך שמענו – וקירוב בחיבוק ונישוק תמיד].

ולענין חילוק מעדנים אומרים על א' שהוא קונה מה שקורין טופי"ס וכדומה, וכשכולם גמרו המנה של דגים או הטשולענט, זורק הוא מלא חפניים (וזוכה למלא חפניים נחת, כ"ג) מהם, והנכדים רצים לאסוף ושמחתם גדולה עד מאוד. וכיון שיש שאוספים מעט ויש שאוספים הרבה, ויש בזה רמז לנתינת המון, לכן הוא אומר שכל א' זוכה רק בא' והשאר צריך לתת להזולת שלא קבלו או גדולים שלא חטפו (אלא בטחו בד' שיקבלו!), ממילא יש כאן כמה לימודים – חדא שמחת שבת ויו"ט, ועוד דהשתדלות לא פועל כלום – דמי שטרח הרבה אין לו אלא א' ומי שלא טרח כלל מקבל בלא שום השתדלות – אלא בטחון בד'! ועוד דמתרגלים לתת להזולת ולא לדאוג רק על עצמו. ונראה דיש כאן קירבת הלבבות א' לשני, וכל א' לבורא ית', דאין טוב ממנו בכל העולם – כדכתיב (תהלים ע"ג כ"ה) ואני קירבת אלוקים לי טוב! ודו"ק הרבה ותמצא. וע"ע בתשו' כ"ה לקמן ונפלא הוא.

ומצד שני חוב קדוש על כל נכד ונכדה לחשוב שהזיידע והבאבע (הסבא והסבתא) הם כהוריו ולאובתם ולכבדם, [לעמוד כשנכנסים וכל מיני

כיבוד דאפשר], ולהתפלל עליהם תמיד, ולהתקשר אליהם בתמידות, לכה"פ פעם בשבוע. והנכד החשוב שואל את עצמו – האם כן הוא אצלי, והאם זכרתי שהקב"ה משלם מדה כנגד מדה בכל פעוליו?

כב' מה הלימוד מהא' להתאוננו על המון?

ללמוד לקח להתחזק להיות בשמחה על כל מה שיש לו, ולא להתרגל שכאילו מגיע לי כל המתנות שנותנים מן השמים עד שכבר אינו מכיר טובה ואינו משבח על כל דבר ודבר שהקב"ה נותן לו כל יום – וברכות השחר יוכיחו. (וע"ע במ"ב סי' מ"ו סק"א דברכות אלו קאי על כל היום כולו, דבר נפלא הוא להעומד על דבר נשגב ההוא – שבאמצע היום כשאני עדיין מלוכב בבגדי לחשוב שברכתי בבוקר – מלביש ערומים! וכשהמנעלים עדיין על רגלי לזכור שברכתי על זה שעשה לי כל צרכי!). עוד ע' ברוקה על ברכת מלביש ערומים דמפרש – שנתן לנו שכל להתלכב! נורא נוראות! לזכור תמיד שהקב"ה עזר (ועוזר) לי שאיני שוטה! חסדי ד' כי לא תמנו.

ושמענו מהגרמ"ד סאלאווייציק זצ"ל דפי' המשנה שמח בחלקו (אבות פ"ד מ"א) – דא"א לומר שישמח במאה זוז שיש לו, דהא אמרו חז"ל (קהלת רבה א' ל"ד) דמי שיש לו מאה רוצה מאתיים! אלא איירי במי שאין לו כלום, ואמרו חז"ל שמח בחלקו – לשמוח בזה, הוא העשיר שאין כמוהו! אשרינו ששמענו, ונזכה להיות מהשמחים בכל, ולא רק כשיש רב (כדעת עשיו), אלא די והותר כק"ס כלום! דהא זוכין ע"י זה לקרבת ד' לי טוב, ואין טוב ממנו בכל העולם כולו, וממילא זוכין להיות מרוצים אצל הבורא ית', אמן.

כג' כאשר ישא האמן את היונק – מה יסוד כאן שעל כל אבא ואמא ללמוד? (ספורנו)

ע' בשיחות מוסר (עמ' קס"ח, ושע"ב, ועוד ועוד) באריכות על ספורנו זו שכל אבא יכול לטבול עשרה בנים כיון שהם מאמינים בו, א"כ יש לומר שיש חוב על האבא להאמין שבניו ואשת חילו מאמינים בו.

[ומענין לענין באותו ענין אם אפשר לנו לקחת רגע קט לעורר בלחש – ראינו פעם בשם גדולי עולם זצ"ל שכל בעל יאמין שיש שכינה ביניהם אע"פ שלא ירגיש כן לפי מעשי הא"ח כלפיו, אלא צריכים (תמיד) אמונה בלי ראיות. וכמו כן כל בן יאמין שאביו אהב אותו אהבת נפש, וכן כל אב שבנו אהבו, וכמו כן בת ואמה, דבדוק ומנוסה שאם חושבים כן זוכין לשמחת החיים ועולים בכל, ואע"פ שחוצת גברא (ואסא) להאמין בלב כנ"ל, אין למנוע מלהביע צפה מלא הערכה בכל הזדמנות שיש! לומר – איך האלט פון דיר זייער שטארק – זה לא זיקא!!! (להגיד צפה – אני מעריך אותך מאד!) וכל הדומה לו להביע שוב ושוב – אבל בלעדי טבעי שלא ישתמע כמון מהספה ולחון – אלא מן הלבו! כל מה דאפשר. וע' בכתבי הגר"א מילעער זצ"ל שמהריך בזה הרבה, ובדוק ומנוסה אצלו ביותר משקים שנה שעסק בענינים אלו יומם ולילה, שזה מביא שכינה! אשרי המחזיקים בה!!].

ועליהם להתחזק בזה ולא לדאוג אלא יאמינו בד' ובמשה עבדו (וכאן הכוונה שודאי האבא יפרנסם ויכלכלם ויעזור ויגן תמיד). ולפי דברי חז"ל (חולין פ"ד:) אחרי כל הנ"ל על האבא להאמין במי שאמר והי' העולם (כמבואר שם) – וכדאי לכל אב לשאול את נפשו – האם אני מאמין באבי שבשמים שהוא יתן לי כל מה שאצטרך, ואפי' יותר ממה שיש לי?

כד' המקנא אתה לי – איזה מדות טובות יש כאן שעלינו לקנות? וותרנות, עניויות, שמחה עצומה בהצלחת הזולת, ועוד ועוד, והמתבונן יקנה שלימות וגדלות!

כה' איזה מדה בהשתדלות נלמד מאספת השליו?

כאפט נישט! (אין חוטפים!) אלא להאמין שהקב"ה, שהוא הזן ומפרנס לכל, ודאי יתן לי מה שאני צריך, תמיד. וע' תשו' כ"א לעיל.

ולמעשה נורא זכינו לפני כמה וכמה שנים, בזמן שהי' קשה להשיג בשר כשר עם הידורים. והנה יומא חד בא אחד מידידינו (הריאיו"ר) אלינו ומסר שעתה הגיע בשר אצל קצב ידוע, והציבור באים כעת וחוטפים וצריך ללכת מיד! דאל"כ לא ישאר כלום! היינו אז באמצע סדר א' וחשבנו שאע"פ שלמצוה עוברת יש היתר להפסיק (ע' במפרשים ברמב"ם דלאו דוקא שחייב, עש"ה) ולקיים מצוה כזו דוחה ת"ת, ומדובר כאן בבשר לשבת ויו"ט, אבל יש עוד מצוה עוברת – מצות בטחון, וכיון שהגר"ח

שמואלביץ הי' מחזק בשיחותיו ובוועדים תמיד בזו – **לבטוח תמיד!** חשבנו שלעת עתה עלינו להעדיף מצוה זו – ובפרט דניתוסף עמה מצות ת"ת! אחרי הסדר הנ"ל הלכנו לטבח ושאלנו (כאילו עם בטחון) אם יש עדיין בשר, וכששמע הפועל שעבד שם את שאלתנו כמעט צחק עלינו – מה? בשר? והלא לפני כמה שעות כבר נגמר הכל **כליל!** אולם הבעה"ב שעמד, באותו שעה, בחדר פנימי שמע הדיבורים של הפועל ושאל – מי שם שמבקש בשר? ענה לו ר' פלוני הוא המבקש. קרא הוא בקול – בשבילו? הלא הנחתי חבילה שלמה על הצד בשבילו! **יאכלו עניים וישבעו!** ושואלים ומבקשים אנחנו – מתי נראה שהמציאות היא שישועת ד' כהרף עין, בין ברוחניות, בין בצרכי הגוף, בין בזיווגים, בין בממונות, בין בכל אשר לנו? **ולמה אני דואג – כלל?**

כו) למה ליצרה מרים במשה, והא הקב"ה אמר לו ואתה עמוד פה עמדי?

ע' תוס' בשבת (פ"ו. ד"ה ואתה פה עמדי) דברים נפלאים לענין כחות האדם. שמסביר שם תוס' שהיא חשבה שהקב"ה אמר לו כן רק מפני שכך רצה משה, ומחמת הכלל שגילו לנו חז"ל (מכות י'): שבדרך שאדם רוצה לילך **מוליכין אותו**, נצטווה הוא בפרישה שעשה, דיש במוליכין זהו **כח לחדש מצות חדשות עבור** המבקש שיש לו רצון עז, וע' תשו' ט"ו לעיל. וחשבה היא שציווי זה (לפרוש מאשתו) לא הי' רצון הבורא במקור אלא נתחדש מחמת רצונו של משה ר', וחשבה **שלא זו הדרך!** ובזה טענה היא, שהאמת היא שכן הי' רצונו ית', ועל מחשבה שלה נענשה.

וע' בשו"ת זה בפרשת בלק הקושיא משם – שלפי מה שהגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' אומר בפרשה שם שכשהבורא ית' אמר לבלעם לך **עמהם** נצטווה הוא **במצות עשה** (פרטי!) לילך עמהם, דבדרך שאדם רוצה לילך **מוליכין אותו מהווה מצוה** אע"פ שבעצם לא הי' זה רצונו ית' – ומאי שנא מהכא, ע"ש באריכות.

ועלינו להתחזק ברצונו **ושאיפתנו** לגדלות, גדלות ממש, **שלימות האמיתית**, חיפוש רצונו ית' חיפוש בנר נשמת אדם, דהא הבא לטהר מסייעין אותו (יומא ל"ח:), ונותנין לו **סייעתא דשמיא**.

ורא"י דמיר הגרא"י פינקל שליט"א חיזק לבבות בדברי קדשו שמסר בליל שבועות תשע"ז כשהכריזו דהסייעתא דשמיא דמקבלים, מהבא לטהר, **בלי שיעור ובלי תכלית הוא!** וחיזוק גדול חיזק הוא ע"י דבריו שיצאו מלב ונכנסו ללב. וכמו כן בדבריו המתלהבים בליל שבועות תשע"ח גרם לדמעות של גיל (שמענו איך שאחד אמר לו כן) מדברי המדרש שהביא שהקב"ה אומר לכלל ישראל **תמתי** (בשיר השירים) והמדרש מסביר – **תאומתי** – תאומים אנחנו – לא אני גדול ממך ולא אתה גדול ממני! אורייתא וקב"ה וישראל חזא הוא (הי' צד לדייק בסדר הדברים כאן אלא שוב שמענו שמקור הפיתגם הוא מב' מקומות בזוהר, חזא בפרשת וישלח [ס: קב"ה איקרי תורה, וחזא בפ' אמור [צ"ג: קב"ה וכןסת ישראל איקרי אחד, ע"ש, ויש שחיברו הכל ביחד, וא"כ לכ' הסדר קב"ה ואורייתא וישראל חזא הוא, ועדיין י"ל, אבל אהבה **מופרזת** יש כאן מ"מ!) – כ"כ אהבה, כ"כ שמחה, כ"כ שלו' ורעות עד **דיצה וחדזה** – דמעות של גיל על לחיו של כל לומד תורה – והרגישו עד כמה הוא חי את זה לכן גרם חיזוק גדול **באהבת התורה ולומדיה**. ושוב בליל שבועות תשע"ט תפס לבו של כל א' וא' להכיר שהכל תלוי **בלב** – תורה בעי לב, תפילה בעי לב, שטייגן תלוי בעד כמה **לבו** בתורה (ולא בדברים אחרים) – **הלב** הוא מקום התורה, ומי שיש לו לב יש לו תורה! והבנו ממנו שעיקר הדרך להגיע **ללב** הוא לסלק כל שאר דברים בעולם – להכיר שאינן חשובים אפי' כשמעק טאביק! הכל **הבל הבלים** – אין דבר חוץ מן התורה הזאת. געוואלד! ושוב בליל שבועות תש"פ, ותשפ"א, ותשפ"ב, ותשפ"ג, חיזק עוד ועוד – ע' תשו' ט' ותשו' י"א לעיל.

כז) ליזה חיזוק מקבלים מהא להעם לא נסע כשמרים היתה מסוגרת?

ע' בשיחות מוסר (עמ' שכ"ז ועוד) דבכל עונש שהקב"ה מעניש את האדם יש בתוכו **חיזוק** (כאן הכבוד שכיבדו כל כלל ישראל את מרים) וזה מתוך **אהבה** כדי שיהא כח לסבול הקושי – הכל נמדד מאת ד' עד כמה הוא יכול לסבול, ונותן הוא ית' הכחות לעבור גם זה וגם זו, אשרינו שיש לנו אבינו שבשמים והוא נותן וחוזר ונותן, וחובתנו **להאמין** שיש בכחותינו לעמוד בכל נסיון, תמיד.

ונראה להוסיף כאן עצה נכונה (כ"ג) עבור כל הסובלים מקושי בחינוך הפקדונות שהקב"ה פקד, **בחסדו הגדול והנורא בלא שיעור ובלא סוף, אצלם, בין שסובלים מחמת חוצפה יסגא, בין בעצלות (איך האב נישט קיין כח) בין בהנהגות משונות, וכל הדומה וכו', והעצה היא לחשוב על המעלות שלהם – אפי' דברים קטנים אבל להגדיל המעלות עד מאד עד שיחשבו את הילד הזה או הילדה הזו לבן **חשוב** או בת **חשובה**, ולראות איך שהם, באיזה דבר, חשובים מילדים אחרים (או ילדים שלו, או לפעמים שייך גם לחשוב על ילדים של אחרים [ופשיטא שיש ליהזר מאד מלומר דיבורים **המכאיבים**, כגון לומר לבן או לבת למה אתה לא כמו הבן של השכן וכו' וכו'] – שזה **כסכין חריפה** תוך לב הילד **החשוב** שנשלח לך מן השמים, ואיסור דבר זה ידוע **לכל העוסקים בחינוך**)).**

ועוד עצה יש והיא **לחשוב** עד כמה רצית שיהא לך ילדים – וא"כ איך אתה בועט בטובה שהקב"ה נתן לך?!! ועל הכל צריכים ימים ימים (ואריכות ימים) של סבלנות, וסוף **הכבוד** לבוא, אמנ!

ונראה שראוי להביא כאן מעשה, מעשה נורא, ששמענו שהי' אצל מו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל שנראה שלא כתבנו זאת בעבר אבל אם כתבנו כדאי לשמוע שוב, וכדי שיהא ההנהגות וההלכות שמביאים ממנו כסדרן נציין זה במספר ההמשך מפעם אחרונה שהבאנו כאן ממנו –

שכט) פעם בנו הקטן, שגדל להיות הרה"ג יצחק זאב זצ"ל, כשהי' כבן ט"ז שנים הלך לאיזה דרשה בקהילה פלונית, וזה הי' נגד רצון אביו שחשש שיגרם לו שלא יצא מחמת זה ת"ח, [ומאמר המוסגר – ע' בקונטרס הנקרא שעה אחת – מהגרא"י שליט"א שכתב הוא בשם אביו הגר"ח גריינימאן זצ"ל שהלומד כשהפל. אצלו א"א שיצא ממנו ת"ח! ע"כ המאמר המלא פחדים, אבל יש תקוה שיסלקו!], והוא (מו"ר זצ"ל) הלך לשם והוציאו מן הדרשה (יש עוד גירסא אבל קשה להעלותו על הכתב וקשה להולמו ולכן לא הבאנו), ונתן לו **סתירה בלחי** ואמר לו לצאת משם. וכן עשה, ולמעשה גדל להיות ת"ח **מובהק** עד שאביו (מו"ר) זצ"ל העיד בעצמו עליו שיש לו דין ת"ח!

וכשא' מנכדיו הי"ו שאלו – האם גם אני יכול לנהוג כן, ענה ואמר – לא כל א' יכול לעשות כן (באופן חריף כהנ"ל) אבל כיון שאנחנו מראים לו כ"כ **אהבה אפשר** לנו לעשות כן כשיש **צורך גדול**.

ונראה שהעצה שהצענו למעלה (לחשוב על המעלות של כל בן וכל בת) נותן הדרך להגיע **להאהבה האמיתית**, וממילא ע"י זה אפשר להדריך כדבעי, ותמיד צריכים **הרבה הרבה תפילות**, בין על הצלחת הצאצאים בלימודים ובמדות טובות, בין להתפלל על ההצלחה **לאהוב את הפקדונות ולהדריכם בדרך ישרה בלי כעס, בלי שום חושך בכשרים**, בלי עגמת נפש, **בלי לחץ**, בלי פגיעה בכבודו לא של עצמו (הרם!) ולא כבוד הילד, אלא **שמחה ובששון עם בטחון** ושלות הנפש. (של) סי' נ"ג סקי"ז – ע' בלשון המ"ב דדברים נוראים הם. הי' מרגלא בפומי' דרבינו זצ"ל שאם רוצים (?) לעשות מחלוקת עם השני צריך לבדוק שיהא אתה יותר חזק ממנו (לא ברור באיזה דבר) והוא יותר ירא שמים ממך. ובלא זה איסור גמור הוא, ודו"ק. [אומרים מהחו"ב שמה שאמרו חז"ל להתרחק מאד מכל מחלוקת היינו אע"פ שאתה יודע שאתה צודק, ודברים קילורים לעינים – ושורייקי דעינא בליבא תלי, ולכן ודאי יהא **בלי כאב לב לעולם!** כנ"פ].

(שלא) שם סי' ב – עוד מרגלא בפומי' שכל א' מהציבור צריך להיות מוכן לסבול מהש"ץ (ולקבל **באהבה**, כך הבנו). [היינו אם אין הניגון שלו כ"כ כרגיל או מאריך, וכו', וכו'].

(שלב) שם – עוד בהנ"ל הי' מעדיף מי שיש לו יראת שמים (כגון בליל יו"ט במנין בבית יעקב שול שהי' מתפלל שנים רבות ליל שבת וכו') ואינו כ"כ בקי בהניגון, מאחר שאין לו כ"כ יראת שמים אבל יודע הנוסח (הניגון) כדבעי.

(כח) כמה זמן המתניה מרים אכל היאור כשהשליכו משה ר' לשם כסנולד? (תוס'). ומה הלימוד לנו?

ע' בתוס' (סוטה י"א. על הגמ' שם דף ט:) שהמתינה רבע שעה או שליש שעה – ואיך ידעו תוס' האם היו שם? אלא כתבו (דקל הוא לדעת מה ה' שם, כ"נ) דכיון דמדה טובה מרובה חמש מאות פעמים – וחמש מאות פעם רבע שעה הוי שש ימים (וצ"ל דבין כה לא נסעו בשבת). וחמש מאות שליש שעה הוי כשבע ימים (וצ"ל שנכלל שבת בחשבון), הכל מדוייק, הכל לטובה, הכל מאת ד' היתה זאת – ולדעת שכל מה שאנחנו משקיעים בתורה ובמצות ובחינוך – הכל משתלם לבסוף.

ולא רק שמשתלם בשוה, אלא חמש מאות פעמים ממה שהשקענו. ועד כמה דבר זה מחזק כל אשת חיל לוותר על כל הדברים של היום. ולהתאפק מלהתקשר אל בעלה אפי' לדברים שנראים נחוצים ביותר, דאם תמנע תזכה לחמש מאות פעמים הטובות שעין לא ראתה! האם לא כדאי??

וכמו כן על כל בן תורה לרסן פיו כל שעה ושעה של סדרי הישיבה, וכן כל פעם שקובע ללמוד, אפי' אם בא דבר חשוב לידו יש למצוא דרך לדחותו לזמן פנוי.

וע' בדברי המדרש שמואל על פ"ו אבות בקנין מיעוט דרך ארץ דבר נפלא עד מאד (וכ"כ חידוש עד שקשה להביא לשונו לכאן, דדבר שטעון זהירות יתירה). אבל רואים עד כמה חובת גברא לא להפסיק – אלא דוקא רציפות רצוף באהבה, אהבה עזה להקב"ה, תמיד. (בפרט הוא כן כל פעם שזוכרים האהבה הנזכרת בתש"י, י"ג, כ"ו, ועוד).

אם אפשר להוסיף עוד חיזוק גדול שכבר הזכרנו פעם אבל דברי תורה צריכים חיזוק (ברכות ל"ב:) וכתב רש"י – תמיד, ע"ש, והחיזוק הוא שהזכותים שכל כלה תקבל כשהיא עומדת איתן שחתן שלה לא ירכוש פל. כשיתחתנו (ופשיטא שגם היא לא תרכוש, וק"ו הוא דהא חוסר בצניעות, ובפרט לפי לשון הגר"ש וואזנער זצ"ל שאין לך פריצות גדולה מזה! ומאבדת בידים התבלין שלה על היצר הרע, ר"ל) הזכותים לה בלי שיעור וכלי גבול הן! ודבר פשיטא היא שכך רצון כל כלה נאה וחסודה היות שיודעת שדבר ברור כשמשאם הוא ירכוש פל. הוא לא יגדל בתורה כמו שאם לא ירכוש! אינו דומה כלל, ומי פתי לקבל אחריות כזו, אחריות נוראה למנוע גידול גדולים, אלא פשיטא שתעמוד איתן נגד הזרם, וכאברהם אבינו וכשרה אמנו – נגד כל העולם! והעצה שיראו לתקן מיד, אפי' בדירה שכורה, טל. פשוט, אפי' אם ההוצאה נראה מרובה (ואין זו המציאות, כידוע כהיום) דהא הוצאת ת"ת אינן על חשבון שלנו אלא כל המוסיף מוסיפים לו (ביצה ט"ז. ובתוס' שם) (ולא עוד אלא זוכה לעוה"ב – וגם לעוה"ז!) אשרי המחפש רצון הבורא – תמיד! ובכל כח!

המשך הליכות והלכות ממז"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל
[על סדר השו"ע עם כל הפחד והחרדה בעניני פסק הלכה כמבואר בעבר] - שנה ב' -

[וזאת למודעה שזכינו לקונטרס שלם הכולל כל מה שכתבנו בקונטרסים אלו (משנה ראשונה) הכל בקונטרס א' הנקרא אמת ואמונה, הכל מסודר לפי ענינים, הרוצה להשיגו ע' סוף הקונטרס הדרך לזה]

תתיט) סי' ר"כ – כבר כתבנו פעם שמו"ר זצ"ל ה' הורה ובא שאין להתענות שום תענית חלום ולא לעשות שום הטבת חלום, אלא שיראה לומר הרבש"ע וכו' בברכת כהנים, אם אפשר מיד למחרת (שחלם אמש) ואם לאו אז מתי שיוזמן לו להגיד. וכשאומר תפילה זו מוטב לומר הכל בין התיבות של הכהנים, ואם לא יספיק אז גם בשעה שהכהנים אומרים הברכות, וה' חזק על זה מאד. וידוע שכך פסק החזו"א לכל שואל ושואל (חוץ מהגר"ב פינקל זצ"ל רה"י מיר שהי' ידוע שחלומיו היו בדרגה אחרת, ואכמ"ל). ומצאנו סמך לדברי מו"ר זצ"ל מסק"ז בסימן זה, ע"ש. [ובודאי ת"ח או הלומד תורה יש לו למעט בתעניות מה דאפשר - על זה הי' חזק מאד, ודו"ק].

תתכ) סי' רכ"ב ס"ב – (פעם הלכנו (נבל"ח) עמו ברחוב סאלאנט במאה שערים והקשינו – למה רואים אנשים חיים עם כ"כ עגמת נפש וטענות וצער על המצב שלהם, והא מובא כאן בשו"ע לקבל הכל באהבה (ולשון המחבר -) כי הרעה לעובדי ד' היא שמחתם וטובתם כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו ד' נמצא שבקבלת רעה זו עובד את ד' שהיא שמחה לו, עכ"ל המחבר!

ומיד הטה פניו אלינו ואמר קצת בקול (עם ניגון של תביעה) – למה אתה חושב כך – למה אין מהלך מחשבותיך כמו הח"ח הי' חושב – שנעבאך (מה שקורין מסכנים) עליהם שיש להם צרות – היינו להשתתף בצערם וצרתם, ולא ללמוד עליהם לחובה! וקיבלנו יסוד בחיים, ועוד הרגשנו שהוא מקרב אותנו בתוכחה זו – שיש לו צד שאנחנו על הדרגה לחשוב כמו הח"ח (או לכה"פ קצת על הדרך!), וראינו גדלות, ואמת, ואהבת ישראל ועוד ועוד.

תתכא) סי' רכ"ב סק"ב – מה שידוע לנו דס"ל למו"ר זצ"ל דאפי' בציור שהביא המ"ב (ורק בציור כזה כתב צד לברך שהחיינו – היינו שהי' לו רק זכרים ותאב שיוליד לו בת – רק אז) דאפי' בזה לא ס"ל לברך למעשה, וכהכרעת החזו"א כידוע, ודו"ק.

תתכב) סי' רכ"ב ס"ו – הבנו ממז"ר זצ"ל שלא הי' בדור שלנו מי שיכול לקיים בו סעיף זה.

תתכג) סי' רכ"ו ס"א – לא נהג מו"ר זצ"ל לברך בעצמו ברכה זו, וצ"ב. וידוע שיש הרבה גדולים שנהגו למנוע, וי"ל.

תתכד) סי' רכ"ג סק"ג – הי' ברור למו"ר זצ"ל שאך ורק אם רואים הקו של הברק בשמים מברכין, ולא על האור שנתהווה בעולם מחמתו, [וכן נראה דמוכח בסק"ה במ"ב בסוגר שם, עש"ה].

תתכה) סי' רכ"ז סק"ה – בהמשך מהנ"ל הבנו ממז"ר זצ"ל דאם שומע רעם אין לברך שכחו וגבורתו אא"כ ראה האור שנתהווה בעולם מקודם, ומה שזכור לנו דאז יוציא גם הברק (כשראה רק האור וכו"ל), ולכאורה אם אח"כ ראה קו ברק אחר יכול עדיין לברך ברכת עושה מעשה בראשית, וי"ל.

וע' במ"ב סק"ז דכוונת הברכה שכחו וגבורתו וכו' היינו ברוך הנותן כח להטבע להראות כח יוצר בראשית כדי שייראן מלפניו – מהא"ר בשם אבודרהם.

תתכו) סי' ר"ל ס"ה – ע' סי' רכ"ב ס"ב והמעשה שזכינו לתוכחת חכם.

תתכז) סי' רל"א ס"א – נראה דכל הסעיף קיים מו"ר זצ"ל במלא מובן המלה פשוטו כמשמעו!

תתכח) סי' רל"א ס"א – הבנו שמו"ר זצ"ל נהג לישון ביום ולא ברור לנו כמה [וידוע שלפעמים לא הלך לישון בלילה עד חמש לפנות בוקר דעד אז עסק בריחא דאורייתא! ועמד כבר בזמן להתפלל (בדביקות, כדרכו בקודש) להגיע לק"ש עם הברכות בזמן המ"א בלי לדלג כלל בפסד"ו. (וכהוראת עצמו בדבר זה כמו שכבר הזכרנו [ומצאנו כתוב במקום מוסמך שגם הח"ח זי"ע נהג כן – לא לדלג כלל]), ודו"ק הרבה שמובן שהי' צורך גדול לישון קצת ביום]. וע"ע סי' ד' סקל"ו.

שנה השלישית

הליכות והלכות ממז"ר הרה"ג האדיר ר' מענדיל (גמטריא לדיק) שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זלוק"ל עם כל היכרה והפחד וכמבואר בהקדמה לשנה ח' ונמשך כעת:

ח' קמח) סי' ט"ז סקכ"ז יס לעינן צארנק שכתב המ"צ אס יס דברים אחרים לא יהא כלי שמל"א וחסרון כיס וכו' – ללכ' פשוט אס הדברים אחרים אס נמי מוקא קגון שטרי הדיוטות או טעלעקארד וכו', כל דבר שאדם שומרו, פשוט דלינו כנ"ל ממח"כ, ואך ורק אס הדברים אחרים הן של היתר גמור יס להקל, וכ"ה ממז"ר זל"ל, והיינו דאפי' אס יס דברים שאין כ"כ מקפיד עליהם, כ"ה, וי"ל.

ח' קמט) סי' ט"ז סק"כ הי' כד ללמוד דכמו ה'גן דמשמש הכיור □ נראה כזה עזר לכיור שהגציהו ועל ידו הי' אפשר להשתמש כל המים שצכיור – דאס הי' עומד הכיור על הארץ בהכרח שהכרזא לריכה להיות יותר למעלה ולא הי' מריק כל המים ע"י הכרזא. ועוד דמוכח דמפרקים שהכיור לא הי' חלק למטה אלא עגול וכאיינו וא"כ לא הי' אפשר שיעמוד בפנינו וא"כ הכן משמש אותו להעמידו ומכשירו. והי' דרך להבין הדין של אבן ע"פ החצית למה החצית צסים לאבן דכיון דע"י האבן הוי החצית יותר מעולה דהא מכוסה היא לכן החצית נעשית צסים לה. ועוד הי' ראוי דאקראי אינו נעשית צסים – דהא הכא קבוע ודוקא עליו יושב. אלא נראה דא"א ללמוד דינים מחודשים אלא עיקרא דדינא דצסים היינו דבר שתחת דבר אחר, כ"ה ממז"ר זל"ל במקלאת, וי"ע

א' קנ) ע' בנשמת אדם שם סי' ס"ז מוצא במ"ב סי' ס"י סקל"א למחלק בין טישק' הנ"ל למנורה ע"ג השולחן דא"ל לומר להמנורה נחשב כדבר היתר לומר דיש כאן בסיס לאיסור והיתר, כיון דהוי כלי שמלאכתו לאיסור ולכן השולחן נאסר. ואין לומר דכלי שמלאכה עושה בסיס דפשיטא להלכה דאינו עושה בסיס – ואפי' בשעה שפטיש וכדומה מונח על איזה שולחן מותר לטלטל השולחן מחמה לכל (על הצד דחמיד הדין כן בשולחן, וכ"נ אלא שאינו כ"כ היתר עד שנתיר אפי' שלא לאורך כלל, וי"ל), כ"ה ממו"ר ז"ל. אלא כ"ל דכיון דכלי זה (המנורה) מיוחד לנירות א"ל להחשיב כאילו המנורה ריק והנרות מונחות על השולחן והשולחן בסיס לאיסור והיתר, כ"נ, וי"ע.

א' קנא) ראה לקח פרי תוך קערה וא' לעק עליו שמבטל כלי מהיכנו – האם קדקה ממנו? למה? ומה דעת החת"ס בדברי המ"א בזה? ע' סי' ס"ח סעיף כ"ז ובמ"ב ס"ק קט"ו דיש להתיר טבלא שיש עצמות וקליפין כיון דלריק מקום השולחן ריק נקרא טלטול מן הצד לאורך דבר המותר (מקום שצולחן) ומותר כיון דאינו מטלטל המוקצה בידים. וע' חו"ס ריש ביצה ובשאר ראשונים טעם דאין כאן חשש מבטל כלי מהיכנו בינתיים – או משום שאינו על כל השבת או דאינו מקפיד איפה נופלים או מידי דהוי על גרף של רעי וכו' או דעתו לסלקו מיד. וכאן, בשאלה דידן, ע' במ"א שם סקנ"א דמשמע ללאו דבר פשיטא, ולכן כתב החת"ס שם דלפי דברי המ"א מוטב לשים חתיכת פת מתחילה תוך הקערה כדי שיהא בסיס לאיסור והיתר ומותר לכו"ע, כ"מ שם, ע' לשון מוצא בשו"ת שער מליון, וי"ע. שמענו ש"א שנהגו להכניס דבר היתר לפני כן, וכ"ה ממו"ר ז"ל,

א' קנב) סי' ס"ח ס"ט – ארון גדול מחובר לקיר במסמרים ונפל דלת הארון בשבת לטלטלה? למה? ודאי דינו כלול של תרנגולים ואסור אפי' בטלטול, כ"ה ממו"ר ז"ל.

א' קנג) דלת שגפלה מכלי בשבת מותר לטלטלה – מה דין רגל של ארון שגפלה בשבת? ומאי שנא? (ס"ט"ז בהג"ה) אע"פ שלא נקט הרמ"א אלא ענין טלטול הספסל אבל נראה דה"ה הרגל (וראי' לדברינו דכל דבר שאסור שמא יתקן אין לו שום השתמשות בשבת ודינו כמוקצה מחמת גופו ואין חילוק בין הספסל להרגל) ואח"כ נאמר דכיון דאסור הספסל בטלטול שוב לא אסרו לטלטל הרגל כי לעת עתה א"ל להכניסו וא"כ דינו כמו שצרי כלים דמותר אם ראוי לאיזה תשמיש אבל נראה לפע"ד דא"ל לומר כן דבשלמא אם נקב שהי' הרגל שם מונח עתה על הארץ וא"ל להכניס שם כלום (ואח"כ ירים הספסל וזה אסור לעשות) אבל מה נאמר אם הספסל נשאר קצת צאור – ואפשר להכניס הרגל בלי טלטול הספסל דודאי כ"ל דאסור לטלטל הרגל וא"כ ה"ה בשאר גאוני דאין לומר דחלקו לפי כל ציור וציור, ודו"ק)) וא"כ כ"ע מאי שנא מדלתי הכלים שגפלו בשבת דמבואר בס"ח דמותר לטלטלם והא' בסעיף ט' אסר המחבר להחזירה שמא יתקע ולמה לא אסרו הדלת בטלטול שמא יבוא להחזירה, ועוד דלא מצינו שאסרו לטלטל הכלי עצמו שגפלה ממנו הדלת ובספסל אסרו לטלטל, ומאז ליישב. מחומר הקושיא אפשר להאיע דל לומר שהכלי שגפלה ממנו הדלת עדיין אפשר להשתמש בו אפי' בלא הדלת משא"כ הספסל ולכן אסרו הספסל (והרגל כנ"ל) בטלטול ומחורץ כמין חומר, אבל כיון דלאנו מדמין נעשה מעשה (בחתמי'), דהא אם נאמר כן צריך לדחוק דאם הספסל עדיין אפשר להשתמש בו כמות שהוא (כגון שגפלה על איזה כסא קטן כשנשמת הרגל וכדו') דנשתנה הדין ועוד דאם הכלי שגפלה ממנו א"ל להשתמש כמות שהוא יהא אסור הדלת בטלטול ולא משמע כן, ונע"מ. ואחר ד' שנים מכתובת דברים אלו מאלו (בזכות הרבים) שצדמ"א לבד מוכח דאין לחלק כנ"ל [ומובן דברי מו"ר ז"ל שלא הי' צורך לחלק כן] דהא כתב דאם יצא עליו כמות שהיא מצדו יום אינו מוקצה בשבת – הא ראי' דגם הספסל אפשר בהשתמשות (אע"פ שאינו כ"כ טוב ויפה באופן זה גם הארון לא באופן המועיל בלא הדלת ופשוט) וא"כ מופרך הג"ל, והחילוק נשאר בסתרי תורה (וכ"ה ממו"ר ז"ל כמה פעמים ונפ"מ לענין בתי עינים שגפלו) ועלינו להתפלל שד' יאיר עינינו בקרוב, אמן.

← להשיג פירושה חמורה אפשר ע"י שישאיר הודעה בהג"ל, וכן להזמין הלוח החדש [אדר – תשרי] מלא חיוקיים חדשים וכ"ח דפי יארצייט'ס, ועוד ועוד הוספות. במקום שלא נמצאים הקונטרסים כ"כ בקביעות – הרוצה לקבל הקונטרס יש לשלוח פאקס למס. 15326500176 או להשאיר הודעה בתא קולי שמספרו 026500176 (לאחר שמיעת ההודעה), ונסה לשלוח בל"ג. עוד לזאת – כולל מוסר ומנחה ומוסר ומעריב ושיעור קודם מעריב – הרוצה להשתתף – יש להשאיר הודעה בטל. 02-5434660, מעריב 8:38. לשמוע שיעורים בהלכה ושמועס"ן בקול הלשון: 0733-718-261, נא להיער.

שאלות בעיון: א) מה הצד בגמ' גזיר (ס"א): שזמן ידיעתו שנטמא ישנה את הדין? למה אין איסורי הנאה עושה חליפין? ב) מה מעליותא באבן שאורתי בהכי שיש צד שמספיק יחוד לשבת א'? ד) למה צריך מעשה (כן הבנו למעשה ממו"ר ז"ל ע' סי' ש"ח סכ"ב) ביחוד לעולם? והא ייחדו לעולם? ה) מה פשט במעשה שהי' מעשה שהי' כן הי' – ערב שבועות תשפ"ד היינו בכולל מ"מ והי' איתנו הטלית ותפילין (לא שמונו בבית אחרי תפילת שחרית ממנה טעמים), ועבר מחשבה בראשינו – אולי הלילה כשנחזור לבית לסעודת יו"ט אולי נשכח לקחת הטלית של שבת (ויו"ט) לאחר הסעודה בדרכינו ללמוד בלילה [והיו דברים מעולם], וכיון שיש כאן הטלית של חול אולי נוציאו מהזעקל שיהא כבר בנפרד ולא יהא שאלה בהלכה להוציא בעצמ' יו"ט (אע"פ שהוא מותר לכאורה), אבל למעשה לא עשינו כמחשבתינו. ויהי בחצי הלילה כשחזרנו לשיבה אחרי הסעודה זכרנו לקחת הטלית של שבת, והנחנו אותו על ספסל חוץ לבהמ"ד (והי' בטלית עקל שמייוחד לטלית), ונכנסנו לתוך בהמ"ד. קצת אחרי כשהגיע זמן משיכיר יצאנו להתעטף בטלית (בשמחה! הלא!), והטלית איננו – לא כאן לא שם, איננו – נעלם! הלכנו מיד לכולל והתעטפנו בטלית של חול כשהנחנו דגם זו לטובה! [במוצאי יו"ט מצאנו הטלית במקום שהנחנו ומה טוב ומה נעים שהשתמש בו החמיר לא לקפלו כלל, וכדברי המח"ש על ההלכה שמוכר המ"ב (סי' י"ד סקט"ו) שמי ששתמש טלית של חבירו בשבת (או ביו"ט) מוכח במ"א שא"צ לקפלו – דכל אדם נחת שהשני לא יעשה שום פקפוק בהלכה – ולא לקפלו אפי' באופן שמקפלו לא על הקיפול הראשון! ע' בפנים. [וכף זכות על הלוקח – דהא ראו שכבר כולם באמצע פסוקי דמזמרה ואם לא לקח עד עתה מוכח שיש לבעלים עוד טלית ולכן לקח, וזכינו למצוה גדולה – להלביש השני, וכלשון המ"ב בסי' י"ד סק"ג – דניחא לי' לאיניש לעשות מצוה בממוני' – ניהא מאד!!! ועכשיו השאלה היא – מה פשט במעשה זו? האם נאמר שזכינו לנבואה (דהא ניתנה ל' ע' גמ' ב"ב י"ב:), ואכמ"ל) ש'א' ראה טלית יו"ט בבוקר ויחשוב שכבר כמה זמן אחרי זמן משיכיר, ומוכח שהבעלים א"צ טלית זו, והלוקח שחב את הטלית שלו, ומה נעים לקחת בלא נטילת רשות וכדאיתא במ"ב סי' י"ד סק"ג! ולכן הקב"ה הודיע לנו מראש להוציא הטלית של חול אלא לא ציינתו. או שכיון שדאגנו (ולכאורה מותר לקרות אותו עבריניא – דהא הגמ' בברכות [ס.] מובא שהדואג חוטא הוא ע"ש), לכן זה גרם שלמעשה לא יהי' לנו הטלית של שבת! ונראה פשוט דתופס לשון אחרון – ונא לענות תשובות על כל הג"ל, יישר כח.	קיבלנו הערה נכונה מא' מחשובי (ביותר) לומדי ישיבת מיר הק' הי"ו – וז"ל כמו שכתב לנו: ישנם כאלו אשר מסתפרים ומרחוק נראה כמו הקפת הראש דהיינו שערות מלמעלה ואת הפאות בקושי רואים, ונראה כמו חוקות הגויים, וראוי מאד לתקן דבר זה, עכ"ל המכתב. וכל א' מבין חומרי הענין – ועד כמה זה מצער הבורא ית' שבחר בנו מכל העמים, והבדילנו מן השוטים! והפלא יותר גדול שאפי' כמה מאלו שלומדים כל היום נפלו לידי היצר הרע הזה, המודא שמהרס את צורת היהודי שהיא צלם אלוקים ודומה למלאך ד' צב-קות אשר מאיר כל העולמות. ונראה שיש מצוה על כל א' לעורר את הנכשל (בדרך גועם, ורק אחרי שהספיק שהשערות גדלו קצת בחזרה – שלא לגרום שיתבייש ללכת בחוץ – אבל שייבין שאין זה עבור בני אברהם יצחק ויעקב האבות הקדושים, ושלא יכשל שוב, ח"ו, ובפרט כשיש טשופ שהמ"ב בסי' כ"ז סקט"ו כתב שאסור לו להניח תפילין [והגר"ח קנייבסקי זצ"ל כתב לנו דפי' דבריו שם שאם השערות בתחילת ראשו הם יותר ארוכים מהשערות שבסוף ראשו הרי הם חוצצין ואסור לו להניח תפילין]), ועלינו להתפלל שהקב"ה יסלק ההתנהגות המוזרה הזו מעמיתנו עם ד' סגולה מכל העמים, ממלכת כהנים וגוי קדוש, במהרה, וישלח משיח צדקינו בזכות שלא שנינו מלבשונינו וכו' בגלות המר, ונאמר אמן! חובת הודאה: (א) על שזכיתי לקיים מצות ת"ת היום. (ב) על שזכיתי לקיים מנהג ישראל להיות ער כל ליל שבועות! (ג) על שזכיתי לשיר ולזמר להקב"ה ביו"ט עם חב לשב! (ד)
---	---

